PROGRAM ROZVOJA OBCE STRETAVA

Programovacie obdobie 2021 - 2027

2021

Spracovateľ :

Mgr. Patrícia Tižová

Grafické spracovanie :

Mgr. Patrícia Tižová

Konzultácie :

Roman Hudy, starosta obce

Dátum spracovania : september 2021

Verzia : 2.0

Schválené obecným zastupiteľstvom uznesením č. dňa

© Obec Stretava

Základné údaje o obci	
Názov obce:	Stretava
Okres:	Michalovce
Kraj:	Košický
Región:	Zemplín
Poloha (súradnice):	48°38′41″S 22°00′17″V
Nadmorská výška:	102 m n. m.
Rozloha katastra:	8,97 km² (896,8 ha)
Počet obyvateľov:	693
Hustota obyvateľstva:	77,28 obyv./km²
Prvá písomná zmienka:	1266
PSČ:	072 13 (pošta Palín)
ŠÚJ:	523119
EČV:	MI
Tel. predvoľba:	+421-56
Starosta obce:	Roman Hudy
Adresa:	Obecný úrad Stretava Stretava 12, 072 13 Stretava
IČO:	00 325 821
Web:	https://www.stretava.sk/
E-mail:	stretava@stretava.sk
Telefón:	+ 421 056 64 97 204

Zdroj: vlastné spracovanie na základe: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Formulár č. Ú 7 - Titulná strana dokumentu

Názov:	Program rozvoja obce Stretava, Programovacie obdobie 2021 – 2027
Územné vymedzenie:	Košický kraj, okres Michalovce
Územný plán obce schválený:	áno
Dátum schválenia PRO:	
Dátum platnosti:	od 09/2021 do 12/2027
Verzia	2.0
Publikovaný verejne:	

Zdroj: vlastné spracovanie na základe: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

OBSAH

0 ÚVOD 8

ANALYTICKÁ ČASŤ 10

1 ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA 17

1.1 História obce 17

1.2 Analýza demografie a ľudských zdrojov 26

1.2.1 Demografický vývoj obyvateľstva 26

1.2.2 Prírastok obyvateľov podľa pohlavia 28

1.2.3 Veková štruktúra obyvateľstva 30

1.2.4 Národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva obce 31

1.2.5 Bývanie 33

1.2.6 Zamestnanosť 33

1.3 Analýza sociálnej infraštruktúry 37

1.4 Ekonomické spravovanie obce 40

1.5 Analýza cestnej infraštruktúry 40

1.6 Technická infraštruktúra 42

1.7 Analýza životného prostredia 44

1.7.1 Geologický vývoj 44

1.7.2 Hydrogeologické pomery 47

1.7.3 Klimatické pomery 48

1.7.4 Pôdne pomery 49

1.7.5 Ovzdušie 51

1.7.6 Odpad 52

1.7.7 Rastlinstvo a živočíšstvo 55

1.7.8 Cestovný ruch 57

2 ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA 58

2.1 Väzby na strategické ciele KSK 58

2.2 STEEP analýza 61

2.3 SWOT analýza 62

3.0 STRATEGICKÁ ČASŤ 65

3.1 Strategický cieľ obce 66

3.2 Stav projektovej pripravenosti obce 68

3.3 Stanovenie kľúčových disparít a globálnych cieľov rozvoja 72

3.4 Zdroje financovania plnenia PRO 2021-2027 73

4 PROGRAMOVÁ ČASŤ 75

4.1 Akčné plány na realizáciu cieľov 78

5 REALIZAČNÁ ČASŤ 88

5.1 Kontrola, monitoring a hodnotenie plnenia PRO 2021 - 2027 91

5.2 Vyhodnocovanie a spôsob modifikácie PRO 2021 – 2027 92

6 FINANČNÁ ČASŤ 93

7 ZÁVER 97

Zoznam použitej literatúry 98

Zoznam tabuliek 99

Zoznam grafov 100

Zoznam formulárov 101

Zoznam obrázkov 102

Zoznam použitých skratiek

CLLD – Miestny rozvoj vedený komunitou
ČOV – Čistička odpadových vôd
EFRR – Európsky fond regionálneho rozvoja
EK – Európska komisia
ESF – Európsky sociálny fond
EÚ – európska únia
EŠIF – Európske štrukturálne a investičné fondy
ha – hektár
CHVÚ – chránené vtáčie územie
IROP – Integrovaný regionálny operačný program
KF – Kohézny fond
KSK – Košický samosprávny kraj
MAS – Miestna akčná skupina
MDVRR SR - Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky
MH SR – Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MPSVR SR - Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MŠ SR, MŠVVŠ SR - Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
MV SR - Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MZ SR - Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
MŽP SR - Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
napr. – napríklad
NATURA 2000 - sústava chránených území členských krajín Európskej únie
NSRR – Národný strategický a referenčný rámec
NSRV - Národná sieť rozvoja vidieka
OPĽZ – Operačný program Ľudské zdroje
PHSR – Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
PRV – Program rozvoja vidieka
RIÚS - Regionálna integrovaná územná stratégia
ROEP - register obnovenej evidencie pozemkov
RO – Riadiaci orgán
SODB 2011 - Sčítanie obyvateľstva, domov a bytov 2011
SORO – Sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom
ŠR – štátny rozpočet
TKO - tuhý komunálny odpad
ŠÚ SR - Štatistický úrad Slovenskej republiky
ÚV SR – Úrad vlády Slovenskej republiky
VÚC – Vyšší územný celok

ÚVOD

Program rozvoja obce (ďalej len ako „PRO“) je jedným zo základných a kľúčových dokumentov pre riadenie samosprávy. Je hlavným strategickým dokumentom obce a určuje jej koncepčný a systematický rozvoj v horizonte 5 – 10 rokov. Program rozvoja obce je komplexným dokumentom analyzujúcim otázky rozvoja štruktúr zo sociálnych, ekonomických a ďalších aspektov. Oproti ostatným plánovacím dokumentom spracovaným na miestnej úrovni má zastrešujúcu funkciu. Vychádza z nových pohľadov na vzťah územného plánovania a regionálnej politiky, ktoré sa v súčasnosti na konceptuálnej úrovni stále viac zbližujú a v jednotlivých častiach aj prelínajú. Na rozdiel od územného plánu, ktorý rieši najmä lokalizáciu zástavby a priestorové regulatívy pre stavebný rozvoj, funkčné využitie rozvojových plôch, program rozvoja obce sa podrobnejšie zaoberá otázkami ekonomického a sociálneho rozvoja, čím vo vzťahu k územnému plánu plní komplementárnu funkciu.

Pri spracovávaní dokumentu bola primerane zohľadnená *odporúčaná Metodika na vypracovanie programu rozvoja obce, obcí a VÚC spracovaná Ministerstvom dopravy, výstavby* a regionálneho rozvoja SR. V prípravnej fáze boli identifikované slabé a silné stránky územia a sociálno-ekonomických zdrojov, následne bol analytickými výstupmi definovaný rozvojový potenciál územia obce. Ciele a priority sú spracované v súlade s PHSR Košického samosprávneho kraja, ktorý spolu s Územným plánom vyššieho územného celku Košického kraja predstavujú základné a kľúčové dokumenty pre riadenie samosprávy v oblasti regionálneho rozvoja. Hlavným cieľom PRO je perspektívne stanoviť hospodársky a sociálny rozvoj obce, eliminovať alebo zmierniť súčasné nedostatky a zamedziť prehlbovaniu disparít a disproporcií. Pri spracovaní strategického programu boli rešpektované zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky a princípy regionálnej politiky Európskej únie zakotvené najmä v Politike súdržnosti EÚ 2021-2027 , Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR a legislatívny balík k fondom politiky súdržnosti EÚ na programové obdobie 2021 – 2027. PRO je zameraný na podporu regionálneho rozvoja na miestnej úrovni. Pri jeho vypracovaní sa uplatňuje princíp partnerstva, čo znamená spoluprácu s príslušnými najdôležitejšími socioekonomickými partnermi v regióne. Dokument je spracovaný *v súlade so zákonom č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v aktuálnom znení.*

Program rozvoja obce schvaľuje obecné zastupiteľstvo, ktoré bude zároveň aj realizovať vykonateľnosť, kontrolu, monitorovanie a hodnotenie tohto programu. Pri spracovávaní bol kladený rešpekt aj na zásady regionálnej politiky vlády SR a princípy regionálnej politiky Európskej únie. Súhrnnou analýzou i strategickou časťou sa prelínajú globálne i špecifické ciele, ktoré sú rozpracované do konkrétnych opatrení.

Analytická časť dokumentu obsahuje popis obce s jej základnými geografickými údajmi a hlavnými socioekonomickými charakteristikami, ktoré charakterizujú dynamiku sociálneho a ekonomického rozvoja obce. Súčasťou je súhrnná analýza rozvojového

potenciálu, ktorá v rámci globálnych a špecifických cieľov, ako aj silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození dáva súhrnný pohľad na reálnu situáciu obce a jej rozvojové možnosti.

Druhá časť dokumentu je orientovaná na formulovanie strategického rozvoja. Strategická a programová časť je spracovaná na základe vzájomnej korelácie výstupov spracovaných obcou, PHSR KSK a potrieb a požiadaviek obce. Tento program je spracovaný na úrovni LAU 2 na základe zadania aktualizácie Programu rozvoja obce. Globálne ciele sú rozpracované do špecifických cieľov, ktoré majú stabilizačný alebo rozvojový charakter. Stabilizačné ciele a súvisiace opatrenia sú zamerané na riešenie súčasného nepriaznivého až kritického stavu v jednotlivých oblastiach tak, aby nedošlo k ďalšiemu prehlbovaniu jestvujúcich problémov a na podporu ich dlhodobého rozvoja do roku 2027.

Program rozvoja obce je spracovaný ako otvorený dokument a môže byť podľa potreby priebežne aktualizovaný a dopĺňaný.

ANALYTICKÁ ČASŤ

Analytická časť vychádza z poznania situácie a konkrétnych potrieb obyvateľov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov v území. Dokument nemá ambíciu byť zbytočne rozsiahlym a popisným zoznamom nereálnych zámerov, ale skutočným strategickým rozvojovým plánom, s cieľom dosiahnuť rast životnej úrovne na konkrétnom území. Analytická časť plánu vychádza z aktuálneho stavu a potenciálu obce s väzbami na širšie územie a odhad budúceho vývoja s dôrazom na možné riziká a ohrozenia vo väzbe na existujúce relevantné stratégie a koncepcie, plány a programy na regionálnej, národnej a nadnárodnej úrovni a využívanie vnútorného potenciálu územia, ktoré môžu značnou mierou prispieť k rozvoju obce, a konkurencieschopnosti miestnej ekonomiky a zvýšeniu životnej úrovne obyvateľov obce.

Východiskové dokumenty PRO:

- ***Na miestnej úrovni:***

- *viacročný rozpočet obce*

- ***Na regionálnej úrovni:***

- *Expertná štúdia a stratégia pre rozvoj kreatívnej ekonomiky Košického kraja*
- *Integrovaný regionálny operačný program „IROP“* - programový dokument SR pre programové obdobie 2021 – 2027, ktorého globálnym cieľom je: prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí.

- *Koncepcia rozvoja sociálnych služieb KSK, 2016 – 2020 s platnosťou do roku 2022*

- *Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja KSK 2016 – 2022*

- *Program obnovy krajiny Košického kraja*

- *Regionálna integrovaná územná stratégia Košického kraja*

- *Regionálna inovačná stratégia Košického kraja*

- *Stratégia CLLD*

- *Stratégia na zmiernenie sociálnej exklúzie v Košickom kraji*

- *Stratégia rozvoja vidieka KSK*

- *Stratégia trvalej udržateľnosti financovania opráv a údržby ciest II. a III. triedy v Košickom kraji*

- *Územný plán KSK*

- *Verejné investície na východnom Slovensku (OECD)*

❖ ***Na národnej úrovni:***

- *Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 v znení KURS 2011*

- *Národná stratégia regionálneho rozvoja SR*

- *Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja SR*

- ***Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR*** - zámerom bolo predstaviť pohľad Európskej komisie na identifikáciu hlavných rozvojových potrieb a výber tematických cieľov a priorít, ktoré by mali byť financované v rámci fondov Spoločného strategického rámca EÚ v podmienkach SR. Každý členský štát EÚ na základe schválenej legislatívy EÚ predloží Európskej komisii návrh Partnerskej dohody a taktiež aj operačné programy. V prípade Slovenska pôjde v rámci fondov politiky súdržnosti o Operačný program Slovensko. Prostredníctvom tohto programu sa budú môcť čerpať finančné prostriedky z fondov EÚ v programovom období 2021 – 2027 vo výške 12,8 mld. EUR v rámci 5 cieľov politiky súdržnosti:

CP1: Inteligentnejšia Európa,

CP2: Zelenšia Európa,

CP3: Prepojenejšia Európa,

CP4: Sociálnejšia Európa,

CP5: Európa bližšie k občanom

- *Stratégia financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2021 – 2027*

- *Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060* z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku („všeobecné nariadenie EÚ“),

- *Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1058* z 24. júna 2021 o Európskom fonde regionálneho rozvoja a Kohéznom fonde („nariadenie EFRR/KF“),

- *Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057* z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 („nariadenie ESF+“),

- *Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1059* z 24. júna 2021 o osobitných ustanoveniach týkajúcich sa cieľa Európska územná spolupráca (Interreg) podporovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a vonkajších finančných nástrojov („nariadenie EÚS“),

- *Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1056* z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Fond na spravodlivú transformáciu („nariadenie FST“),

- *Partnerská dohoda SR* určujúca stratégiu , priority a podmienky SR na využívanie fondov Európskej únie. Predstavuje základný národný dokument zastrešujúci všetky operačné programy SR pre aktuálne programovacie obdobie. Tento významný strategický dokument je základnou podmienkou pre využite finančných prostriedkov z fondov EÚ v rokoch 2021 - 2027

- *Program rozvoja vidieka 2021 - 2022*

- *Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030*

- *Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2030*

- *Stratégia, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky*

❖ ***Na nadnárodnej úrovni:***

- Stratégia Európskej únie 2030
- Spoločný strategický rámec EK
- Nariadenia EK
- CENTROPE – Správa o regionálnom rozvoji
- CENTROPE – Nástroj na hodnotenie potrieb infraštruktúry – podpora konkurencieschopného regionálneho rozvoja (INAT)
- CENTROPE – Stratégia ľudského kapitálu
- CENTROPE – Stratégia v oblasti vedomostného regiónu
- CENTROPE – Stratégia v oblasti priestorovej integrácie a Akčný plán 2030
- CENTROPE – Stratégia v oblasti kultúry a cestovného ruchu
- Národný (regionálny) rozvojový plán (RDP – Regional Development Plan), ktorý je hlavným dokumentom pre vyjednanie podpory zo Štrukturálnych fondov Európskej únie
- Sektorové operačné programy (SOP – Sectoral Operation Programme), ako taktické dokumenty vytvorené na úrovni ministerstiev, ktoré rozpracovávajú problémové celky stratégií majúcich plošný (celoštátny) charakter, pre ktoré bude žiadané spolufinancovanie zo zdrojov Európskej únie.
- Regionálne operačné programy (ROP – Regional Operation Programme), ako taktické dokumenty, ktoré budú spracované na úrovni regiónov NUTS II a rozpracovávajú tie problémové celky stratégií, pre ktoré bude žiadané spolufinancovanie zo zdrojov Európskej únie
- Rámec podpory spoločenstva (CSF – Community Support Framework), ktorý bude vytvorený na základe Národného rozvojového plánu v spolupráci s Európskou komisiou, je hlavným dokumentom vymedzujúcim poskytnutie podpory zo štrukturálnych fondov Európskej únie
- Strategické usmernia Spoločenstva (SUS) – ROP odráža 1 usmernenie SUS t.j. „urobiť Európu a jej regióny atraktívnejším priestorom pre investície a prácu“

V súlade so snahou Slovenskej republiky o znižovanie rozdielov na úrovni rozvoja jednotlivých regiónov boli východiskom pri príprave Programu rozvoja obce nasledovné strategické dokumenty:

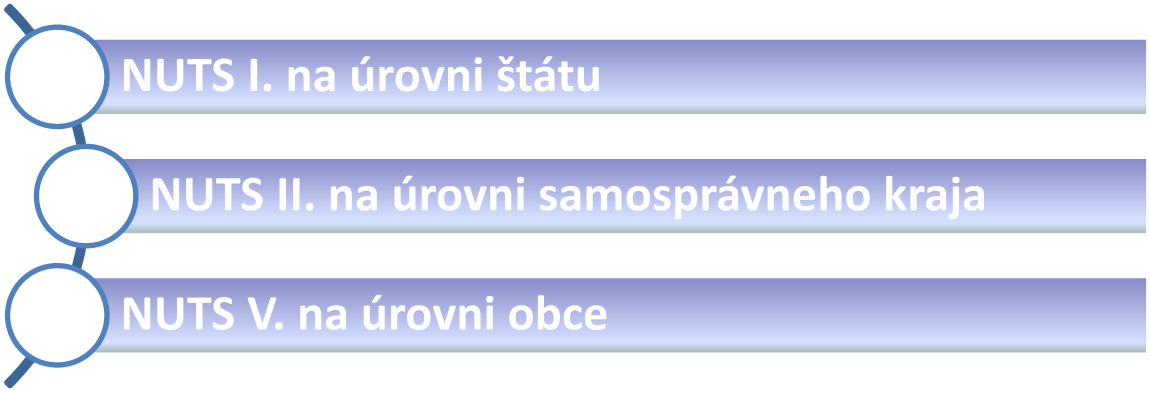

Účel vypracovania PRO:

1. Povinnosť mať program rozvoja obce stanovuje zákon.
2. Program rozvoja obce je prostriedok, ktorého súlad je posudzovaný pri žiadostiach o financovanie najmä z EÚ fondov a zvyšuje väčšiu šancu na zisk externých finančných prostriedkov.
3. Dokument predstavuje stratégiu obce v horizonte 5 – 10 rokov.
4. Združuje informácie o reálnych potrebách a víziách obce.
5. Stanovenie si jasných, konkrétnych cieľov a priorít rozvoja obce a zadefinovanie ciest ako ich dosiahnuť, ktoré zásadne napomáha riadenému a trvalo udržateľnému rozvoju obce.
6. Program rozvoja obce ako strednodobý záväzný program schválený zastupiteľstvom je nástrojom na zachovanie jednotnej línie rozvoja obce aj pri zmenách vedenia obce a politických zmenách.

Rozhodnutím ministra výstavby a regionálneho rozvoja č. 3/2007 bol stanovený **Zoznam pólov rastu** pre Národný strategický referenčný rámec na roky 2007 – 2013. Základným podkladovým dokumentom pre spracovanie zoznamu bola Koncepcia územného rozvoja SR 2001. Obec Stretava bola zaradená v súhrnom prehľade štruktúry sídiel v kraji Košice medzi obce, ktoré nie sú pólmi rastu mimo záujmových území.

Obce boli zadelené do nasledovných 5 kategórií:

- inovačné póly rastu,
- kohézne póly rastu v záujmovom území inovačných pólov rastu,
- kohézne póly rastu mimo záujmového územia inovačných pólov rastu,
- obce, ktoré nie sú pólmi rastu ležiace v záujmovom území inovačných pólov rastu,
- obce, ktoré nie sú pólmi rastu mimo záujmových území.

Formulár č. Ú 1 – Zámer spracovania PRO

Zámer spracovania PRO	
Názov dokumentu	Program rozvoja obce Stretava, programovacie obdobie 2021 – 2027
Forma spracovania	➢ V spolupráci so starostom obce
Riadenie procesu spracovania	Pracovná skupina: ➢ externý odborník ➢ starosta obce (spolupráca, konzultácie)
Obdobie spracovania	2021
Financovanie spracovania	Náklady na spracovanie boli financované z rozpočtu obce

Zdroj: vlastné spracovanie na základe: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Formulár č. Ú 2 – Harmonogram spracovania PRO

Harmonogram spracovania PRO						
Termín	**VI**	**VII**	**VIII**	**IX**	**X**	**XI**
Prípravná fáza		x				
Analytická časť		x				
Strategická časť			x			
Programová časť			x			
Realizačná časť			x	x		
Finančná časť				x		
Záver				x		

Zdroj: vlastné spracovanie na základe: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Formulár č. Ú 8 – Štruktúra dokumentu

Úvod	**Zdôvodnenie zámeru spracovania PRO**
Analytická časť	Harmonogram spracovania PRO Východiskové koncepčné dokumenty spracovania PRO Analýza vnútorného prostredia Analýza externého prostredia Zhodnotenie súčasného stavu územia
Strategická časť	Vízia rozvoja územia Strategický cieľ
Programová časť	Opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým prioritám
Realizačná časť	Východiská a popis realizácie jednotlivých opatrení Systém monitorovania a hodnotenia
Finančná časť	Indikatívny finančný plán na celkovú realizáciu PRO Model viaczdrojového financovania jednotlivých projektov
Záverečná časť	Schválenie a zverejnenie PRO

Zdroj: vlastné spracovanie na základe: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

1 ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA

Obr. 1 Košický samosprávny kraj

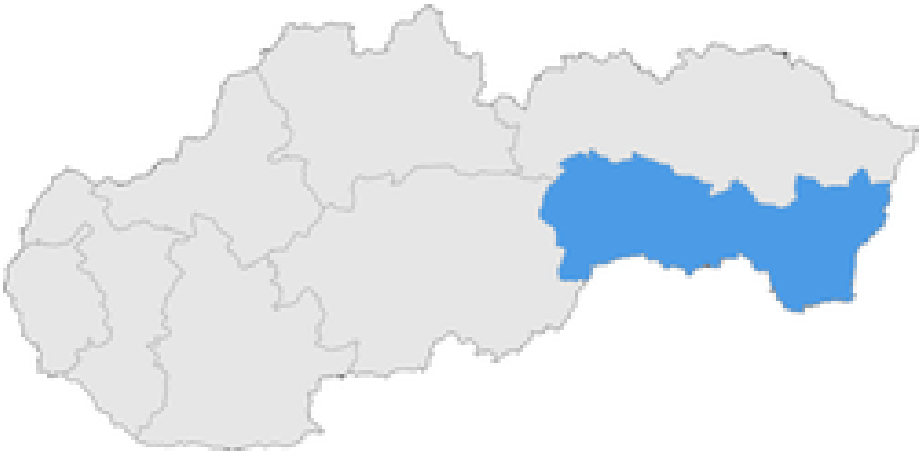

Zdroj: https://sk.wikipedia.org/wiki/Košický_samosprávny_kraj

Obec Stretava leží na východe Slovenska vo Východoslovenskej rovine, ktorá je súčasťou geomorfologického celku Východoslovenská nížina. Nachádza sa v nadmorskej výške 102 m n. m. na východnom agradačnom vale rieky Laborec. Obec Stretava je situovaná cca 12 km južne od Michaloviec, na ceste č. II/555 Michalovce – Veľké Kapušany – Kráľovský Chlmec. Katastrálne územie Stretavy hraničí na severe s k. ú. Palín, na východe s k. ú. Senné a Pavlovce nad Uhom, na juhu s k. ú. Stretavka a na západe s k. ú. Budkovce. Rozloha katastrálneho územia obce je 896,8 hektárov. Cesta č. II/555 prechádza tangenciálne popri obci po jej severnom okraji. Z cesty č. II/555 na juh cez obec sa odkláňa cesta č. III/3772 Stretava – Stretavka – Drahňov.

Z hľadiska administratívneho členenia patrí obec Stretava do okresu Michalovce a nachádza sa v jeho juhovýchodnej časti. Poloha vzhľadom k cestným a železničným ťahom nie je veľmi významná. Priamo cez obec nevedie žiadna významná regionálna alebo medzinárodná trasa.

1.1. História obce

Mapovanie lokality pracovníkmi Zemplínskeho múzea v roku **1981** prinieslo výsledok v podobe pozitívneho zistenia pravekého, slovanského i stredovekého osídlenia. V uvedenom roku boli v rámci úprav Východoslovenskej roviny vo východnej časti katastra obce realizované melioračné práce, vďaka ktorým sa dnes Stretava zaraďuje k lokalitám s viackultúrnym osídlením. Slovanské sídlisko v Stretave na základe nálezov je datované do 9. a 10. storočia. O jeho prípadnom skoršom vzniku však možno uvažovať na základe niekoľkých zlomkov z okraja nádob s výzdobou objavujúcou sa pravdepodobne už

v 8. storočí. Zo starších i novších nálezových súborov nájdených na lokalite sa podarilo vyčleniť aj keramiku z 11.-15. storočia, ktorá kontinuitu osídlenia spoľahlivo potvrdzuje. Týmto archeologickým dokumentovaním sa približujeme k dobe, keď sa o chotári Stretavy objavujú už aj prvé písomné zmienky. V prípade Stretavy sa teda stretávame s pomerne vzácnym javom, keď v histórii jedného sídelného celku môžeme bez pochýb potvrdiť na základe archeologických nálezov i písomných dokladov nepretržité osídlenie od 9. storočia. Archeológovia našli v stretavských záhradách úlomky keramiky, pochádzajúcej z 9. a 10. storočia po Kristovi. Sloviensku keramiku zanechali vtedajší obyvatelia Stetavy. Z nálezov vyplýva poznatok, že stretavské sídlisko jestvovalo už v 9. storočí. Vtedajšie generácie teda zažili veľkomoravské obdobie slovenských dejín, lebo aj rozsiahly priľahlý kraj západnej časti severného a stredného Potisia bol súčasťou rozsiahlej ríše za panovania Svätopluka.

Najstaršie priame písomné správy o stretavskom území a dedine pochádzajú z polovice 13. storočia, kedy aj okolitá krajina bola trvalou súčasťou uhorského kráľovstva. O Stretavskom potoku je doklad v listine z roku 1244 (aqua Zyrtua). Jeho horná a stredná časť bola hranicou medzi feudálnym panstvom Michalovce a revištianskym majetkom, neskôr panstvom Jasenov. Najstaršia správa o dedine je z roku 1266, kedy desať hradníkov hradu Uh predalo stretavský majetok šľachticovi Filovi a jeho synom. Už v prvej polovici 14. storočia mali v dedine kúriu a názov Stretavy používali v prídomku – priezvisku (de Zirutua).

V písomnostiach od **13. storočia** sa názov dedina Stretava vyskytuje vo viacerých pravopisných obmenách už maďarizovaných tvarov Zyrtwa, Zerethwa, ktoré pochádzajú z pôvodného slovenského názvu Stretava. Časť desiatku od stretavských farníkov patrila v 13. a 14. storočí kanonikom Jágerskej kapituly. Kostol bol v dedine dokázateľne v prvej polovici 14. storočia a pravdepodobne aj pred 14. storočím. Od rozšírenia reformácie, od roku 1586 a v prvej polovici 17. storočia v tamojšom kostole vysluhovali bohoslužby po slovensky protestantskí kazatelia. Roku 1329 boli zemepánmi Mikuláš a Štefan, synovia Detricha. Roku 1427 mala 11 port.

V ďalšom historickom vývoji sa názov obce menil nasledovne: 1244 Zyrtua, 1302 Zyrtus, 1317 Nagzirothua, 1332 Zeretua, Zirutua, 1337 Scertus, 1377 Nogzerethua, Zerethwa, 1808 Welká Stretawa, 1920 Stretava. Po maďarsky sa obec úradne nazývala Nagyszeretva.

V 15. a 16. storočí Stretavu držali postupne šľachtici z Michaloviec, Šóšovci, zemania z Kalnišťa, Sv. Jána a iní. Na prelome 16. a 17. storočia bola Stretava stredne veľkou dedinou. Okrem poddaných tam žilo aj kalvínske osadenstvo fary. V 17. a najmä začiatkom 18. storočia poddaných opäť prudko ubúdalo. Roku 1715 boli v Stretave len tri sedliacke domácnosti, v roku 1720 už nijaká poddanská domácnosť. Bývali v nej však zemania. Neskôr obnovená dedina mala v druhej polovici 18. storočia opäť slovenské obyvateľstvo. Prvá vlna prisťahovalectva zasiahla dedinu v 20-tych a 30-tych rokoch 18. storočia. Vrstva poddaných sa členila na sedliakov, želiarov a podželiarov.

Najrozšírenejšou bola robotná renta a naturálna daň. Sídlili tu aj príslušníci nižšej šľachty – zemania. Medzi najvýznamnejšie rody patrila pozdišovská vetva rodu boršodských Sirmaiovcov. Za rodové sídlo si vybrala pozdišovský kaštieľ. V roku 1749 väčšina

reformovaných Stretavčanov slúžila statkárovi zemepánovi Kováčovi (Kovács, Kováts). Rímskokatolíci zas rodine Večejovcov (Vécsey).

V Užskej stolici prebehla v období rokov 1771-1774 tereziánska urbárska regulácia. Skončila sa zavedením celokrajinského urbára v 70-tych rokoch 18. storočia. V roku 1782 v našich končinách sa uskutočnilo prvé vojenské mapovanie známe pod názvom jozefínske mapovanie: Obec je na mape zachytená pod názvom Nagy Szeretva, ale i pod slovenským názvom Velka. V roku 1848 bolo zrušené poddanstvo.

V 18. storočí písomné pramene uvádzali obec pod názvami Nagy-Szeretva a Nagy-Szeretwa. V ďalšom storočí pisári zaznamenali pomenovania Nagy-Szeretva, Welká Stretawa, Welika Stretawa a Nagyszeretva. Od roku 1920 má oficiálny názov Stretava, ale medzi ľuďmi ešte dlhodobo pretrvávali staré dlhodobo zaužívané pomenovania. V roku 1828 už mala 101 domov a 610 obyvateľov. Zaoberali sa poľnohospodárstvom a chovom dobytka. V nasledujúcich rokoch stav mierne kolísal. Dermografický vývoj negatívne ovplyvnili udalosti cholerovej epidémie v roku 1831, ďalšie hromadné nákazy, vysťahovalectvo, prvá a druhá svetová vojna.

Podľa prvého sčítania na území Slovenska z roku 1921 v obci žili československí štátni príslušníci a jeden cudzinec. K „československému“ národu sa prihlásilo 499 a k maďarskej národnosti 44 občanov. Prevažnú časť obyvateľov tvorili Slováci. Málo početnú českú národnosť reprezentovali štátom platení intelektuáli, napríklad učitelia. K maďarskej národnosti sa prihlásili predovšetkým občania izraelského vierovyznania a kalvínski veriaci – bývalí šľachtici, zemania. Gréckokatolícki veriaci sa hlásili zo Slovákov.

Dedina pred rokom 1849 patrila do pavlovského slúžnovského obvodu Užskej stolice s centrom v Užhorode. Po rozpade Rakúsko-Uhorska v roku 1918 a následnom vzniku Československa okres Veľké Kapušany pričlenili k Zemplínskej župe so strediskom v Michalovciach. Po jej zrušení vznikla v roku 1923 župa č. XX (Košická župa, Košická veľžupa). V roku 1928 župy nahradilo krajinské zriadenie. V období vojnového Slovenského štátu Stretava prislúchala k okresu Michalovce. Po jej oslobodení obec opäť patrila k pôvodnému okresu Veľké Kapušany a pod nový Prešovský kraj. Od roku 1961 patrí do okresu Michalovce v rámci ktorého v Československu prináležala pod Košický kraj. Zmenu sme nezaznamenali ani po vzniku Slovenskej republiky 1. januára 1993.

Obecná samospráva bola spočiatku veľmi jednoduchá. Reprezentantmi obce boli až do druhej polovice 19. storočia richtár a traja až štyria prísažní. Samospráva bola veľmi obmedzená a posledné slovo mali až do zrušenia poddanstva v Uhorsku zemepáni. Po reforme obecného zriadenia v Uhorsku v 70-tych a 80-tych rokoch 19. storočia orgán samosprávy reprezentovalo obecné zastupiteľstvo, obecná rada a starosta. V marci roku 1939 vznikol vojnový Slovenský štát. V rokoch 1940 – 43 na čele dediny stál menovaný vládny komisár a niekoľko členné komisárstvo. Po oslobodení (26.novembra 1944) úlohy autonómnej správy prevzal národný výbor a po roku 1989 obecný úrad.

Po vzniku Československa začala cieľavedomá kolektivizácia poľnohospodárstva a vytvárali sa predpoklady socializácie vidieka. V roku 1950 založili miestni poľnohospodári

menšinové JRD, ktoré však po niekoľkých mesiacoch zaniklo. O dva roky ho nahradilo väčšinové JRD. V roku 1953 zasiahla obec veľká povodeň. Voda akoby symbolicky odplavila pokrokovú družstevnú myšlienku. Snaha o obnovenie väčšinového družstva trvala štyri roky. V roku 1957 ho založili znova. V roku 1973 došlo k zlúčeniu družstva s ďalšími troma, ktoré spolu vytvorili ekonomicky silné JRD Československo – vietnamského priateľstva s centrom v Palíne. Postupne sa budovalo obchodné stredisko Jednoty, Pohostinstvo, Materská škôlka a ohradila sa škola, farský pozemok, kalvínsky kostol, cintorín. Vybudovala sa asfaltová cesta.

Dobrovoľný hasičský zbor mal pri svojom vzniku v roku 1925 dvadsať členov. V prípade požiaru slúžila hasičským dobrovoľníkom ručná striekačka, ktorú v roku 1936 nahradila prvá motorová. Hasiči sa starali o výchovu dorastu, ale aj kultúrno-výchovnú činnosť. V 70-tych rokoch v prípade potreby už zasahovala moderná motorová striekačka pre ktorú požiarnici vybudovali novú požiarnu zbrojnicu.

Pokračovateľom zboru je základná organizácia Zväzu požiarnej ochrany, ktorá mala v roku 1990 40 členov, z toho štyri ženy. Z ďalších organizácií činných po roku 1948 boli najaktívnejšie Zväz československo-sovietskeho priateľstva, Slovenský zväz žien, Československý červený kríž a Socialistický zväz mládeže. Od 10. februára 1990 v obci úspešne pracuje základná organizácia Slovenského zväzu chovateľov. Organizácia vyvíja bohatú činnosť. Vďaka dobrým chovom získali už významné ocenenia na okresných, ale aj celoštátnych výstavách. V 90-tych rokoch pribudla nová tribúna a ihrisko a pristúpilo sa ku komplexnej rekonštrukcii rozvodov elektrickej energie. V roku 1996 tu ukončili prestavbu bývalej základnej školy na budovu Miestneho spoločensko-kultúrneho strediska a v roku 1998 začala výstavba „Siene nádeje“.

Náboženstvo

Od roku 1699 na základe rozhodnutia panovníka Leopolda I. gréckokatolícki kňazi dostali rovnaké práva ako rímskokatolícki kňazi. V 18. storočí sa prestali používať násilné metódy proti protestantom. Koniec náboženského útlaku a diskriminácie v Uhorsku znamenal až tolerančný patent. Patent – reformu vyhlásil panovník Jozef II. v roku 1781. Okrem gréckokatolíkov a rímskokatolíkov tu žili kalvíni, luteráni, pravoslávni a Židia. V 20. storočí doplnili konfesionálne zloženie príslušníci Jednoty bratskej a Svedkovia Jehovovi.

Rímskokatolíci

V roku 1828 v Stretave žilo 329 katolíkov (gréckokatolíkov a rímskokatolíkov), v roku 1904 – 154 rímskokatolíkov, 1921 – 172 a podľa sčítania ľudu v roku 1940 sa hlásilo k rímskokatolíkom 158 Stretavčanov. Veriaci zo Stretavy patrili pod cirkevnú správu senianskeho kňaza. Najstaršie matričné zápisy z farnosti sa zachovali z roku 1778. Tunajší veriaci z dôvodu absencie vlastného filiálneho kostola navštevovali bohoslužby v Senom. Do roku 1718 sa konali v kaštieli rodiny Večejovcov (Vécsey) a od roku 178, keď vrátili evanjelici boží dom, vo farskom kostole zasvätenom Panne Márii. V roku 1877 zriadil satumarský biskup stredoužský dekanát. V roku 1930 sa vytvorila cirkevná vrchnosť Apoštolskú administratúru so sídlom v Užhorode. Okolo roku 1960 pričlenili farnosť ku

Košickej diecéze. Do dnešných dní patrí pod Košické arcibiskupstvo, Zemplínsky archidiakonát a Michalovský dekanát. Veriaci východného obradu (gréckokatolíci a pravoslávni. Počet gréckokatolíkov v obci od roku 1792 – 52 veriacich, 1806 – 100, 1904 – 114, 1921 – 134, 1940 – 132 a 1948 – 91 veriacich. Po štátnom zákaze gréckokatolíckej cirkvi v roku 1950 sa tento počet rapídne zvýšil. Až do vzniku Mukačevského biskupstva v roku 1771 patrili veriaci východnej viery pod právomoc jágerského biskupa. V roku 1792 Stretavčania prislúchali k farnosti Iňačovce, Užskému archidiakonátu a Sobraneckému dekanátu. Najstaršie matriky farského obvodu Iňačovce sa zachovali z roku 1811. Po roku 1977 farnosť pripadla pod Prešovské biskupstvo, z ktorého sa v 90-tych rokoch 20. storočia vyčlenil Košický apoštolský exarchát. V jeho členení patrí pod dekanát Michalovce. Evanjelici reformovaní (kalvíni). V Stretave tvorili v minulosti väčšinu kalvíni. V roku 1820 – 234 veriacich, z toho 86 patrilo k šľachte, v roku 1828 – 224 evanjelikov (kalvínov a luteránov), 1856 – 170, 1904 – 230, 1921 – 213 a 1940 – 242. Kalendár refomovaných kresťanov na rok 2000 uvádza v celom stretavskom cirkevnom zbore 164 členov. Najstaršie matričné údaje sa zachovali k roku 1761. Písané boli v maďarskom jazyku. Až do vlády panovníčky Márie Terézie (1740-1780) pochovávali zomrelých na cintoríne pri kostole a významnejších šľachticov v krypte domu božieho. Vládkyňa zakázala pochovávať v týchto miestach. Začiatkom 19. storočia z dôvodu, že sa bohoslužby konali v maďarskom jazyku, prestúpilo niekoľko farníkov na iné vierovyznanie. V neskoršom období poučená cirkevná vrchnosť práve preto dosadzovala k nám duchovných so znalosťou slovenského jazyka, schopných kázať i v reči ľudu. V cirkevnom zbore počas prvej ČSR (1918-1938) zápisnice písali po maďarsky, napriek tomu že presbytérium tvorili Slováci. Zboristi po vzniku Slovenského štátu v oficiálnych materiáloch definitívne prestali používať maďarčinu. Do roku 1943 k majetku cirkvi patril cintorín. V Neskôr prešiel do obecnej správy. V súčasnosti k stretavskému cirkevnému zboru patrí Stretava, diaspora Stretavka a dcérocirkev Vysoká nad Uhom. Evanjelici a.v. (luteráni). V roku 1904> žili v obci 4 luteráni, sčítanie obyvateľstva z roku 1921 neuvádza ani jedného a v roku 1940 troch. Rodina Szirmayová, ktorá žila v dedine, patrila na Zemplíne a v Užskej stolici k ochrancom a vyznávačom luterovskej reformácie. Po roku 19734 boli v Uhorsku vytvorené 4 dištrikty tejto cirkvi, pričom na východné Slovensko zasahoval Potiský dištrikt. Táto cirkevná organizácia pretrvala s malými úpravami až do roku 1918. Židia. V Stretave roku 1828 bývalo 57 Židov, v roku 1904 – 36, v roku 1921 – 25 a 1940 – 8. Malá ortodoxná židovská komunita mala osobitný cintorín a členovia komunity žili pomerne izolovane od ostatných obyvateľov. Pohroma deportácií v roku 1942 neobišla ani obec Stretava. Tí, čo prežili, sa po skončení druhej svetovej vojny odsťahovali. Pôvodné, staré židovské pohrebisko sa rozprestieralo severne od obce, neskôr členov komunity pochovávali na obecnom cintoríne. V súčasnosti sa jeho židovská časť nachádza v juhovýchodnom cípe pod vysokým listnatým stromom. V roku 1963-1964 cez opustený pôvodný židovský cintorín postavili cestu. Do dnešných dní sa zachoval iba jeden ohradený hrob s náhrobným kameňom.

Obr. 2 Osídlenie Slovenska v mladšej dobe kamennej, významné archeologické lokality

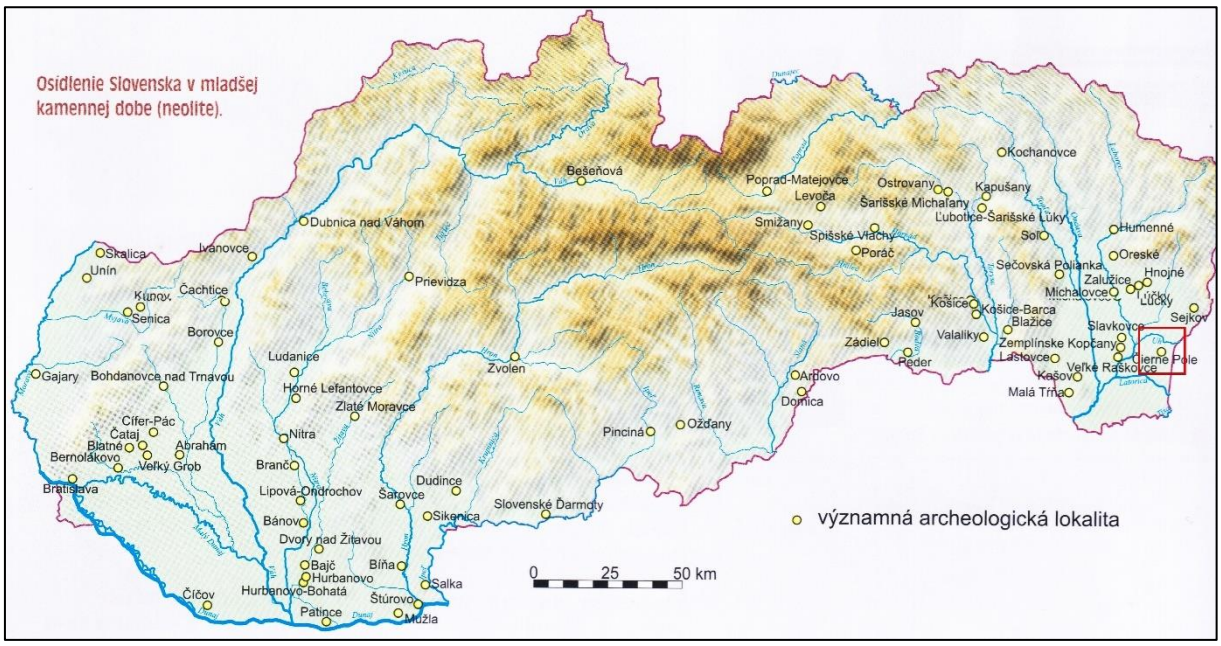

Zdroj: Ottov historický atlas Slovensko, 2009

Symboly obce

Medzi základné heraldické znaky patria erb, pečať a vlajka obce.

Erb obce

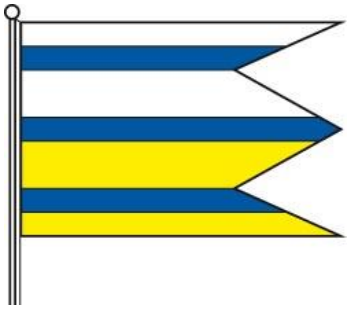

Vlajka obce

Pečať obce

Erb obce

V strede erbu sú tri k sebe smerujúce vtáky, ktoré jednak upozorňujú na množstvo vzácneho vtáctva v neďalekej ornitologickej rezervácii a navyše sú v erbe komponovaní tak, aby sa zlietali – stretali a tak evokovali názov obce. Motív stretajúcich sa sťahovavých vtákov je teda hovoriacim symbolom v erbe obce Stretava.

Erb obce Stretava má teda túto podobu: v modrom štíte zdola zlatými striebroplodými vavrínovými ratolesťami ovenčené tri k sebe privrátené vidlicovito usporiadané strieborné rozkrídlené vtáčiky v zlatej zbroji.

Znamenie je vložené do dolu zaobleného, tzv. neskorogotického, či tiež španielskeho heraldického štítu.

Vlajka obce

Vlajka obce pozostáva zo siedmich pozdĺžných pruhov vo farbách bielej (1/9), modrej (1/9), bielej (2/9), modrej (1/9), žltej (2/9), modrej (1/9) a žltej (1/9). Vlajka má pomer strán 2:3 a ukončená je tromi cípmi, t.j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu.

Pečať obce

Pečať obce Stretava je okrúhla, uprostred s obecným symbolom a kruhopisom OBEC STRETAVA. Pečať má priemer 35 mm, čo je v súlade s domácimi zvyklosťami a predpismi o používaní pečiatok s obecnými symbolmi.

Od spomenutých troch základných symbolov možno odvodiť ďalšie:

Zástava obce Stretava má podobnú kompozíciu ako obecná vlajka. Pomer jej strán však nie je záväzne stanovený, čo znamená, že zástava môže byť aj dlhšia.

Krátka zástava obce Stretava je tiež pruhová, je však svojou dlhšou stranou pripojená k žrdi. Je vhodná najmä na hromadnú vlajkovú výzdobu obce.

Koruhva obce Stretava predstavuje zvislý typ obecnej zástavy, pri ktorej je textil pripojený k priečnemu rahnu, spolu s ktorým sa vztyčuje na stožiar.

Znaková zástava obce Stretava má podobu takmer štvorca, jej výška sa však v skutočnosti rovná (proporčne) výške erbu a šírka jeho šírke. Erbové znamenie je to rozvinuté do celej plochy textilu.

Kombinovaná, alebo tiež „veľká“ koruhva obce Stretava predstavuje spojenie koruhvy so znakovou zástavou, ktorá sa pridáva k priečnemu rahnu do hornej časti zástavy.

Štandarda starostu obce Stretava má medzi ostatnými symbolmi obce osobitné postavenie. Je vlajkou starostu, jedným z odznakov jeho úradu. Podobá sa znakovej zástave, je však doplnená o lem vo farbách obce. Štandarda existuje spravidla len v jednom vyhotovení a býva tiež zhotovená luxusnejšou technikou.

Od obecnej pečate možno odvodiť **okrúhle pečiatky obce**. Ich pečatné pole sa nelíši od obecnej pečate, no kruhopis sa mení podľa toho, či ide o pečiatku starostu, obecného zastupiteľstva, alebo obecného úradu.

Obr. 3 Širšie vymedzenie územia

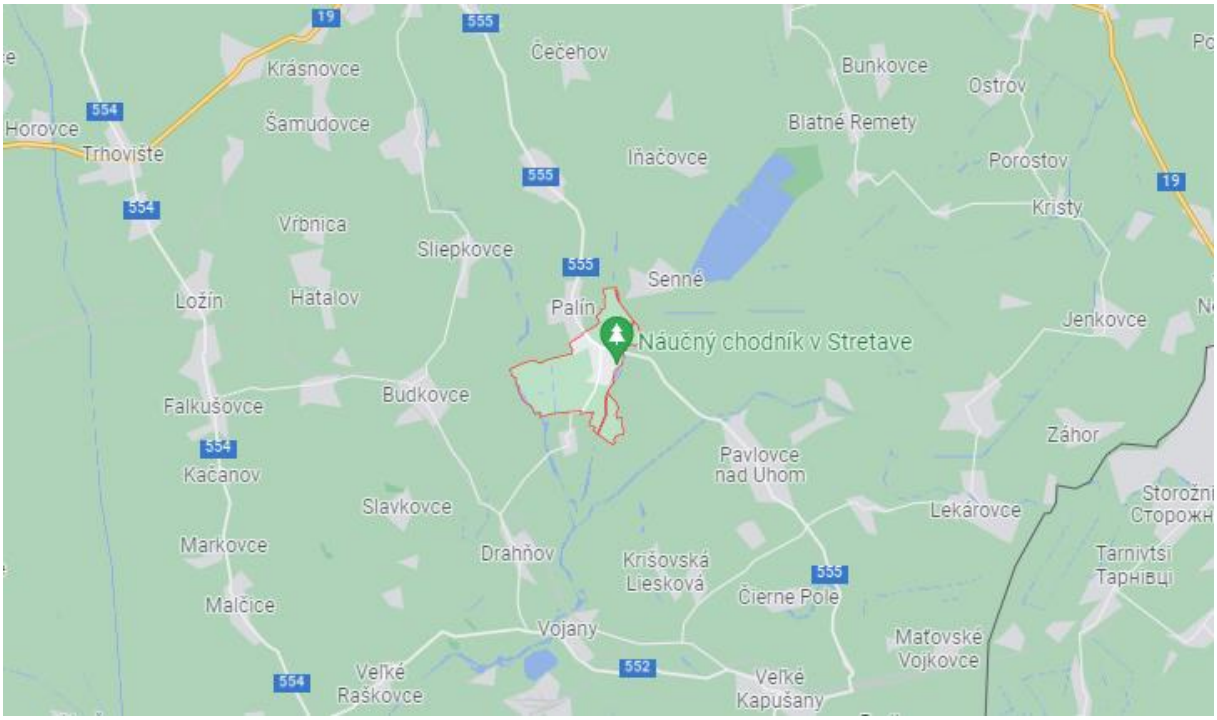

Zdroj: https://www.google.com/maps/place/072+13+Stretava,+Slovensko/@48.64878,21.8888779,11z/data=!4m5!3m4!1s0x473925ec6813069f:0xc3f6545142ce0e81!8m2!3d48.6446002!4d22.0048391?hl=sk

Väzby obce

Obec Stretava je členom **Miestnej akčnej skupiny – Občianske združenie Medzi riekami,** spoločne s obcami Bajany, Budkovce, Čečehov, Čierne Pole, Dúbravka, Hatalov, Hažín, Hnojné, Iňačovce, Jastrabie pri Michalovciach, Lastomír, Lúčky, Malé Raškovce, Palín, Pavlovce nad Uhom, Senné, Slavkovce, Sliepkovce, Stretavka, Vŕbnica, Zalužice, Závadka, Žbince, Zemplínska Široká a Zemplínske Kopčany.

Úlohou združenia je všestranne prispievať k rozvoju územia, k skvalitneniu života obyvateľov, k rozvoju komunitných iniciatív, k zvyšovaniu environmentálneho a sociálneho uvedomenia občanov v súlade so zásadami trvalo udržateľného života v prihraničnom regióne Dolného Zemplína ohraničeného riekami Laborec a Uh. Zakladajúcimi členmi OZ Medzi riekami sú zástupcovia samosprávy a individuálni členovia, ktorí sa združili s cieľom rozširovania medzisektorálnej spolupráce a vytvárania verejno-súkromných partnerstiev.

Strategickým cieľom MAS je zlepšiť kvalitu života obyvateľov obcí združených v OZ Medzi riekami prostredníctvom využitia miestnych ľudských a prírodných zdrojov a vytvorením vhodných podmienok pre podnikanie.

Tab. č.1: MAS – Občianske združenie Medzi riekami

Presný názov organizácie (obchodný názov):	Občianske združenie Medzi riekami
Právna forma:	Združenie (zväz,spolok)
(IČO):	42108811
Sídlo:	Zemplínska Široká 304, 07213 Zemplínska Široká
Dátum založenia:	7. októbra 2009
Poloha:	Kraj Košický, okres Michalovce
Štatutárny zástupca:	Ing. Matej Repel, PhD. - predseda
Subjekty v združení	Bajany, Budkovce, Čečehov, Čierne Pole, Dúbravka, Hatalov, Hažín, Hnojné, Iňačovce, Jastrabie pri Michalovciach, Lastomír, Lúčky, Malé Raškovce, Palín, Pavlovce nad Uhom, Senné, Slavkovce, Sliepkovce, Stretava, Stretavka, Vŕbnica, Zalužice, Závadka, Zemplínska Široká, Zemplínske Kopčany, Žbince
Názov projektu MAS	Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou pre OZ Medzi riekami
Celkový rozpočet projektu	1 579 142,00 €
Schválená výška príspevku z Programu rozvoja vidieka SR	792 500,00 €
Strategický cieľ	Strategickým cieľom stratégie je zlepšiť kvalitu života obyvateľov obcí združených v OZ Medzi riekami prostredníctvom využitia miestnych ľudských a prírodných zdrojov a vytvorením vhodných podmienok pre podnikanie.
Strategické priority definované v stratégii	Stratégia definovala 3 strategické priority: 1. priorita: Podporiť ekonomický rozvoj a zvýšiť zamestnanosť 2. priorita: Zlepšiť technickú infraštruktúru 3. priorita: Zlepšiť kvalitu života v obciach 4. priorita: Efektívna činnosť MAS

Zdroj: vlastné spracovanie

1.2 Analýza demografie a ľudských zdrojov

K základným rozvojovým potenciálom každého regiónu patrí ľudský potenciál. Demografická situácia obce je výsledkom dlhodobého populačného a hospodárskeho vývoja. Pre obyvateľstvo je charakteristická silná dynamika jeho počtu, a preto ho nemožno považovať za statický element. Zmeny počtu obyvateľov vyvolávajú taktiež zmeny v jeho priestorovom rozložení, ale aj v jeho štruktúre. Predstavuje teda veľmi významný a charakteristický proces každej populácie. Analýza vnútorného prostredia skúma a hodnotí vnútorné prostredie na základe kvantitatívnych a kvalitatívnych dát najmä štatistických údajov získaných z overených zdrojov. Cieľom analýzy je zistenie príčin nepriaznivého stavu v jednotlivých sektoroch miestnej ekonomiky, ktoré súvisia s nedostatočným potenciálom ľudských zdrojov, nevyužívaním správnych metód, či postupov pri riadení a investíciách. Výstupy analýzy sú ťažiskom pre správne nastavenie rozvojovej stratégie obce.

1.2.1 Demografický vývoj obyvateľstva

Počet obyvateľov sa zisťuje k určitému časovému okamihu podľa bydliska, podľa prítomnosti alebo k inému relevantnému hľadisku. Počet obyvateľov sa neustále mení v dôsledku prirodzeného pohybu a migrácie. Preto na jeho vyjadrenie sa používa stredná hodnota počtu obyvateľov. Pod obyvateľstvom rozumieme súhrn všetkých ľudí nachádzajúcich sa na určitom mieste v určitom okamihu, zisťovaný podľa rôznych hľadísk.

Na vývoj počtu obyvateľov v obci mali v minulosti vplyv rôzne faktory ako emigrácia obyvateľov za prácou, sociálne a hospodárske pomery v obci, rôzne epidémie či obe svetové vojny.

Tab. č.2: Počet obyvateľov za jednotlivé roky

Rok	1993	2000	2005	2010	2019	2020	2021
Počet obyv.	537	598	642	645	706	701	693

Zdroj: ŠÚ SR, http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7101rr/v_om7101rr_00_00_00_sk, evidencia obyvateľov obce

Graf č.1: Vývoj počtu obyvateľov od roku 1993

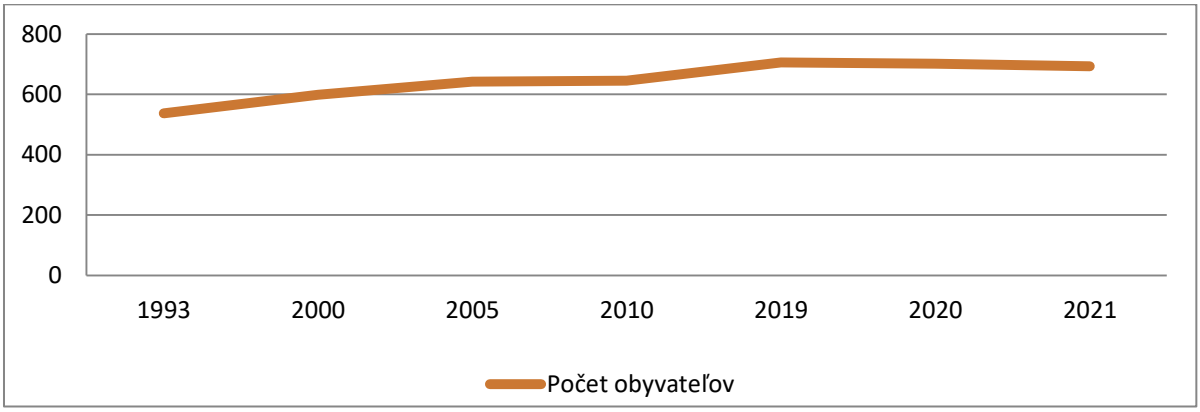

Zdroj: vlastné spracovanie

Na základe vyššie spracovaných údajov Štatistického úradu SR o počte obyvateľov v jednotlivých rokoch je zrejmé, že vývoj počtu obyvateľov má mierne rastúci charakter, od roku 1993 je evidovaný neustály mierny nárast. Obyvateľstvo sa v jednotlivých rokoch pohybuje v rozmedzí od 537 do 702 .

Tab. č.3: Počet obyvateľov podľa pohlavia za jednotlivé roky

Rok	1993	2000	2005	2010	2019	2020	2021
Počet mužov	254	286	307	313	354	349	347
Počet žien	283	312	335	332	352	352	346
Počet obyv.	**537**	**598**	**642**	**645**	**706**	**701**	**693**

Zdroj: ŠÚ SR, http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7101rr/v_om7101rr_00_00_00_sk, evidencia obyvateľov obce

Graf č.2: Obyvateľstvo podľa pohlavia do roku 2021

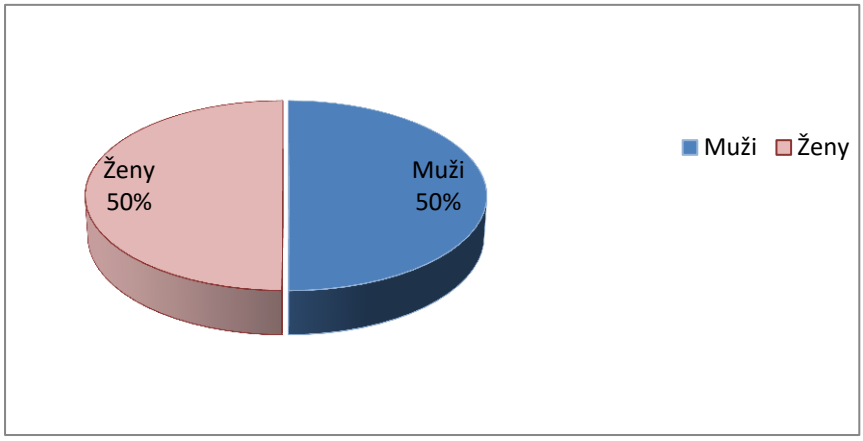

Zdroj: vlastné spracovanie

1.2.2 Prírastok obyvateľov podľa pohlavia

Tab.č. 4: Prehľad prírastku obyvateľov podľa pohlavia obce

	2016	2017	2018	2019	2020
Živonarodení – ženy	3	1	2	2	5
Živonarodení – muži	3	6	2	7	1
Živonarodení – spolu	**6**	**7**	**4**	**9**	**6**
Zomretí - ženy	4	3	1	3	1
Zomretí - muži	2	2	4	2	5
Zomretí - spolu	**6**	**5**	**5**	**5**	**6**
Prirodzený prírastok obyv. - ženy	-1	-2	1	-1	4
Prirodzený prírastok obyv. - muži	1	4	-2	5	-4
Prirodzený prírastok obyv. - spolu	**0**	**2**	**-1**	**4**	**0**
Migračné saldo – ženy	1	3	4	-4	-1
Migračné saldo – muži	-3	4	8	5	2
Migračné saldo – spolu	**-2**	**7**	**12**	**1**	**1**
Celkový prírastok obyvateľstva - ženy	0	1	5	-5	3
Celkový prírastok obyvateľstva – muži	-2	8	6	10	-2
Celkový prírastok obyvateľstva - spolu	**-2**	**9**	**11**	**5**	**1**

Zdroj: vlastné spracovanie na základe http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7105rr/v_om7105rr_00_00_00_sk, evidencia obyvateľov obce

Graf č.3: Prehľad prirodzeného prírastku obyvateľov obce

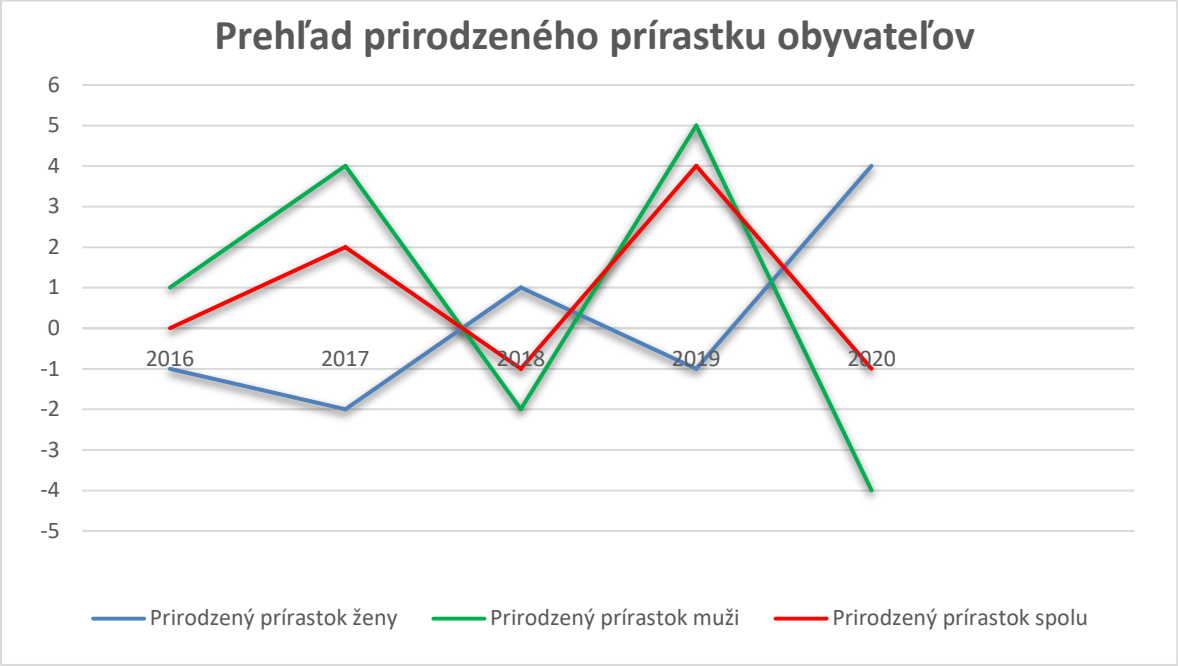

Zdroj: vlastné spracovanie na základe http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7105rr/v_om7105rr_00_00_00_sk, , evidencia obyvateľov obce

Prirodzený pohyb obyvateľstva je vyjadrením prirodzenej reprodukcie, je dôležitou kategóriou z hľadiska sledovania demografických kritérií a tvorí základný podklad pre spracovanie prognózy vývoja. Prirodzený pohyb vplýva na zmenu počtu, vekovej a pohlavnej štruktúry obyvateľov obce.

Graf č.4: Krivka počtu narodených, zomrelých a prirodzeného pohybu obyvateľov

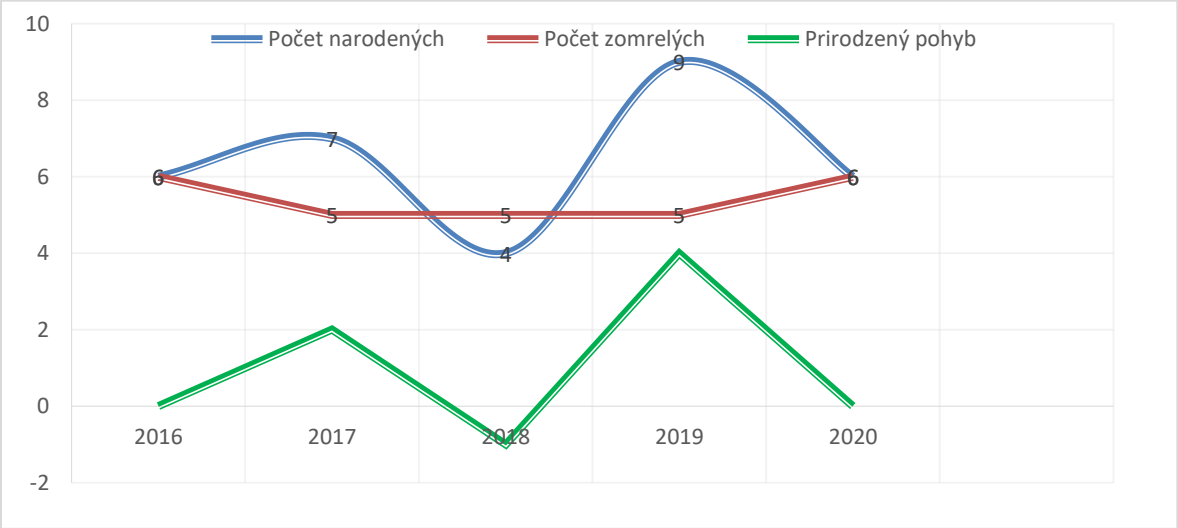

Zdroj: vlastné spracovanie na základe http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7105rr/v_om7105rr_00_00_00_sk, , evidencia obyvateľov obce

1.2.3 Veková štruktúra obyvateľstva

Grafické znázornenie vekovej štruktúry obyvateľstva je rozdelené do skupín podľa veku v zmysle posledného sčítania obyvateľstva, domov a bytov z roku 2011:
- *predproduktívneho (0-14),*
- *produktívneho (15-59),*
- *poproduktívneho (60 a viac),*

Reflektuje vývoj za sledované obdobie sumárne za celú obec. V obci je možné sledovať primeraný stav obyvateľov v produktívnom veku k obyvateľom v poproduktívnom veku.

Tab.č.5: Veková štruktúra obyvateľstva obce k 15.9.2021

Vek		**Muži**	**Ženy**	**Obyvateľstvo**	
		spolu	**spolu**	**úhrn**	**%**
0 - 5		19	17	36	**5,2**
6 - 14		45	31	76	**11,0**
Produktívny		246	235	481	**69,4**
Poproduktívny		37	63	100	**14,4**
				Priemer	
Podiel obyvateľstva (%)	**0 - 5**	4,8	5,6	**5,2**	-
	6 - 14	11,4	10,6	**11,0**	-
	produktívny vek	68,2	70,6	**69,4**	-
	poproduktívny vek	13,5	15,3	**14,4**	-

Zdroj: evidencia obyvateľov obce

Najväčšiu časť obyvateľov obce (69,4%) tvoria obyvatelia v produktívnom veku, čo sa približuje k priemeru v okrese (70,11%), rovnako aj k celoslovenskému priemeru (70,73%). Druhou najzastúpenejšou skupinou obyvateľov sú obyvatelia v poproduktívnom veku, vo veku nad 60 rokov.

Graf č.5: Veková štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia

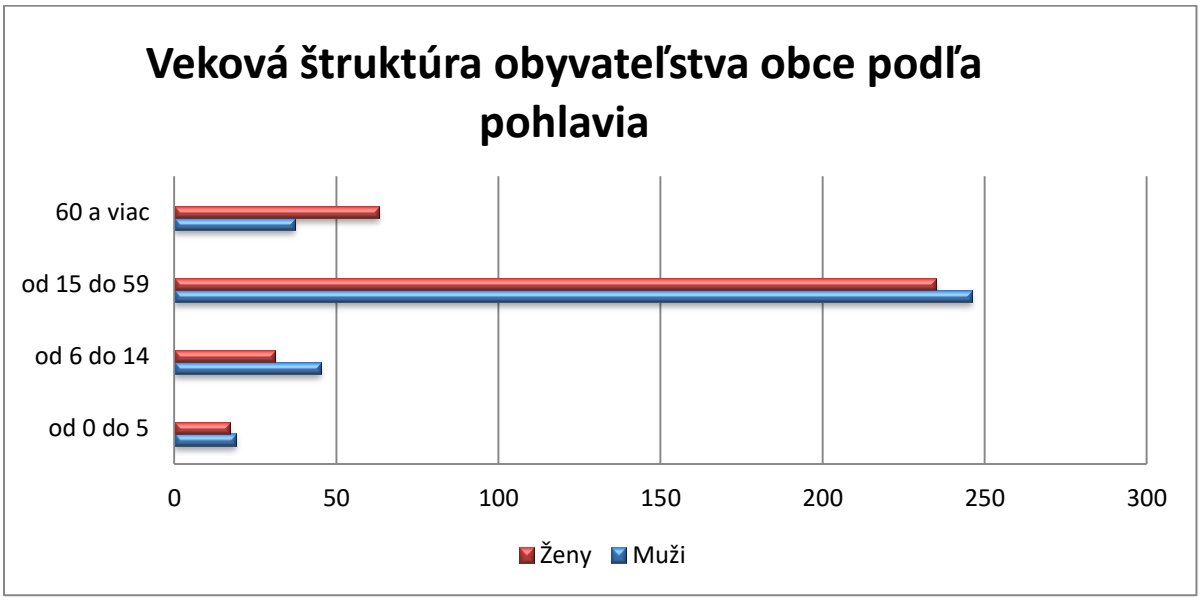

Zdroj: vlastné spracovanie

Z grafu jednoznačne vyplýva, že najpočetnejšiu skupinu tvoria obyvatelia v produktívnom veku, v rovnakom pomere mužom a žien.

1.2.4 Národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva obce

Pod národnostnou štruktúrou obyvateľstva rozumieme dobrovoľnú príslušnosť osoby k určitému národu, národnostnej alebo etnickej skupine.

Tab.č.6: Národnostná štruktúra obyvateľstva obce

Národnosť	Muži	Ženy	Spolu
Slovenská	296	320	**616**
Maďarská	0	1	**1**
Rómska	3	1	**4**
Ukrajinská	0	1	**1**
Česká	1	2	**3**
Iná	3	1	**4**
Nezistená	11	10	**21**
Spolu	**314**	**336**	**650**

Zdroj: SODB 2011, https://census2011.statistics.sk/SR/V%C3%BDchodn%C3%A9%20Slovensko/Ko%C5%A1ick%C3%BD%20kraj/Okres%20Michalovce/Stretava/TAB.%20115%20Obyvate%C4%BEstvo%20pod%C4%BEa%20pohlavia%20a%20n%C3%A1rodnosti.xls

Z hľadiska národnostnej štruktúry je obyvateľstvo obce značne homogenizované, výrazná časť obyvateľov sa hlási samozrejme k národnosti slovenskej.

Tab.č.7: Náboženská štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia

Náboženské vyznanie	Muži	Ženy	Spolu	Spolu v %
Rímskokatolícka cirkev	82	86	168	**25,85**
Gréckokatolícka cirkev	23	21	44	**6,77**
Pravoslávna cirkev	3	5	8	**1,23**
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	2	1	3	**0,46**
Reformovaná kresťanská cirkev	71	84	155	**23,85**
Evanjelická cirkev metodistická	0	1	1	**0,15**
Cirkev bratská	4	9	13	**2,00**
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	65	85	150	**23,08**
Bez vyznania	23	15	38	**5,85**
Nezistené	41	29	70	**10,76**
Spolu	**314**	**336**	**650**	**100**

Zdroj: SODB 2011, https://census2011.statistics.sk/SR/V%C3%BDchodn%C3%A9%20Slovensko/Ko%C5%A1ick%C3%BD%20kraj/Okres%20Michalovce/Stretava/TAB.%20118%20Obyvate%C4%BEstvo%20pod%C4%BEa%20pohlavia%20a%20n%C3%A1bo%C5%BEensk%C3%A9ho%20vyznania.xls

Graf č.6 Náboženská štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia

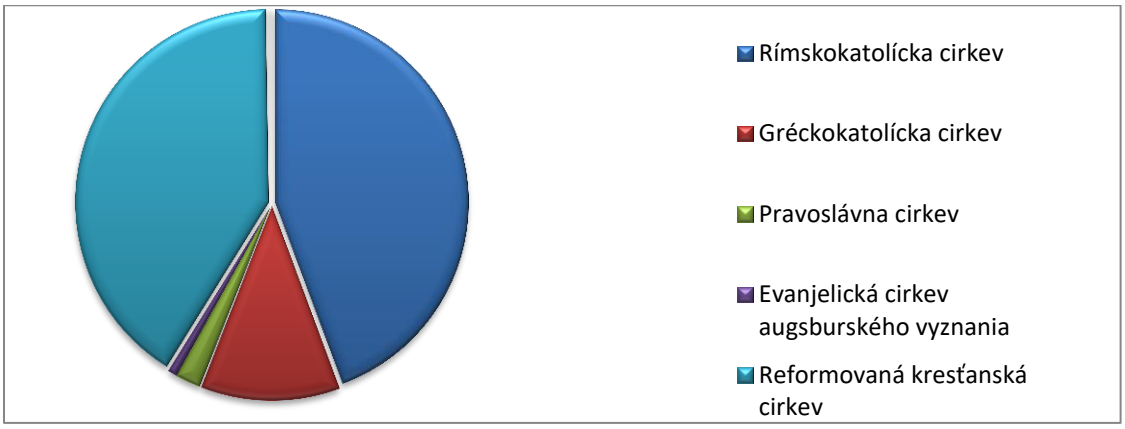

Zdroj: https://census2011.statistics.sk/SR/V%C3%BDchodn%C3%A9%20Slovensko/Ko%C5%A1ick%C3%BD%20kraj/Okres%20Michalovce/Stretava/TAB.%20118%20Obyvate%C4%BEstvo%20pod%C4%BEa%20pohlavia%20a%20n%C3%A1bo%C5%BEensk%C3%A9ho%20vyznania.xls

Graf jednoznačne ukazuje, že v obci je prevažujúce zastúpenie rímskokatolíckej (25,85 %) a Náboženskej spoločnosti Jehovových svedkov (23,08 %).

1.2.5 Bývanie

Úroveň bývania je jednou zo základných charakteristík životnej úrovne obyvateľstva a pôsobí na celkový životný štýl obyvateľstva. Plochy bývania sú prevažujúcou funkciou zastavaných plôch sídla a sú tvorené prevažne nízkopodlažnou zástavbou rodinných domov. Domy v tejto zástavbe sú po čiastočnej alebo úplnej rekonštrukcii. Väčšina domov je v dobrom stavebnotechnickom stave. Od roku 1971 je zaznamenaný celkový pokles výstavby rodinných domov. Veková štruktúra rodinných domov je uspokojujúca, nakoľko väčšina (cca 61 %) rodinných domov bola postavená v rokoch 1946 až 1970. Na druhej strane je treba poznamenať, že pri ich výstavbe sa vzhľadom na vtedajšie nízke ceny energií nekládol veľký dôraz na tepelno-izolačné vlastnosti materiálov, čo si bude vyžadovať dodatočné zdroje na zateplenie nielen rodinných domov ale aj obecných budov. Strategickým cieľom bytovej výstavby by malo byť – dosiahnuť bežný európsky štandard. Bývanie pre mladé rodiny, obyvateľov žijúcich pod hranicou sociálneho minima a prestárlych občanov by malo byť porovnateľné so sociálnou výstavbou v krajinách EÚ.

Rómska komunita, bývajúca v obci pri hlavnej ceste, presídlila k priepustu medzi mŕtvym ramenom a Čiernou vodou. Neskôr si Rómovia postavili domy severne od obce, kde bývajú doteraz.

1.2.6 Zamestnanosť

Okres Michalovce patrí v rámci Slovenskej republiky k okresom s najvyššou mierou evidovanej nezamestnanosti, v dôsledku čoho bol v zmysle zákona 336/2015 Z.z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov zaradený k najmenej rozvinutým okresom. Na základe údajov Štatistického úradu SR mala miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Michalovce klesajúci charakter, avšak v dôsledku obmedzení súvisiacich s pandémiou koronavírusu v roku 2020 sa miera evidovanej nezamestnanosti výrazne zvýšila na celom Slovensku. Ku koncu roka 2019 bola miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Michalovce 8,40 %, ku koncu roka 2020 narástla na 12,22 %. Relatívne priaznivá je situácia vo vekovej štruktúre obyvateľstva produktívneho veku, pretože tvorí viac ako polovicu celkového počtu obyvateľov. Ľudský potenciál obce pre ďalší rozvoj je možno využiť len v širšom rámci. Priamo v obci a v regióne je nedostatok pracovných príležitostí.

Tab.č.8: Prehľad miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Michalovce

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Muži (v%)	19,73	16,57	15,75	13,95	12,49	10,04	8,25	6,92	11,00
Ženy (v%)	20,57	19,26	18,06	16,57	15,41	12,90	11,20	10,23	13,66
Spolu (v%)	**20,10**	**17,75**	**16,78**	**15,11**	**13,77**	**11,29**	**9,59**	**8,40**	**12,22**

Zdroj: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr3108rr/v_pr3108rr_00_00_00_sk

Graf č.7: Krivka miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Michalovce

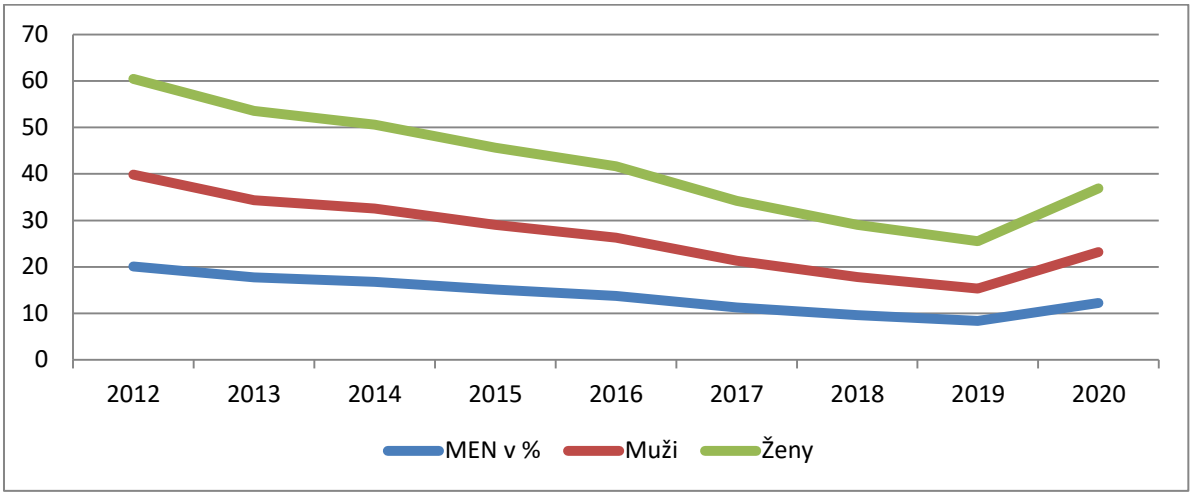

Zdroj: vlastné spracovanie

Klesajúca miera evidovanej nezamestnanosti reálne nereflektuje mieru reálnej nezamestnanosti, jedná sa o mieru nezamestnanosti evidovaných uchádzačov o zamestnanie, pričom je nutné vziať do úvahy obyvateľov, ktorí sú nezamestnaní a nie sú z rôznych dôvodov evidovaní na ÚPSVaR. Medzi nezamestnanými výrazne prevládajú dlhodobo nezamestnaní. Neodmysliteľný vplyv na vývoj nezamestnanosti má vzdelanostná úroveň obyvateľov, ktorá je premietnutá v nasledujúcom grafe. Obec sa snaží o svoj celkový rozvoj v rámci svojich možností.

Tab.č.9: Evidovaní uchádzači o zamestnanie v obci

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Muži	41	38	38	27	35	20	15	16	21
Ženy	33	34	37	32	34	21	20	19	24
Spolu	**74**	**72**	**75**	**59**	**69**	**41**	**35**	**25**	**45**

Zdroj: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr5001rr/v_pr5001rr_00_00_00_sk

Ku koncu júla 2021 je z obce Stretava evidovaných na ÚPSVaR Michalovce 59 uchádzačov o zamestnanie, z toho 33 žien. Z celkového počtu 59 evidovaných uchádzačov o zamestnanie je evidovaný 1 uchádzač o zamestnanie do zdravotným postihnutím a 3 absolventi.

Na základe „Prognózy vývoja obyvateľov v okresoch SR do roku 2035“ môžeme očakávať nárast poproduktívnej zložky populácie. Z hľadiska migrácie sa podľa spomínanej prognózy budú obyvatelia tohto okresu sťahovať najmä do okresov západného Slovenska,

pričom tieto pomerne výrazné hrubé migračné toky nebudú kompenzované protismerným migračným pohybom. Priaznivý vývoj zamestnanosti v obci nemožno predpokladať, ten bude závisieť od ponuky pracovných príležitosti v okresnom meste Michalovce, ako aj výraznejšími investičnými aktivitami v rámci okresu a cezhraničnej spolupráce.

ÚPSVaR je hlavnou inštitúciou realizujúcou politiku trhu práce, čo je systém podpory a pomoci občanom pri ich začleňovaní na pracovné miesta na trhu práce formou sprostredkovania zamestnania, poskytovania poradenstva, prispôsobovaním profesijnej štruktúry nezamestnaných a zamestnancov pomocou rekvalifikácií, podporovanie vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi pomocou poskytovania príspevkov v rámci aktívnej politiky trhu práce a poskytovaním podpory v nezamestnanosti. Pri poskytovaní verejných služieb zamestnanosti obec spolupracuje s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Michalovciach, pri vytváraní dočasných pracovných miest, ktoré sú nevyhnutným predpokladom zachovania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaných. Obec spolupracuje rovnako aj pri realizácii aktívnej politiky trhu práce, v rámci ktorej je predovšetkým podporované vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi, ako aj obcou samotnou. Obec v oblasti aktívnej politiky zamestnanosti dočasne zamestnáva nezamestnaných občanov v rámci menších obecných služieb. V prevažnej miere výkon týchto pracovných činností zahŕňa údržbu verejných priestranstiev.

Tab.č.10: Vzdelanostná štruktúra obyvateľov obce

Vzdelanie	Muži	Ženy	Spolu
Základné	55	94	**149**
Učňovské (bez maturity)	50	45	**95**
Stredné odborné (bez maturity)	46	25	**71**
Úplné stredné učňovské (s maturitou)	13	16	**29**
Úplné stredné odborné (s maturitou)	45	50	**95**
Úplné stredné všeobecné	7	11	**18**
Vyššie odborné vzdelanie	1	1	**2**
Vysokoškolské	13	17	**30**
Bez školského vzdelania	66	65	**131**
Nezistené	18	12	**30**
Spolu	**314**	**336**	**650**

Zdroj: https://census2011.statistics.sk/SR/V%C3%BDchodn%C3%A9%20Slovensko/Ko%C5%A1ick%C3%BD%20kraj/Okres%20Michalovce/Stretava/TAB.%20117%20Obyvate%C4%BEstvo%20pod%C4%BEa%20pohlavia%20a%20stup%C5%88a%20najvy%C5%A1%C5%A1ieho%20dosiahnut%C3%A9ho%20vzdelania.xls

Graf č.8: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obce

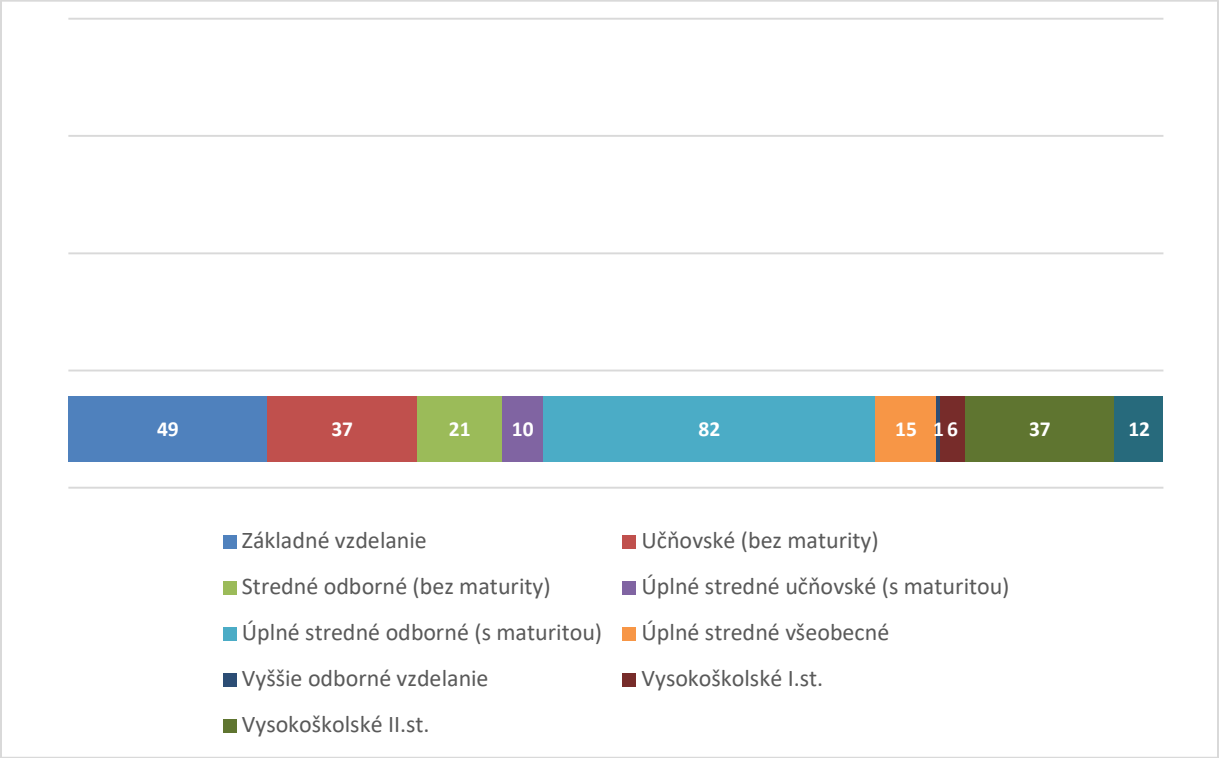

Zdroj: https://census2011.statistics.sk/SR/V%C3%BDchodn%C3%A9%20Slovensko/Ko%C5%A1ick%C3%BD%20kraj/Okres%20Michalovce/Stretava/TAB.%20117%20Obyvate%C4%BEstvo%20pod%C4%BEa%20pohlavia%20a%20stup%C5%88a%20najvy%C5%A1%C5%A1ieho%20dosiahnut%C3%A9ho%20vzdelania.xls

Európsky sociálny fond (ESF) - je hlavným finančným nástrojom, ktorým Európska únia transformuje svoje strategické ciele v oblasti politiky zamestnanosti do konkrétnych aktivít zameraných na zlepšenie odbornej kvalifikovanosti, ďalej na systémy vzdelávania a následný rast pracovného potenciálu občanov. Cieľom ESF je podpora zamestnanosti v EÚ. Napomáha pripravenosti zamestnancom a firmám v rámci členských štátov EÚ čeliť novým, globálnym výzvam. Je kľúčovým prvkom stratégie EÚ týkajúcej sa rastu a zamestnanosti pri zameranej na skvalitnenie života občanov EÚ poskytnutím lepších kvalifikácií a lepších vyhliadok na zamestnanie. Financovanie je rozdeľované medzi členské štáty a regióny, a to hlavne medzi tie, ktorých hospodársky vývoj postupuje pomalšie. Vzdelanie obyvateľov úzko súvisí so schopnosťami a zručnosťami uplatniť sa na trhu práce. Mimo väčších miest, v regiónoch kde prevažujú menšie obce je vzdelanostná úroveň obyvateľov tradične nižšia, čo prináša riziko vyššej nezamestnanosti. Naopak vyššie vzdelanie obyvateľov prináša vyššie využitie ekonomického potenciálu obce. V obci celkovo prevažujú obyvatelia v aktívnom veku s úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou. Podiel vysokoškolsky vzdelaných ľudí nie je zanedbateľný a zodpovedá vzdelanostným potrebám regiónu. Záujem obyvateľov vzdelávať sa prioritne v odbornom školstve rôznej úrovne zodpovedá aj pracovným možnostiam a ponuke trhu práce v regióne a jeho blízkom okolí.

Ekonomická aktivita patrí medzi základnú sociálno-ekonomickú klasifikáciu triedenia obyvateľstva. Obyvateľstvo sa triedi na ekonomicky aktívne a neaktívne. Ekonomicky aktívne je obyvateľstvo, ktoré sa aktívnym spôsobom podieľa na hospodárskom živote. Obyvateľstvo zaoberajúce sa živnostenskou činnosťou sa považuje za ekonomicky aktívne. Ekonomicky neaktívne je obyvateľstvo nezávislé, s vlastným zdrojom obživy a závislé, bez vlastného zdroja obživy, napr. ženy na materskej dovolenke, ženy v domácnosti, invalidi a pod.

Obyvateľstvo v obci je považované za ekonomicky aktívne. Celková vysoká ekonomická aktivita obyvateľstva súvisí s jeho vekovou štruktúrou, pre ktorú je charakteristické vysoké zastúpenie produktívnej zložky obyvateľstva. Intenzívny pohyb za prácou, ktorý sa prejavuje vo veľkom rozsahu dochádzky a odchádzky za zamestnaním poukazuje na úzke pracovné väzby na blízke sídelné útvary.

1.3 Analýza sociálnej infraštruktúry

Služby

Občianska vybavenosť je sústredená do centra obce. V obci sa nachádza Obecný úrad, Materská škola, Kultúrny dom, obchod - rozličný tovar, potraviny a hostinec. Pri vstupe do obce Stretava v smere od Palína sa nachádza čerpacia stanica. Pri vstupe do obce zo smeru od obce Stretávka je situovaný cintorín a Dom smútku. Zastúpenie občianskej vybavenosti nie je postačujúce. Občania dochádzajú za občianskou vybavenosťou do blízkych obcí Palín a Pavlovce nad Uhom.

Školstvo

V obci sa nenachádza základná škola, najbližšie sa nachádza v priľahlej obci Palín, kde sa vyučujú ročníky 1 - 9. Základná škola s materskou školou v Palíne je spádovou školou pre deti z viacerých obcí (Zemplínska Široká, Senné, Stretava, Stretavka) s počtom 270 detí a 28 pedagogických a nepedagogických pracovníkov. Obec Stretava má vlastnú materskú školu s kapacitou 20 detí.

Zdravotníctvo

V obci sa nenachádzajú zdravotnícke zariadenia. Zdravotná starostlivosť je najbližšie poskytovaná v obci Palín, kde sa nachádza zdravotné stredisko s ambulanciami všeobecného lekára pre deti, dorast a dospelých a zubného lekára. Nachádza sa tu tiež lekáreň, neďaleko zdravotného strediska. Rovnako môžu obyvatelia využiť ambulancie pre deti, dorast a dospelých, zubného lekára a gynekológie v neďalekej obci Pavlovce nad Uhom.

Cirkev

V obci sa nachádzajú dva kostoly, rímskokatolícky a reformovaný.

Kalvínsky kostol predstavuje najstaršiu dochovanú stavbu v obci. V roku 1782 pri renovácií kostola loď dostala novú klenbu, výzdobu dotvorili maľby a opravený bol mobiliár. Pri rekonštrukcii kostola pracovali a peniaze poskytli veriaci so Stretavy a Stretavky. Menšie či väčšie opravy kostola vykonali farníci aj v 19. a 20. storočí. V období prvej svetovej vojny zrekvírovalo Rakúsko-Uhorsko pre armádu zo zvonice veľký zvon, ktorý v roku 1926 nahradil nový. V rokoch 1933-1935 dali veriaci postaviť novú vežu z tehál namiesto pôvodnej drevenej zvonice, ktorá stála pri kostole. Táto však vydržala len niekoľko rokov, pretože v dôsledku poškodenia počas druhej svetovej vojny sa zrútila. Po vojne sa preto veriaci schádzali v budove starej školy. Jedenásť rokov trvalo, pokiaľ začali s rekonštrukciou vojnou zničeného chrámu, kde už o rok neskôr, v provizórnych podmienkach, opäť vysluhovali bohoslužby. Prestavba kostola dokončená v 60-tych rokoch 20. storočia zasiahla do pôvodného architektonického pôdorysu. Bočný hlavný vchod so vzácnymi ručne kovanými dverami zo 14.-15. storočia nahradil vstup popod vežu. Starý vchod murári zamurovali. Zmeny zasiahli aj vnútorné zariadenie kostola. V 70-tych rokoch zakúpili členovia cirkevného zboru harmóniu, slúžiace pri liturgii.

Objekt je evidovaný v Ústrednom zozname pamiatkového fondu pod č. 96/0. Jeho východná časť je pôvodnou gotickou svätyňou stredovekého katolíckeho kostola z 15. stor. Zachovala sa v nej kamenná rebrová hviezdicová klenba s konzolami v podobe maskarónov. Pri akýchkoľvek zásahoch priamo v objekte a jeho bezprostrednom okolí postupovať prísne podľa zákona č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu.

Rímskokatolícky kostol je o niekoľko storočí mladší. V 60-tych rokoch minulého storočia na podnet farára zo Senného vdp. Bubláka filiálni farníci vyvíjali úsilie o započatie jeho výstavby. Pozemok na kostol daroval Juraj Tkáč s manželkou a finančné prostriedky na realizáciu plánu boli získané zo zbierok veriacich. V roku 1970 začali miestni rímskokatolíci so svojpomocným budovaním kostola. Úrady stavbu prevzali do svojej správy. Následne v nej umiestnili miestny národný výbor a kultúrny dom. Po viac ako devätnástich rokoch budovu vrátili cirkvi. Kostol zasvätili Blahoslaveným košickým mučeníkom. Oltárny obraz s motívom Krista a mučeníkov Mareka, Štefana a Melichara bol namaľovaný v rokoch 1992-1993.

Obr. 4: Kalvínsky kostol v Stretave– národná kultúrna pamiatka

Zdroj: https://medziriekami.sk/stretava/

Samospráva

Súčasnú samosprávu, verejnú správu a administratívu reprezentuje Obecný úrad Stretava. Obecný úrad je výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu obce. Zabezpečuje organizačné a administratívne záležitosti obecného zastupiteľstva a starostu obce.

Obr. 5: Obecný úrad Stretava

Zdroj: www.stretava.sk

Príslušnosť obyvateľov k úradom špecializovanej štátnej správy:

- Matričný úrad – Palín
- Stavebný úrad – Spoločný obecný úrad Pavlovce nad Uhom
- Daňový úrad – Michalovce
- Obvodné oddelenie policajného zboru – Pavlovce nad Uhom
- Okresný súd – Michalovce
- Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru – Michalovce
- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny – Michalovce

1.4 Ekonomické spravovanie obce

Príjmovou súčasťou rozpočtu obce sú bežné a kapitálové príjmy a príjmové finančné operácie obce. Opačnou stranou rozpočtu sú výdavky, ktoré sa rovnako členia na bežné a kapitálové výdavky a výdavkové finančné operácie. Bežné výdavky slúžia predovšetkým na chod obecného úradu, na zabezpečenie základných prevádzkových potrieb obce a splatenie prípadných úverov. Kapitálové výdavky sa využívajú na financovanie investičných zámerov obce. S decentralizáciou verejnej správy a teda aj nárastom rozsahu kompetencií obcí by mal automaticky súvisieť aj adekvátny nárast objemu finančných prostriedkov na ich krytie. Kompetencie vykonávané v prenesenom okruhu štátnej správy sú v rozpočte obcí financované prostredníctvom dotácií. Na financovanie originálnych kompetencií sú určené predovšetkým príjmy z podielových a miestnych daní. Obec si výšku daňovej sadzby stanovuje sama.

1.5 Analýza cestnej infraštruktúry

Významnejšia medzinárodná alebo regionálna trasa cez obec neprechádza. Obec Stretava je situovaná cca 12 km južne od Michaloviec, na ceste č. II/555 Michalovce – Veľké Kapušany – Kráľovský Chlmec. Cesta č. II/555 prechádza tangenciálne popri obci po jej severnom okraji. Z cesty č. II/555 na juh cez obec sa odkláňa cesta č. III/3772 Stretava – Stretavka – Drahňov. Cestná sieť v okolí obce je, podľa charakteru, delená na štátne cesty a miestne komunikácie, ktoré obhospodaruje a spravuje obecný úrad. Štátne cesty sú podľa správneho členenia rozdelené na I., II., III. triedy. Najdôležitejšou cestnou komunikáciou v katastri obce je cesta II. triedy č. 555.

Celková dĺžka miestnych komunikácií v obci je cca 3,8 km. V dôsledku zlých poveternostných vplyvov a nadmerného využívania bude v krátkom období potrebná ich čiastočná, v dlhšom časovom horizonte komplexná rekonštrukcia. Cesta III. triedy č.3772, ktorá prechádza intravilánom obce zo severu, nie je vybavená chodníkmi. Ostatné komunikácie v obci zabezpečujú prevažne prístupy k domom a nie sú tiež vybavené chodníkmi a jestvujúce šírky koridorov medzi oploteniami ani neumožňujú dodatočnú výstavbu chodníkov. Z hľadiska bezpečnosti cestnej premávky je možné tento stav akceptovať (mimo hlavnej komunikácie), z dôvodu veľmi nízkej intenzity obslužnej dopravy,

ktorá umožňuje zmiešanie pešej a automobilovej dopravy v spoločnom profile. Fyzicky oddelené chodníky sú riešené ako jednostranné v súbehu s cestnou komunikáciou pri základnej dopravnej kostre.

V katastri obce Stretava je v súčasnosti realizovaná oprava mosta na ceste II. triedy č. 555 z dôvodu zlého technického stavu. Premávka je vedená v jednom jazdnom pruhu a organizácia dopravy je zabezpečená dočasným dopravným značením. Zároveň je po moste zakázaný prejazd pre vozidla nad 3,5 tony. Obchádzka pre nákladné vozidla je vyznačená dočasným dopravným značením a je vedená po ceste I/19 v smere Michalovce – Trhovište, následne po ceste II/554 do obce Oborín a potom po ceste II/552 do Veľkých Kapušian a späť.

Hromadnú dopravu v obci zabezpečuje spoločnosť Arriva Michalovce. Železničná trať obcou neprechádza. Najbližšie letisko na nachádza v Košiciach.

Obr. 6: Cestná sieť v okolí obce

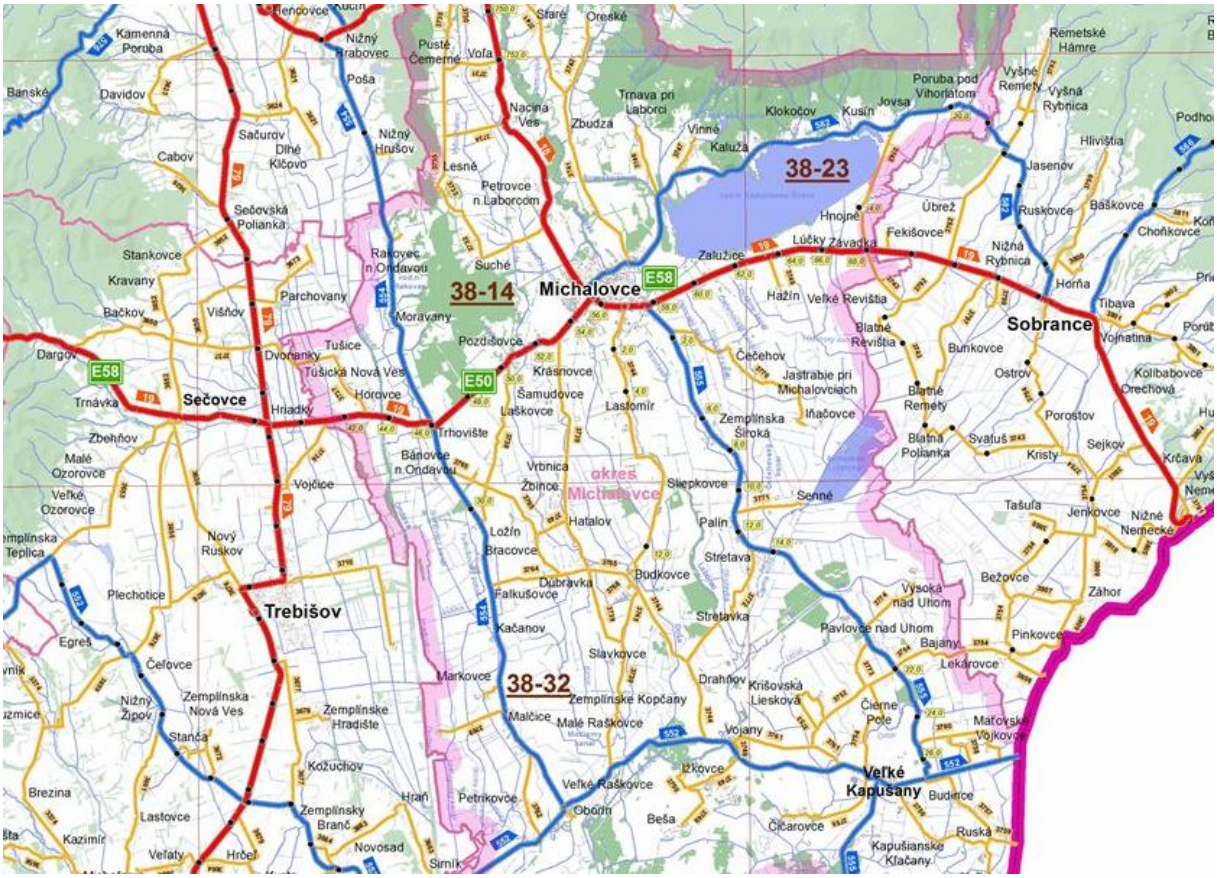

Zdroj: https://www.cdb.sk/Files/Galleries/mapyokresov/michalovce.jpg?w=1300

Modernizáciou a rozvojom dopravnej infraštruktúry v obci a jej okolí dochádza k vytváraniu vhodných podmienok na kvalitný život jej obyvateľov. Rovnako vzrastajú možnosti na príliv investícií, ktoré si nevyhnutne vyžadujú kvalitnú cestnú sieť.

1.6 Technická infraštruktúra

Technická infraštruktúra je významným rozvojovým faktorom v každom sídle, pretože vytvára podmienky pre rozvoj podnikania i pre kvalitu života jej obyvateľov. Vzhľadom k tomu, že sa všetky súčasti technickej infraštruktúry budujú z verejných zdrojov (štátnych, obecných) pre obyvateľstvo ako aj pre podnikateľov plynú z nej tzv. aglomeračné efekty v podobe úspor vlastných nákladov, ktoré by museli vynakladať z vlastných prostriedkov na zabezpečenie vody, kúrenia, energií a pod. Pod technickou infraštruktúrou rozumieme distribúciu elektrickej energie, tepla, plynu, vody, rovnako tak dopravné a komunikačné siete a kanalizáciu.

Rozvod vody a kanalizácia

Vodovod, na ktorý je obec napojená, sa nachádza v správe Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a.s. Oblasť je významnou z hľadiska prirodzenej akumulácie podzemných vôd, ktoré sa využívajú ako úžitková voda. Keďže sa v dôsledku prírodných daností dostávajú povrchové znečistenia do týchto vôd bez dostatočnej filtrácie, ich kvalita priamo závisí od vhodného spôsobu ľudskej činnosti. V prvom rade ide o poľnohospodárstvo a s ním spojenú chemizáciu. Nesprávnymi postupmi a nakladaním s priemyselnými hnojivami a skládkami domového odpadu, ale i škodlivými zásahmi jednotlivcov, sa kvalita podzemných vôd znižuje.

Obec Stretava nemá zatiaľ vybudovanú kanalizáciu a obyvatelia využívajú na odvádzanie odpadových vôd septiky. Sústavná dažďová kanalizácia nie je v obci vybudovaná, len formou odtokových rigolov popri miestnych komunikáciách.

Energie a rozvod tepla

Obec je elektrifikovaná a plynofikovaná.

Elektrina

Obec Stretava je zásobovaná elektrickou energiou zo samostatných transformačných staníc. Stanice slúžia pre zásobovanie maloodberateľov pomocou distribučnej elektrickej siete NN, časť výkonu využívajú podnikateľské subjekty. Trafostanice sú pripojené pomocou 22 kV prípojkového vedenia VN AlFe na jestvujúcu VN linku AlFe. Vzdušné vedenie 22 kV, prechádzajúce do obce z juhu od mesta Vojany, sa postupne dostáva do zastavaného územia obce. NN vzdušné vedenie je v dobrom stave. Vedenie je realizované na betónových podperných bodoch. Hlavné vetvy vzdušného vedenia sú vedené pozdĺž hlavnej cesty, miestami v súbehu s telefónnym vedením a vedením dedinského rozhlasu. Rozvádzače NN umiestnené na stožiarových trafostaniciach vyhovujú požiadavkám pre zásobovanie elektrickou energiou. V obci nie sú objekty s veľkými nárokmi na elektrickú energiu, mimo hospodárskeho dvora PD a ten je zásobovaný zo samostatnej stožiarovej trafostanice.

Plyn

Obec je napojená na zdroj zemného plynu – strednotlaký plynovod. Strednotlaký prívodný plynovod je vedený chotárom obce Stretava. V obci sú vybudované miestne uličné plynovody. Plynovody sú vedené okrajmi miestnych komunikácií. Prívodný plynovod je vedený chotárom obce. Distribučný systém plošného zásobovania plynom v obci je zrealizovaný ako strednotlakový rozvod s prevádzkovým tlakom do 100 kPa. Trasa hlavného STL rozvodu je uložená v miestnej komunikácií po celej dĺžke trasy a STL rozvod je zrealizovaný v jednotlivých uliciach o priereze DN 40 až DN 150, čím sú vytvorené podmienky pre pripojenie všetkých rodinných domov a občianskej vybavenosti podľa individuálnych požiadaviek obyvateľov obce a jednotlivých podnikateľských subjektov. Pre rodinné domy a nízkopodlažné objekty bez centrálnej dodávky tepla a teplej vody je komplexné používanie plynu pre potreby vykurovania, ohrevu teplej vody a varenia. Plynové vykurovanie má obvykle formu ústredného vykurovania, len výnimočne sa realizuje samostatnými plynovými pecami. V objektoch občianskej vybavenosti a drobného priemyslu sa zemný plyn používa na vykurovanie, ohrev teplej vody a technologické potreby.

V súčasnosti prebieha v obci realizácia stavby „Rozšírenie distribučnej siete STL plynovodu v obci Stretava – ul. Rómska“.

Rozvod tepla

Tepelná energia je používaná predovšetkým na vykurovanie objektov a prípravu teplej úžitkovej vody. Spotreba tepelnej energie je svojim charakterom sezónna. Počas trvania letného obdobia je jej denný odber relatívne rovnomerný s malými výkyvmi. Pre pokrytie spotreby energie sú k dispozícii nasledovné zdroje: zemný plyn, kvapalné palivá, pevné palivo napr. drevo, čierne uhlie, elektrická energia z jestvujúcej elektrickej siete a nakoniec fotovoltaika.

Miestny rozhlas

Rozhlasová ústredňa je umiestnená v budove obecného úradu. Od budovy OU je rozvod vedený na kovových stĺpoch, na ktorých sú upevnené reproduktory. Vedenie miestneho rozhlasu je vedené pozdĺž miestnych komunikácií, väčšinou súbežne s telefónnym vedením a vedením NN. Obecný rozhlas má zmodernizovanú rozhlasovú ústredňu – **varovný systém VM Florián**, ktorý umožňuje nahrávanie oznamov vopred, ich následné spustenie, posielanie SMS správ, posielanie správ na email, prehrávanie varovných signálov a zverejňovanie správ na internetovej stránke.

1.7 Analýza životného prostredia

Kvalitné životné prostredie je jednou zo základných podmienok existencie ľudstva. Vzrastajúce problémy spojené práve so zhoršovaním kvality životného prostredia vedú ku koncentrácii úsilia štátov Európy eliminovať negatívne zásahy do životného prostredia a napravať škody spôsobené v minulosti. Z hľadiska ochrany životného prostredia môžeme skonštatovať, že životné prostredie v obci je v uspokojujúcom stave. Primerané podmienky sú v oblasti hluku, pôdy, vody a ovzdušia. Znečistením je spaľovanie tuhých palív v domácnostiach a exhaláty z dopravy.

Územie v okolí obce patrí k územiam s výraznými prírodnými hodnotami. Napriek výraznej antropizácii, v riešenom území a jeho najbližšom okolí sa nachádza niekoľko významných lokalít, ktoré predstavujú lokality ochrany prírody, prípadne ochrany prírodných zdrojov. Druhová ochrana sa viaže na chránené rastliny, chránené živočíchy, chránené nerasty a chránené skameneliny. Ochrana drevín zabezpečuje legislatívnu ochranu významným stromom a ich skupinám vrátene stromoradí, ktoré majú mimoriadny kultúrny, vedecký, ekologický prípadne krajinotvorný význam. Environmentálna politika Európskej únie vychádza z presvedčenia, že prísne environmentálne normy stimulujú inovácie a podnikateľské príležitosti a hospodárska, priemyselná, sociálna a environmentálna politika musia byť navzájom úzko previazané.

Územným plánovaním sa sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určujú sa zásady, navrhuje sa vecná a časová koordinácia činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno – historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja. Územné plánovanie je v súčasnosti upravené zákonom č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov. Územnoplánovacia dokumentácia je základným nástrojom územného rozvoja a starostlivosti o životné prostredie v obci. Základným nástrojom územného plánovania je územný plán obce. Základným pre obec je územný plán sídelného útvaru (ÚPN SÚ), ktorého záväzná časť sa po schválení obecným zastupiteľstvom stáva všeobecne záväzným nariadením obce. Obstarávateľom ÚPN obce (alebo zóny) je obecná samospráva.

Obec Stretava má v súčasnosti vypracovaný územný plán.

1.7.1 Geologický vývoj

Kvartérny pokryv predstavuje základné črty geologického litologického a petrografického charakteru pôdotvorného substrátu, - základné pôdne typy sú spracované podľa najnovšieho morfogenetického klasifikačného systému pôd. Reliéf a klimatické pomery zároveň informujú o zonálnych (bioklimatických) pomeroch, kvartérny pokryv a pôdy aj o azonálnych pomeroch územia.

Obec Stretava spadá do štruktúrno-geologického pásma neogénne kotliny. Neogénne kotliny začali vznikať už v paleogénne pri vrásnení flyšu. Najdôležitejšiu úlohu pri ich vzniku mal neogén. Obdobie bolo charakteristické vznikom hlbokých zlomov, pozdĺž ktorých sa Vnútorné Karpaty lámali na kryhy. Tie sa na severe prevažne dvíhali a na juhu klesali, čo spôsobilo vznik veľkých kotlín Panónskej panvy, medzi ktoré zaraďujeme aj Východoslovenskú nížinu. Kotliny boli spočiatku zaliate morom, potom sa vysladzovali na jazerá. Územie je po geologickej stránke budované sedimentami kvartéru, v podloží ktorého sa nachádzajú neogénne sedimenty. Hrúbka sedimentov dosahuje v okolí 4 – 10 metrov. Kvartérne sedimenty tvoria zväčša hliny, piesčité hliny, piesky, spraše, prachovité hliny, či ílovitohlinité sedimenty s výskytom organických sedimentov. Neogénne sedimenty sú tvorené vápnitými ílmi s polohami pieskov, lignitov a uhoľných ílov. Nepravidelné striedanie polohy súdržných a nesúdržných sedimentov je v oblasti charakteristické na krátke vzdialenosti.

Ložiská nerastných surovín sa priamo v katastrálnom území obce nachádzajú, a to ložiská zemného plynu.

Obr. 7: Kvartérny pokryv územia obce

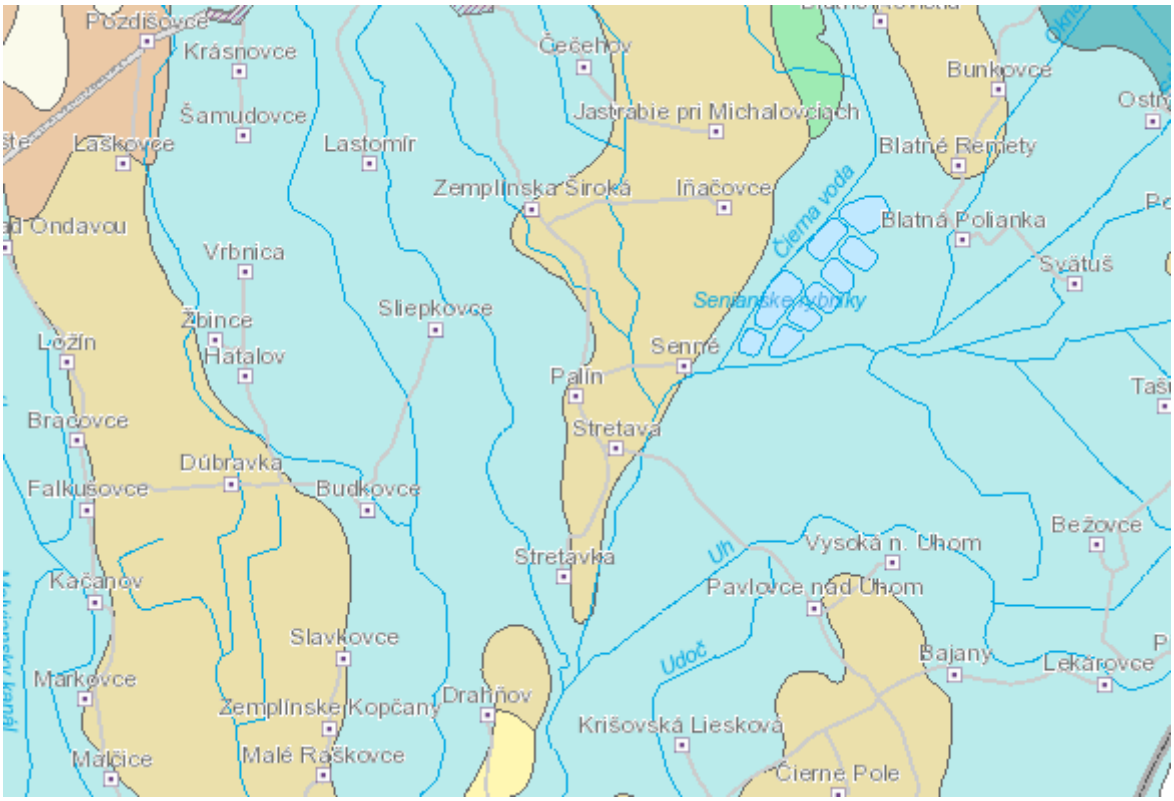

Zdroj: http://apl.geology.sk/atlaskrajiny/

Na obrázku sú *svetlomodrou* farbou znázornené fluviálne sedimenty, prevažne nivné humózne hliny alebo hlinito-piesčité až štrkovito-piesčité hliny dolinných nív a *svetlohnedou* sú znázornené eolické sedimenty, spraše a piesčité spraše, vápnité sprašovité a nevápnité sprašové hliny.

Nasledujúci obrázok znázorňuje inžiniersko-geologickú rajonizáciu vypracovanú na základe genézy a litologickej povahy hornín. Vyčlenené časti rajonizácie umožňujú na danej úrovni podrobnosti stanoviť vhodnosť horninového prostredia z hľadiska rôznych spôsobov hospodárskeho využívania prostredia.

Samotná Východoslovenská nížina predstavuje intenzívne poklesávajúcu panvu. Poklesy vo Východoslovenskej nížine majú za následok aj vejárovitý tvar riečnej siete. Kvartérny pokryv odráža geologickú stavbu predkvartérneho podložia. Sformované depresie a prepadliny sú vyplnené najmä mocným súvrstvím fluviálnych a proluviálnych sedimentov.

Obr. 8: Inžiniersko-geologická rajonizácia obce

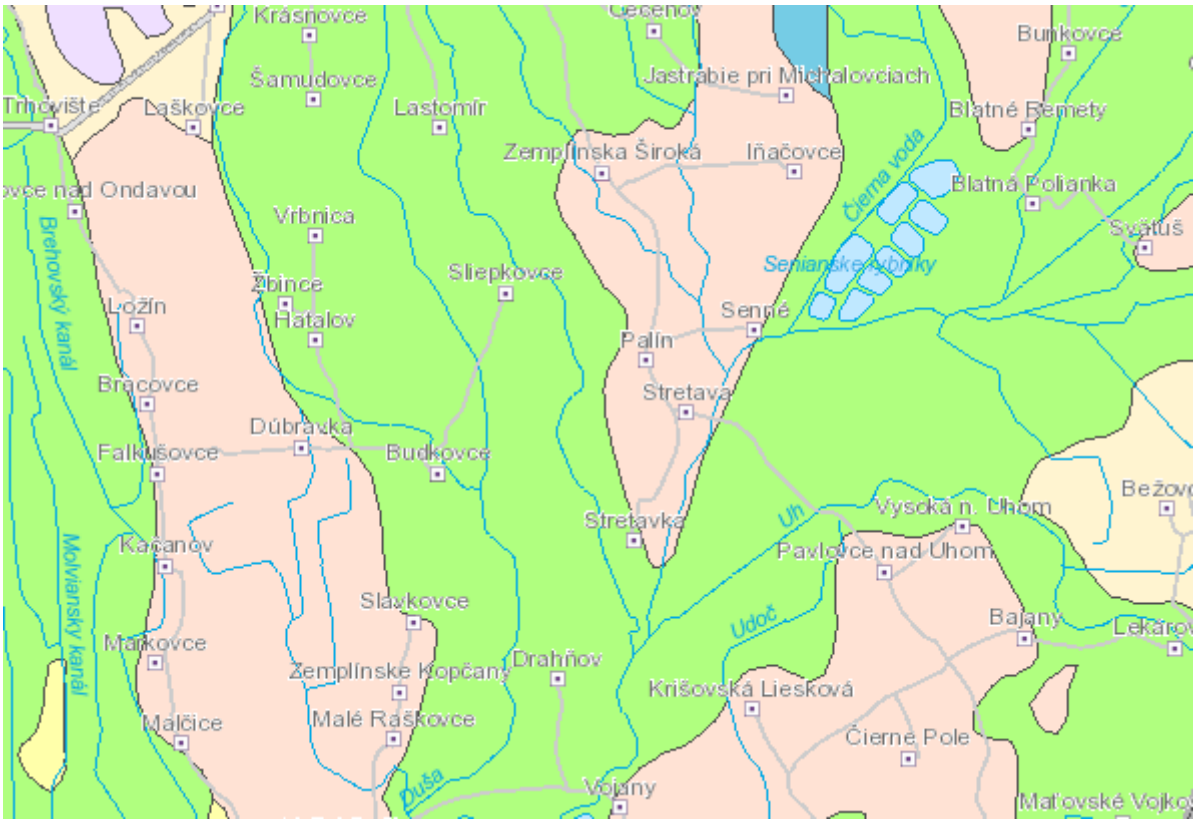

Zdroj: http://apl.geology.sk/atlaskrajiny/

Svetloružovou farbou je znázornený rajón sprašových sedimentov a rajón údolných riečnych náplavov, *zelenou* zas rajón údolných riečnych náplavov.

Podľa geomorfologického členenia sa územie obce zaraďuje do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Panónska panva, provincie Východopanónska panva, subprovincie Veľká dunajská kotlina, oblasti Východoslovenská nížina, celku Východoslovenská rovina a podcelku Kapušianske pláňavy. Podcelok geomorfologicky susedí s podcelkami Senianska mokraď na severe, Sobranecká rovina na severovýchode, Latorická rovina na juhu a Laborecká rovina na západe.

Nadmorská výška územia sa pohybuje v rozmedzí 100 až 114 m n. m. Priemerná nadmorská výška je 108 m n. m. Katastrálne územie obce tvoria podľa relatívnej výškovej členitosti horizontálne a vertikálne rozčlenené roviny.

1.7.2 Hydrogeologické pomery

Pre oblasť, v ktorej obec Stretava leží, je typická vajárovita riečna sieť (napr. Latorica, Laborec, Bodrog, Tisa ...). Rieky patria do povodia Bodrogu a do úmoria Čierneho mora.

Kataster obce spadá do **povodia Laborca.**

V blízkosti sa nachádzajú hydrologicky významné oblasti - Senianske rybníky, ktoré boli vyhlásené za Štátnu prírodnú rezerváciu za účelom ochrany vzácnych biocenóz a vodného vtáctva na vedecko-výskumné, kultúrno-výchovné a náučné ciele. V zmysle v súčasnosti platného zákona o ochrane prírody a krajiny sú Senianske rybníky ustanovené za národnú prírodnú rezerváciu (NPR), ktorá predstavuje mimoriadne cenné a významné územie z dôvodu výskytu vodného a pri vode žijúceho vtáctva a jedinečnú oddychovú lokalitu na jarnom a jesennom migračnom ťahu. Lokalita Senné rybníky má rozlohu 1 440 ha.

V blízkosti obce preteká rieka **Čierna voda.** Čierna voda je zemplínska rieka bez prameňa. Pôvodná rieka, ktorá mala rovnaké meno, už neexistuje, ale dnes jej niekdajšie riečisko slúži ako regulovaný kanál na odvádzanie vôd z Východoslovenskej nížiny. Tok vychádza z vodnej nádrže Zemplínska Šírava a ústi do rieky Uh v blízkosti obce Stretavka. Čierna voda je vyhľadávaná najmä rybármi. Celková dĺžka pôvodného toku bola 41 kilometrov s plochou povodia 763 štvorcových kilometrov. Vznikala sútokom viacerých prítokov prichádzajúcich z Vihorlatu v lokalite dnešnej Zemplínskej Šíravy. Čierna voda bola jednou z príčin častých záplav nížinného terénu, čo bol hlavný dôvod regulovania i budovania vodnej nádrže. Sústava mnohých ramien bez vyvýšených brehov a okolitých mokradí takto takmer zanikla, výnimku tvorí napríklad chránené územie Rybníky Senné.

Regulovanie vodných tokov v tejto oblasti bolo známe už v 19. storočí, kedy v obci Senné vzniklo Vodné družstvo Senné – Blatná. Zakladateľom bol Jozef Véčej (Vécsey) z grófskeho rodu Véčejovcov. Práve Senné totiž doplácalo na relatívnu blízkosť nielen Čiernej Vody, ale aj Laborca, Uhu, Latorice a Tisy. Keď väčšie rieky v dôsledku vlastnej naplnenosti nedokázali prijať vodu z prítokov, dochádzalo k neobyčajnému javu. Vody v prítokoch začali tiecť opačným smerom, až sa nakoniec rieky vyliali do okolia. Tento úkaz opísal v jednom zo svojich diel aj známy slovenský polyhistor Matej Bel. Najväčším ľavostranným prítokom Čiernej vody je riečka Okna, ktorá v súčasnosti ústi do záchytného kanála. Ďalšie ľavostranné prítoky ústia priamo, alebo sú ovládateľné zhybkami a ich voda odvádzaná do záchytných kanálov. Niektoré prítoky niekdajšej rieky Čierna voda dnes ústia do Zemplínskej Šíravy. Pri Stretavke je prečerpávacia stanica, ktorá má možnosť regulovať, aká časť z Čiernej vody je prečerpaná do Laborca, pretože zbytok toku plynie do rieky Uh.

Rieka **Uh**, ktorá má v celej svojej dĺžke 127 km (na území SR 21,3 km). Uh je typickou nížinnou riekou. Na území Slovenska ukladá mohutné pokrovy riečnych nánosov

a vytvára početné mŕtve ramená. Rieka Uh je najväčším prítokom Laborca a súčasťou zbernej oblasti rieky Tisy. Laborec sa následne vlieva do Latorice. Všetky povrchové vody v tejto oblasti sú prostredníctvom rieky Tisy odvádzané do Dunaja, ktorý patrí do úmoria Čierneho mora. Územie odvodňuje rieka Bodrog, ktorá je jednou z hlavných riek pre zbernú oblasť rieky Tisy. Bodrog vzniká sútokom Ondavy a Latorice a ústi do Tisy v Maďarsku neďaleko Tokaja. Hydrológia vodného toku Latorice a jej prítokov je ovplyvňovaná procesmi priľahlej Východoslovenskej nížiny. Hydrologický režim sa z dôvodu aj globálnych zmien a ľudských zdrojov z minulosti výrazne odlišuje od pôvodného režimu.

Podzemné vody v oblasti sa viažu na štrky a piesky riečnych nív, terás a náplavových kužeľov. Územie patrí medzi významné slovenské vodohospodárske oblasti s výskytom podzemných vôd v riečnych sedimentoch.

1.7.3 Klimatické pomery

Obec Stretava patrí do teplej až miernej klimatickej oblasti, ktorá sa delí na niekoľko okrskov. Teplá klimatická oblasť sa vyznačuje viac ako 50 letnými dňami za rok a maximálnou teplotou vzduchu vyššou ako 25°C. Priemerná teplota vzduchu dosahuje v sledovanom území v januári -3°C a v júli 19°C. Priemerná ročná teplota vzduchu je 9°C. Počet dní so snehovou pokrývkou sa pohybuje v rozmedzí 50-60 dní. Priemerný ročný úhrn zrážok je v oblasti 600-700 mm. Vo Východoslovenskej nížine je rýchlosť vetra najvyššia zvyčajne z prevládajúcich vetrov – severného a severozápadného. Priemerná rýchlosť vetra vrátane bezvetria je na nížine pomerne nízka a dosahuje 2,3 až 2,8 m/s. Najvyššie rýchlosti vetra sú dosahované začiatkom jari, najnižšie na jeseň.

Tab. č.11: Klimatické ukazovatele

Klimatické ukazovatele	Hodnota
Priemerná ročná teplota vzduchu	9°C
Priemerná januárová teplota vzduchu	-3°C
Priemerný júlová teplota vzduchu	19 °C
Priemerný ročný úhrn zrážok	600-700 mm
Počet dní so snehovou pokrývkou	50-60 dní
Počet letných dní (stanica Michalovce)	59 dní
Počet mrazových dní (stanica Michalovce)	105 dní
Počet vykurovacích dní	220 dní
Priemerná rýchlosť vetra	2,3-2,8 m/s

Zdroj: Atlas krajiny SR

1.7.4 Pôdne pomery

Pôda je samostatný prírodný útvar, ktorý vznikol premenou vrchnej časti zemskej kôry za spolupôsobenia vody, vzduchu, slnečnej energie a živých organizmov. Podľa percentuálneho obsahu zrnitostných frakcií sa pôdy triedia na pôdne druhy. Zastúpenie na území majú hlinité pôdy nachádzajúce sa prevažne v západnej časti územia obce a ilovitohlinité pôdy vypĺňajúce východnú časť. **Hlinité pôdy** sú pôdy stredne ťažké a sú svojimi vlastnosťami veľmi vhodné na obrábanie. Majú priaznivý pôdny režim umožňujúci rastlinám čerpať živiny z pôdy a sú primerané prevzdušnené. Dosahujú vysokú úrodnosť. Obsah častíc menších ako 0,01 mm je v rozmedzí 30-45%. **Ílovitohlinité pôdy** patria medzi ťažké pôdy. Tie už nedosahujú takú vysokú úrodnosť ako stredne ťažké pôdy a majú horšie fyzikálne vlastnosti pre obrábanie. Za sucha tvrdnú, zmenšujú svoj objem a vytvárajú sa v nich pukliny. Za vlhkých podmienok naopak svoj objem zväčšujú, zlievajú sa a sú lepkavé. Majú tiež menej priaznivý vodný režim a nižšiu prevzdušnenosť. Obsah častíc menších ako 0,01 mm sa pohybuje od 45 do 60%.

Pôdny typ slúži na základné kategorizovanie pôdy a je daný vlastnosťami pôdy. Pôdne typy sú definované súborom diagnostických horizontov a ich najdôležitejších vlastností získaných dlhodobým vývojom v prírodných podmienkach i kultiváciou. Z hľadiska zastúpenia pôdnych typov sa na území vyskytujú v prevažnej miere pseudogleje. **Pseudogleje** sú pôdy vyvinuté z rôznych, prevažne nekarbonátových pôdotvorných substrátov v podmienkach premyvného vodného režimu s prebytkom povrchových, najčastejšie svahových pôd. V poľnohospodárstve sa tieto pôdy využívajú ako trvalé trávnaté porasty, menej ako orná pôda. Zo subtypov je na území zastúpený pseoduglej modálny, ktorého vývoj je litologicky podmienený v dôsledku prítomnosti vrstvy so zníženou priepustnosťou. Jeho B-horizont je označovaný ako mramorovaný kambický Bgv-horizont. Ďalším subtypom je pseodoglej kultizemný, ktorý sa od modálneho líši tým, že jeho ornicový horizont nepresahuje hrúbku 0,35 m. Posledným súbtypom zo pseudoglejí vyskytujúcim sa na území je pseudoglej luvizemný. Vývoj B-horizontu v týchto pôdach je pedogenetický podmienený. Má zníženú priepustnosť pre vodu a genetickým predchodcom tohto subtypu sú spravidla subtypy hnedozemí a luvizemí. V juhozápadnej časti územia majú minimálne zastúpenie **hnedozeme.** Vyvinuli sa prevažne na sprašiach a iných kvartérnych a neogénnych sedimentoch a ich vývoj prebiehal v podmienkach periodicky premyvného vodného režimu. Hnedozeme majú dobrú pútaciu schopnosť a obsahujú dosť živín, takže patria medzi naše agronomicky najvýhodnejšie pôdy. Sú to úrodné pôdy, ktoré vyhovujú širšiemu sortimentu rastlín. Subtypom rozšíreným na území obce je hnedozem pseudoglejová s tzv. mramorovaným luvickým Btg-horizontom. Popri plných luvických znakoch sú viditeľné aj znaky oglejenia povrchovou vodou (hrdzavé a sivé škvrny).

Posledným pôdnym typom na území sú **fluvizeme.** Tie sa v menšom rozsahu vyskytujú v severovýchodnej časti územia. Sú to mladé pôdy vyvinuté z holocénnych fluviálnych sedimentov. Fluvizeme sú pôdy v iniciálnom štádiu vývoja s pôdotvorným procesom slabej tvorby a akumuláciou humusu, pretože tento proces je, resp. v nedávnej minulosti bol narušaný záplavami a aluviálnou akumuláciou. Je pre nich charakteristická textúrna rozmanitosť, minerálna bohatosť, a rôzne vysoká hladina podzemnej vody.

Fluvizeme majú rôznu bonitu. Môžu byť úrodné ale tiež aj neplodné. V tejto oblasti patria medzi najlepšie zeleninárske pôdy a blízkosť podzemných vôd umožňuje ich zavlažovanie. Subtypom fluvizemí charakteristickým pre územie obce je fluvizem glejová s prítomnosťou glejového redukčného Gr-horizontu v hĺbke 0,5 – 1 m. Je to dôsledok dlhodobo pôsobiacej hladiny podzemnej vody v tejto hĺbke.

Tab. č.12: Výmera územia a pôdny fond obce k roku 2020

Celková výmera územia obce	**8 968 227 m2**
Poľnohospodárska pôda spolu	**7 616 433 m2**
Orná pôda	4 443 522 m2
Vinice	0 m2
Záhrady	313 585 m2
Ovocný sad	0 m2
Trvalé trávnaté porasty	2 859 326 m2
Nepoľnohospodárska pôda spolu	**1 351 794 m2**
Vodná plocha	502 310 m2
Lesné pozemky	90 761 m2
Zastavaná plocha a nádvoria	576 700 m2
Ostatná plocha	182 023 m2

Zdroj: ŠÚ SR, http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pl5001rr/v_pl5001rr_00_00_00_sk

Kvalita pôdy patrí medzi najvýznamnejšie faktory využívania a rozvoja územia obce. Vzhľadom k veľmi dlhému času jej obnovy je potrebné v maximálnej miere zohľadňovať jej prirodzené vlastnosti. Rozsah pôdneho fondu je obmedzený, a práve preto musí byť v plnom rozsahu racionálne využívaný. Medzi hlavné negatívne faktory, ktoré ovplyvňujú pôdnu produkciu a jej environmentálne funkcie patria najmä zhutňovanie a acidifikácia pôd, neuvážené rekultivácie pôd, neúmerné meliorácie, nadmerná chemizácia, stále sa zvyšujúca erózia, zosuvy, divoké skládky a emisno–imisná kontaminácia pôd. Veľmi významný a podstatný vplyv na pôdu v regióne majú exhaláty vznikajúce spaľovaním uhlia, najmä zlúčenín síry (spôsobujú okysľovanie pôd) a ťažké kovy. Fytotoxicita arzénom, olovom a inými ťažkými kovmi sa popisuje ako inhibícia enzýmových systémov, čo sa navonok prejavuje v zníženom raste, vo vývoji a vo zvýšenom obsahu týchto prvkov v nadzemnej hmote. To má zároveň negatívny dopad na živočíšnu výrobu. Väčšina tunajších pôd bola ovplyvnená činnosťou človeka. Nesystémové úpravy v krajine, ako napr. likvidácia

rozptýlenej zelene, neopodstatnené melioračné úpravy a rekultivácie narušili vodný režim v krajine (vysoký výpar, pokles hladiny podzemných vôd, urýchlenie odtoku vody) a podporili negatívny vplyv vodnej a veternej erózie a tiež zasoľovanie a pod. Z uvedeného dôvodu je nevyhnutná ochrana a kultivácia pôdneho krytu, ktorá vyplýva aj zo vstupu Slovenskej republiky do európskych štruktúr.

1.7.5 Ovzdušie

Ovzdušie je jednou zo základných zložiek životného prostredia. Kvalita je daná emisnými pomermi a rozptylovými podmienkami. Podmienky na rozptyl v ovzduší sa menia nielen v priebehu roka, sú závislé od klimatických podmienok a meteorologickej situácie. Z pohľadu kvality ovzdušia sa sleduje emisná a imisná situácia. Emisiou je každé priame, alebo nepriame vypustenie znečisťujúcej látky do ovzdušia. Imisiou sa rozumie zmes škodlivín nachádzajúcich sa vo voľnom ovzduší. Imisie sa sledujú prostredníctvom automatických monitorovacích staníc (AMS). V najviac znečistených oblastiach kraja sú umiestnené 4 AMS (ide o prekročenie najmä PM10 (prachové častice). Emisiou sa rozumie každé priame alebo nepriame vypustenie znečisťujúcej látky do ovzdušia. K základným znečisťujúcim a vybraným znečisťujúcim látkam ovzdušia sa zaraďujú tuhé znečisťujúce látky (TZL), oxidy síry vyjadrené ako oxid siričitý (SO2), oxidy dusíka (NOx), oxid uhoľnatý (CO), pachové látky, organické látky (napr. NM VOC), ktoré sú v odpadových plynoch v plynovej fáze vyjadrené ako celkový organický uhlík a dibenzodioxíny a dibenzofurány.

Významným znečisťovateľom je automobilová doprava a vykurovanie tuhým palivom. Nárast intenzity cestnej dopravy spôsobuje zvyšovanie celoplošnej zaťaženosti miestnych komunikácií a zvyšuje množstvo emisií z výfukových plynov a sekundárnu prašnosť.

Na znečisťovaní prostredia regiónu sa podieľa priemyselná činnosť, poľnohospodárstvo, doprava, ukladanie odpadov a osídlenie. Najväčším znečisťovateľom životného prostredia v bezprostrednom okolí obce je **tepelná elektráreň Vojany**. Elektráreň sa zaraďuje medzi najvýraznejších znečisťovateľov Zemplínskej zaťaženej oblasti zadefinovanej Slovenskou agentúrou životného prostredia na základe environmentálnej regionalizácie SR.

Najväčší podiel na znečistení ovzdušia v oblasti má prašnosť, oxid uhoľnatý, oxid sírnatý a oxidy dusíka. V elektrárni Vojany sa z dlhodobého hľadiska darí udržiavať klesajúci trend v emisiách do ovzdušia. Úspora skleníkových plynov sa dosiahla najmä náhradou fosílnych palív drevnou štiepkou – biomasou. Za ďalšie objekty znečistenia možno považovať dopravné prostriedky využívajúce miestne komunikácie a ostatné stacionárne zdroje znečistenia ovzdušia lokalizované v Zemplínskej zaťaženej oblasti.

Na kvalitu povrchových vôd vplýva najmä priemysel a poľnohospodárska činnosť a nevyhovujúce čistenie odpadových vôd z verejných kanalizácii, resp. jej absencia. Vojany využívajú na chladenie vodu z rieky Laborec, ktorá najmä v letných mesiacoch stráca na kvalite, zvyšuje sa jej teplota a dochádza k nežiaducemu vzniku kyslíkového deficitu. Situácia sa výrazne zlepšila prechodom na cirkulačné chladenie.

Znečisťovanie pôd v skúmanom území je zapríčinené predovšetkým poľnohospodárskou činnosťou a to cez používanie hnojív a rôznych chemických prostriedkov. Znečistenie zaťažuje pôdny pokryv, vegetáciu a podzemné vody.

1.7.6 Odpad

Odpadové hospodárstvo Slovenskej republiky je v súčasnosti ešte zabezpečované podľa zákona o odpadoch v znení neskorších predpisov a zákona o obaloch v aktuálnom znení. Odpad z obcí je tvorený prevažne odpadom vyprodukovaným z domácností a ďalším odpadom podobným domovému odpadu z prevádzok v obciach. Významný podiel produkovaného odpadu predstavuje odpad z verejných priestranstiev. Koncepcia odpadového hospodárstva obcí vychádza zo všeobecných zámerov Programu odpadového hospodárstva Slovenskej republiky, ako základného dokumentu pre riadenie odpadového hospodárstva a následných koncepčných materiálov na nižších úrovniach riadenia. Z hľadiska systému zberu komunálneho odpadu je v obciach využívaný typ zberu komunálneho odpadu do individuálnych s následným zvozom. Periodicita zvozu TKO je každé dva týždne a ostatné podľa harmonogramu.

V obci je realizovaný systém zberu komunálneho odpadu do zberných nádob. Likvidácia odpadu v obci je zabezpečená vývozom tuhého komunálneho odpadu. Biologicky rozložiteľný odpad zhodnocujú obyvatelia individuálne kompostovaním.

Obec Stretava má vypracovaný Program odpadového hospodárstva obce Stretava na roky 2018 – 2022. Hlavným cieľom odpadového hospodárstva obce Stretava do roku 2020 bola a naďalej aj je minimalizácia negatívnych účinkov vzniku a nakladania s odpadmi na zdravie ľudí a životné prostredie. Na dosiahnutie stanoveného cieľa je nevyhnutné zásadnejšie presadzovať a dodržiavať záväznú hierarchiu odpadového hospodárstva za účelom zvýšenia recyklácie odpadov, predovšetkým pre oblasť komunálnych odpadov. Od uvedeného hlavného cieľa sa ďalej odvíja znižovanie množstva vzniknutých komunálnych odpadov a zvýšenie podielu triedeného zberu komunálnych odpadov a ich následné zhodnotenie. Pre zníženie množstva vzniknutých komunálnych odpadov zlepší obec stav informovanosti obyvateľov a všetkých subjektov pôsobiacich v odpadovom hospodárstve o nevyhnutnosti a možnostiach zberu, a opätovného používania výrobkov vedením účinných a všeobecne prístupných informačných kampaní. Na zvýšenie podielu triedeného zberu komunálnych odpadov sa bude podieľať aktivita zameraná na zvýšenie úrovne triedeného zberu pre recyklovateľné druhy komunálnych odpadov, najmä pre papier a lepenku, sklo, plasty, kovy a biologicky rozložiteľné odpady.

Tab. č. 13 Úroveň vytriedenia komunálnych odpadov obce za rok 2020

Názov odpadu	Kód odpadu	rok 2020 v tonách
Zmesový komunálny odpad	200301	54,43
Papier a lepenka	200101	2,14
Sklo	200102	3,61
Viacvrstvové kombinované materiály na báze lepenky	200103	0,04
Obaly z kovu	200104	0,32
Obaly obsahujúce zvyšky nebezpečných látok alebo kontaminované nebezpečnými látkami vrátane prázdnych tlakových nádob	200105	0,02
Jedlé oleje a tuky	200125	0,02
Oleje a tuky iné ako uvedené v 200125	200126	0,06
Farby, tlačiarenské farby, lepidlá a živice	200127	0,06
Vyradené elektrické a elektronické zariadenia	200136	0,64
Plasty	200139	5,58
Objemný odpad	200307	6,69
SPOLU		**73,61**

Zdroj: vlastné spracovanie, http://www.stretava.sk/-hospodarenie-s-odpadmi

Obec Stretava má v rámci vývozu odpadu zavedené **váženie očipovaných zberných nádob v každej domácnosti.** Taktiež sa váži aj triedený odpad, a to sklo, papier, plast.

Graf č. 9 Úroveň vytriedenia komunálnych odpadov obce za rok 2020

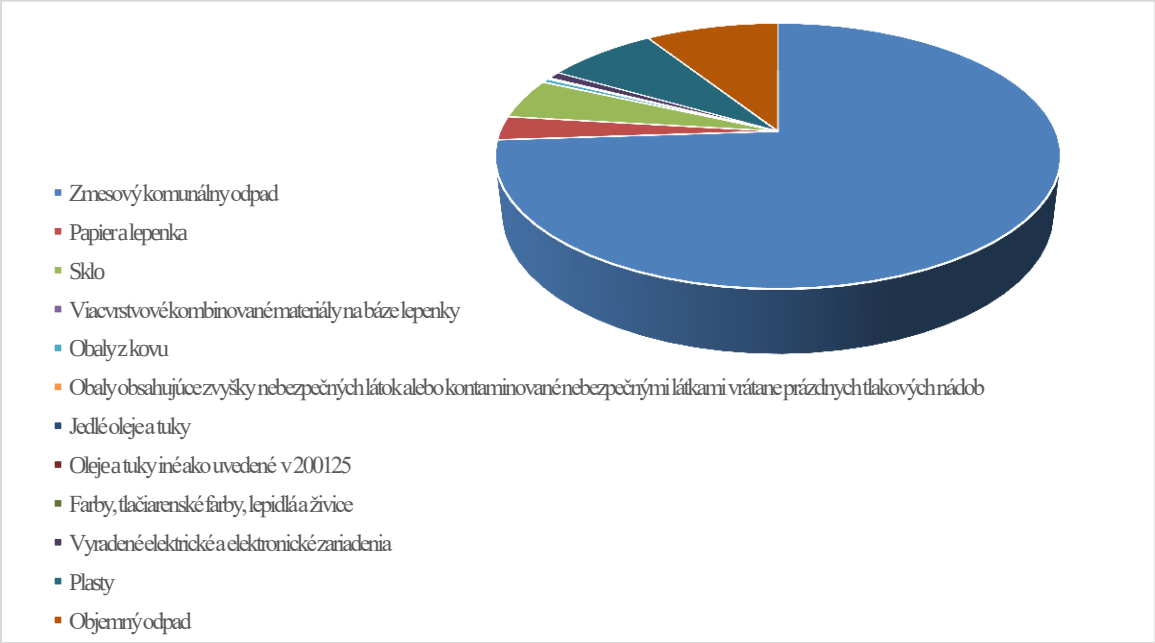

Zdroj: vlastné spracovanie, http://www.stretava.sk/-hospodarenie-s-odpadmi

Úroveň vytriedenia komunálnych odpadov obce **za rok 2020** je **16,86 %.**

Nasledujúca tabuľka zachytáva druh a množstvo komunálnych odpadov vznikajúcich v obci v predchádzajúcom období s osobitným rozlíšením na komunálny odpad, papier a lepenku, sklo a plasty.

Tab. č. 14 Vývoj vzniku odpadu v rokoch v jednotlivých rokoch na území obce Stretava

Názov odpadu	Kód odpadu	rok 2015 v tonách	rok 2017 v tonách	rok 2020 v tonách
Zmesový komunálny odpad	200301	52,04	48,65	54,43
Papier a lepenka	200101	0,67	1,79	2,14
Sklo	200102	1,41	2,6	3,61
Viacvrstvové kombinované materiály na báze lepenky	200103	0	0	0,04
Plasty	200139	2,18	3,08	5,58

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf č. 10 Produkcia komunálnych odpadov za roky 2015, 2017 a 2020

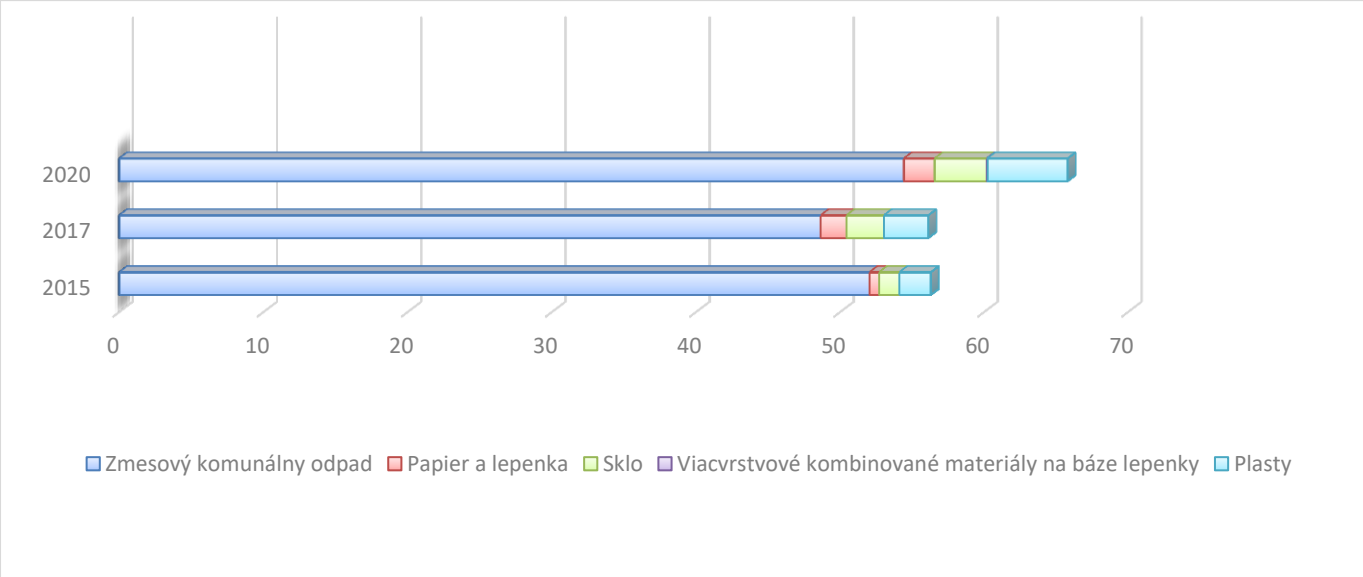

Zdroj: vlastné spracovanie

1.7.7 Rastlinstvo a živočíšstvo

Južná časť Zemplína, ktorá patrí do panónskej botanickej oblasti, je takmer úplne odlesnená a premenená na kultúrnu step s vinohradmi, ovocnými sadmi, ornou pôdou a lúkami. Zvyšky chráneného lužného lesa sú na nivách Latorice, Uhu a Bodrogu. Nižšie časti pohorí zaberajú najmä dubové lesy, vo vyšších častiach Slanských vrchov prevládajú bučiny.

Zastúpenie na území z hľadiska prirodzenej potenciálnej vegetácie majú najmä **jaseňovo-brestovo-dubové lesy** v povodiach veľkých riek. Tie sa viažu na vyššie a relatívne suchšie plochy nív a nízkych terás, mimo dosahu pravidelných záplav. Hlavnými drevinami v stromovom poschodí sú jaseň úzkolistý, bresty a dub letný. Bylinné poschodie týchto lesov je veľmi pestré. Vyskytujú sa tu pľúcnik lekársky, konvalinka voňavá, čarovník parížsky, cesnačka lekárska, čermeľ hájny, brečtan popínavý, kozia noha hostcova, mrvica lesná.

Nížinné hygrofilné dubovo-hrabové lesy sú charakteristické pre nižšie polohy. Ich vznik je podmienený piesočnatým a štrkovitým treťohorným a štvrtohorným terasám, ktoré sú pokryté sprašovými hlinami alebo náplavovými kužeľmi. Typickými drevinami sú dub letný, dub cerový, hrab obyčajný, brest hrabolistý. Dubový les je charakteristický dostatkom svetla, ktoré má priaznivý vplyv na vývoj krovinatého a bylinného poschodia. V krovinatom poschodí je najčastejší výskyt vtáčieho zobu, drieňu obyčajného, liesky obyčajnej. Bohato zastúpene byliny reprezentujú nátržnik biely, prvosienka jarná, ostrica chlpatá.

Do prirodzenej skladby takmer všetkých rastlinných spoločenstiev v sledovanom území v posledných desaťročiach zasiahli vodohospodárske úpravy, intenzifikácia poľnohospodárstva a ďalšie antropogénne úpravy. Jedným z najvýznamnejších fenoménov na území je vodná a močiarna vegetácia.

Lesy sú známe bohatým výskytom húb. Medzi vzácne druhy rastlín patría: iskerník karpatský, zvonček jedľový, perovník pštrosí, horec luskáčovitý, poniklec obyčajný, scila dvojlistá východná. Časť Laboreckej vrchoviny a Bukovských vrchov patrí do siete biosférických rezervácii v rámci UNESCO.

Živočíchy tvoria nezastupiteľnú zložku všetkých typov spoločenstiev biosféry. V zložitých potravných reťazcoch prispievajú rozhodujúcou mierou k ekologickej rovnováhe a obehu látok a energie. Katastrálne územie Stretavy zaraďuje do Panónskej oblasti regiónu vnútrokarpatských zníženín, Juhoslovenského obvodu. Zloženie fauny územia obce nie je tak pestré ako v hornatých častiach Slovenska. Jedná sa o málo významné územie z hľadiska fauny, pretože ide o intenzívne využívanú poľnohospodársku krajinu. V nej sú živočíšne spoločenstvá značne narušené poľnohospodárskou činnosťou. Zo živočíšnych spoločenstiev rozlišujeme na území živočíšne spoločenstvo polí a lúk, živočíšne spoločenstvo vôd, močiarov a brehov a živočíšne spoločenstvo ľudských sídlisk.

Živočíšne spoločenstvo polí a lúk je charakteristické otvorenosťou, každoročným i lokálnym striedaním kultúr, ročnými zmenami v kultúrach súvisiacimi s ich vývojom, určitou druhovou stereotypnosťou a častými hlbokými zásahmi človeka do biocenóz. Väčšina druhovo suchozemských stavovcov, ktoré sú súčasťou tejto zoocenózy pôvodne obývala stepi. Výsledkom adaptačného vývoja tohto spoločenstva je predovšetkým dokonalé splývanie s prostredím, zabezpečujúce živočíchom ochranu pred predátormi. Zastúpené sú: prepelica poľná, jarabica poľná, bažant poľovný, zajac poľný.

Živočíšne spoločenstvo vôd, močiarov a brehov predstavuje veľké množstvo druhov, ktoré buď celý svoj život a ontologicky vývoj prežívajú vo vode (ryby, žaby), alebo opúšťajú vodné prostredie len v dospelosti (mlok). Veľa ďalších druhov využíva prostredie ako lovecký revír alebo na hniezdenie (kačice, volavky). Z plazov je to mlok karpatský, salamandra škvrnitá, jašterica živorodá, vretenica obyčajná. Z rýb tu nachádzame sumce, šťuky, zubáče, pstruhy, kapre, bolene, pleskáče a iné. Chránené sú mihule a hrúzy.

Živočíšne spoločenstvo ľudských sídlisk reprezentujú živočíchy pôvodne žijúce v iných podmienkach, ktoré sa prispôsobili človeku a jeho aktivitám. Tieto živočíchy hľadajú u človeka a v jeho hospodárstve buď potravu (myš domová, potkan obyčajný), alebo úkryt, a domy a hospodárske budovy využívajú ako hniezdiská (bocian biely, lastovička obyčajná). Poznáme tiež živočíchy, ktorých výskyt nie je podmienený potravou a ani úkrytom a vyskytujú sa v blízkosti ľudských obydlí (jež obyčajný, krt obyčajný).

Chránené územie na juh od obce Stretavka pozdĺž tokov Laborec, Čierna voda a Uh nad ich sútokmi na Východoslovenskej rovine vyhlásené v roku 2009 na ochranu biotopov nížinných vodných tokov a niektorých živošíšnych druhov európskeho významu: vydra riečna (*Lutra lutra*), pĺž zlatistý (*Sabanejewia aurata*), lopatka dúhová (*Rhodeus sericeus amarus*), hrúz Kesslerov (*Gobio kessleri*) a hrúz bieloplutvý (*Gobio albipinnatus*). Je zároveň územím európskeho významu (súčasť sústavy Natura 2000).

1.7.8 Cestovný ruch

Z pohľadu výkonnosti cestovného ruchu ku roku 2013 Košický kraj, aj napriek prírodnému, kultúrnemu a historickému potenciálu, bol v porovnaní s ostatnými krajmi Slovenska na 5. mieste v počte návštevníkov ubytovaných v ubytovacích zariadeniach, na 7. mieste v počte prenocovaní v ubytovacích zariadeniach a na 5. mieste v objeme tržieb za ubytovacie služby. (Stratégia rozvoja cestovného ruchu v Košickom samosprávnom kraji do roku 2020).

Cestovný ruch v obci je slabo rozvinutý. V okolí obce sa v rámci dolnozemplínskeho regiónu nachádzajú vhodné podmienky pre turistiku, vodné športy a pekná príroda, avšak obec samotná nemá vybudovanú turistickú infraštruktúru pre organizovanú turistiku na dlhodobejšie pobyty. Pre rozvoj cestovného ruchu chýbajú ako ubytovacie zariadenia, tak predovšetkým služby pre turistov na trávenie voľného času, športové a kultúrne vyžitie.

V obci sa nachádza **Náučný chodník cez lesopark** s východiskom pri kostole reformovanej cirkvi.

Informačné panely pozdĺž Náučného chodníka:

1. *Fauna okolia obce Stretava*
2. *Flóra okolia obce Stretava*
3. *Brehové porasty vodného toku Čierna voda*
4. *Lesy – pľúca Zeme*
5. *Ekosystémy – pole, lúka, les, voda*
6. *Význam a funkcia poľovníctva*
7. *Krajinné zložky*
8. *Čo nepatrí do prírody*
9. *Ryby našich riek*

Obr. 9: Náučný chodník Stretava

Zdroj: http://naucnechodniky.eu/naucny-chodnik-v-stretave/

2 ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA

Vonkajšie prostredie z pohľadu obce je formované na troch úrovniach:
1. európska legislatíva a stratégie;
2. štátna legislatíva a opatrenia vlády SR;
3. regionálne stratégie Vyššieho územného celku.

Na prvej, európskej úrovni, je smerodajná predovšetkým Stratégia „Európa 2020“, ktorou sa riadi filozofia a zameranie zdrojov z európskych štrukturálnych fondov. Na základe tejto stratégie totiž musí Európska únia dodržiavať jednotný tematický prístup. Priority a ciele tejto stratégie premietla vláda SR do Partnerskej dohody na roky 2021 - 2027. Stratégia Európa 2020 má tri hlavné ciele:

1. Inteligentný rast (Inovácie, Vzdelávanie a Digitálna spoločnosť)
2. Udržateľný rast (Klíma, Energetika a Mobilita, Konkurencieschopnosť)
3. Inkluzívny rast (Zamestnanie a zručnosti, Boj proti chudobe)

Kľúčovými cieľovými hodnotami stratégie sú:

- **Zamestnanosť:** zvýšiť zamestnanosť obyvateľov vo veku 20-64 rokov, vrátane väčšieho zapojenia žien, starších a lepšieho začlenenia migrantov
- **Výskum a vývoj: zvýšiť investície do výskumu a vývoja a inovácií podnikov**
- **Zmena klímy a energetická udržateľnosť:** znížiť emisie skleníkových plynov o 20% v porovnaní s úrovňou z roku 1990, zvýšiť podiel OZE o 20% na konečnej spotrebe energie a zvýšiť energetickú účinnosť o 20%
- **Vzdelávanie:** znížiť mieru predčasného ukončenia školskej dochádzky a zvýšiť podiel obyvateľov vo veku 30-34 rokov s vysokoškolským vzdelaním na 40%
- **Boj proti chudobe**: znížiť podiel ľudí žijúcich pod hranicou chudoby 25%. Na druhej, štátnej úrovni je okrem platnej legislatívy (napr. v oblasti regionálneho rozvoja, zákon o obecnom zriadení a pod.) určujúca Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky.

Významným dokumentom je Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja 2016-2022.

2.1 Väzby na strategické ciele KSK

Košický kraj je vzhľadom na svoju rozlohu štvrtým najväčším na Slovensku. rozkladá na ploche 6 755km2 na juhovýchode Slovenskej republiky a zaberá rozlohu 13,8 % z celkovej rozlohy Slovenskej republiky. Vzhľadom na svoju rozlohu je štvrtým najväčším na Slovensku. Vzhľadom na počet obyvateľov – 795 565 (ŠÚ SR, ku 31.12.2014) je po Prešovskom kraji v poradí druhý najväčší na Slovensku. Nárast obyvateľov oproti roku 2013 tvoril 809 obyvateľov, čo tvorilo + 0,1 %. Na východe hraničí Košický kraj s Ukrajinou a na

juhu s Boršodsko - Abovsko-Zemplínskou župou v Maďarskej republike. Územie Košického samosprávneho kraja zahŕňa 17 samosprávnych území miest (Dobšiná, Rožňava, Spišská Nová Ves, Spišské Vlachy, Gelnica, Krompachy, Medzev, Moldava nad Bodvou, Sečovce, Trebišov, Kráľovský Chlmec, Čierna nad Tisou, Veľké Kapušany, Michalovce, Strážske, Sobrance a Košice) a 423 samosprávnych území obcí. V rozmedzí 200 – 499 obyvateľov sa nachádza najväčší počet obcí – 149. V kraji sa celkovo nachádza 440 obcí a je rozčlenený do 11 okresov (Gelnica, Košice I, Košice II, Košice III, Košice IV, Košice okolie, Michalovce, Rožňava, Sobrance, Spišská Nová Ves a Trebišov). Rozlohou najväčším je okres Košice - okolie, naopak plošne najmenším je okres Košice III. Správnym, hospodárskym, politickým, školským a kultúrnym centrom kraja je mesto Košice, ktoré je druhým najväčším mestom na Slovensku. Nový štatút mesta získali zákonom č. 401 Zb. z roku 1990.

Košický kraj patrí k najvýznamnejším hospodárskym priestorom na Slovensku, ktorého ťažiskovými ekonomickými odvetviami sú priemysel, stavebníctvo a poľnohospodárstvo. Surovinovou základňou regiónu je najmä oblasť Slovenského rudohoria, ktorá v dávnej minulosti podmienila vznik baníctva, hutníctva farebných kovov a strojárenstva. Významné sú zásoby zemného plynu a gazolínu v okresoch Michalovce a Trebišov. Výskyt rudných surovín je v okresoch Spišská Nová Ves, Rožňava, Košice a Košice – okolie.

K najvýznamnejším nerudným surovinám patria ložiská magnezitu v Košiciach a vysokopercentných vápencov v okrese Košice – okolie. V okrese Michalovce sa nachádza ložisko kamennej soli. Zdroje geotermálnej energie sú v okrese Košice – okolie, v lokalite Ďurkov. Na juhu Košického kraja je viac zastúpená poľnohospodárska výroba. Zastúpené je aj vinohradníctvo s významnou minulosťou. Východoslovenská vinohradnícka oblasť (Kráľovochlmecký, Moldavský, Sobranský a Michalovský vinohradnícky rajón) a Tokajská vinohradnícka oblasť sú známe nielen na Slovensku. Takmer 40% územia Košického kraja pokrývajú lesy. Najlesnatejšími sú okresy Rožňava, Košice – okolie a Gelnica, najmenšiu plochu lesov má okres Michalovce.

Priemysel sa sústreďuje najmä v okresoch Košice I – IV, Košice – okolie, Michalovce a Spišská Nová Ves a zahŕňa všetky sektory, od potravinárstva až po hutníctvo. Na území Košického kraja sú rozhodujúce odvetvia: strojársky, drevospracujúci, hutnícky a elektrotechnický priemysel, geológia a baníctvo, stavebníctvo, poľnohospodárstvo, cestovný ruch a služby. Z pohľadu priemyselnej štruktúry sú najvýznamnejšími sektormi v kraji hutnícky, strojársky, chemický, IKT a elektrotechnický priemysel. Dominujúce je hutníctvo, ktoré tvorí 60% priemyselnej produkcie regiónu a 50% jeho exportu.

V rámci územia **Košického kraja** sú definované tri **rozvojové osi prvého stupňa:**

1. Košicko-prešovská rozvojová os: Prešov – Košice – Seňa – hranica s Maďarskom

2. Zvolensko-juhoslovenská rozvojová os: Zvolen –Rimavská Sobota – Rožňava – Košice

3. Východoslovenská rozvojová os: Košice – Michalovce – Sobrance – hranica s Ukrajinou. Mesto Košice je centrom osídlenia prvého stupňa a najvýznamnejším centrom Karpatského euroregiónu. Vzájomná kooperácia a prepojenie medzi vidieckymi sídlami a mestami, ktoré tvoria ich prirodzené sídelné centrá, predstavuje podľa KURS nový a v budúcnosti bezpodmienečný predpoklad pre rozvoj vidieckeho priestoru. (Zdroj: Program

hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2016 až 2022, PRÍLOHA č.1 Podrobná analýza Košického kraja)

Strategický cieľ č.1. Posilňovanie regionálnej identity zastavením vytláčania pracovnej sily z trhu práce

Špecifický cieľ č.1.3 Tvorba nových pracovných miest v oblasti kreatívneho priemyslu

Vytvorenie prostredia podporujúce kreatívnych podnikateľov, môžeme pomocou inovácií rozvíjať novú generáciu produktov s vysokou pridanou hodnotou a služieb, ktoré zlepšia ekonomiku celého regiónu a zvýšia kvalitu života v Košickom kraji.

Špecifický cieľ č.1.4 Tvorba nových pracovných miest v oblasti logistického priemyslu

Logistika sa v súčasnosti stáva nástrojom získavania a udržania konkurenčnej výhody a v globalizovanom svete je kľúčovým prvkom pre zlepšenie ziskovosti podnikania. Medzi infraštruktúrou a logistikou existuje veľmi blízky vzťah.

Špecifický cieľ č.1.5 Tvorba nových pracovných miest v oblasti cestovného ruchu

Vidiecky cestovný ruch patrí vo svete k pomerne široko využívanému druhu cestovného ruchu. Aj napriek skutočnosti, že Slovensko má dobré podmienky na jeho rozvoj, v našich podmienkach je vidiecky cestovný ruch málo rozvinutý.

Strategický cieľ č.2 Posilňovanie regionálnej identity cestou rozvoja vidieka

Strategický cieľ č.3 Posilňovanie regionálnej identity hľadaním alternatív k trhu práce pre pracovnú silu, ktorá bola z trhu práce vytlačená

Špecifický cieľ 3.1 Podpora rozvoja komunitného spôsobu života

Strategický cieľ č. 4 Posilňovanie regionálnej identity cestou podpory rozvoja občianskej spoločnosti

Špecifický cieľ č. 4.1 podpora rozvoja spoločenskej zodpovednosti podnikania

Špecifický cieľ č. 4.2 podpora zvyšovania občianskej participácie podporou združovania obyvateľov a vzniku záujmových skupín

Strategický cieľ č. 5 Posilňovanie regionálnej identity cestou podpory rozvoja sociálnych ľudských práv

Špecifický cieľ č. 5.1 skvalitňovanie poskytovania sociálnych služieb

Špecifický cieľ č. 5.2 zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva

Špecifický cieľ č. 5.3 skvalitnenie systému vzdelávania

Špecifický cieľ č. 5.4 riadená migrácia

Strategický cieľ č.7 Posilňovanie regionálnej identity rozvojom kultúrneho dedičstva

Špecifický cieľ č. 7.1 zachovanie kultúrneho dedičstva

Regionálna integrovaná územná stratégia – RIÚS KSK na roky 2014 – 2020

V programovom období 2014-2020 je v IROP po prvý raz aplikovaný integrovaný prístup prostredníctvom Regionálnych integrovaných územných stratégií. RIÚS je tak východiskovým implementačným dokumentom pre realizáciu IROP. Zároveň RIÚS predstavuje záväzný akčný plán konkrétnych plánovaných aktivít IROP v Košickom kraji, definujúci konkrétne plánované opatrenia s dôrazom na integrovaný prístup pre rozvoj územia. Zdrojom financovania RIÚS sú hlavne prostriedky štrukturálnych fondov vrátane

povinného spolufinancovania z národných zdrojov a povinného spolufinancovania zo zdrojov rozpočtov regionálnej a miestnej samosprávy. RIÚS má byť programovým dokumentom, teda má analyzovať potreby samosprávneho kraja, navrhnúť opatrenia na ich riešenie a následne definovať zdroje zo štrukturálnych fondov, štátneho rozpočtu a vlastné zdroje na financovanie navrhovaných opatrení, pričom zdroje IROP mali byť len jedným z týchto zdrojov. Tento prístup, vrátane osnovy na tvorbu strategického dokumentu takéhoto typu je uvedený v § 7 zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/2014 Z.z. Tento program je základným plánovacím nástrojom regionálneho rozvoja ako na regionálnej, tak i na miestnej úrovni. RIÚS má byť takisto implementačným nástrojom IROP s cieľom alokovať konkrétne navrhované opatrenia IROP stanovené na národnej úrovni do územia konkrétneho samosprávneho kraja. Globálnym cieľom RIÚS *je „implementáciou prostriedkov IROP prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečeniu udržateľného poskytovania verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí v Košickom kraji“.*

RIÚS 2021 – 2027 je aktuálne v procese spracovania.

2.2 STEEP analýza

Súčasťou analýzy vonkajšieho prostredia je tzv. analýza STEEP faktorov, ktorá sleduje vplyv faktorov v sociálnej, technologickej, ekonomickej, environmentálnej a politickej. Sú to rôzne faktory, ktoré pôsobia na vyššej ako miestnej úrovni, pričom majú vplyv na miestny rozvoj. **STEEP analýza** - vplyv sociálnych, technologických, ekonomických, ekologických a politických faktorov vonkajšieho prostredia na rozvoj obce.

Formulár č. A 8 – STEEP analýza – analýza externého prostredia

Sociálnokultúrne	**Technologické**	**Ekonomické**	**Environmentálne**	**Politickoprávne**
Starnutie populácie	Zlepšuje sa prístup k informáciám	Dopady ekonomickej krízy	Priemysel je zdrojom znečistenia	Zhoršovanie podnikateľského prostredia v SR
Migrácia obyvateľov do zahraničia	Zavádzanie IT do všetkých oblastí	Nárast vysokoškolsky a stredoškolsky vzdelaných ľudí bez uplatnenia	Zmena klímy - celkové oteplenie, extrémne zrážky, veterné smršte, extrémne teplé letné obdobia	EŠIF na roky 2021-2027
Nezamestnanosť	Kontakt samosprávy s obyvateľmi prostredníctvom technológií	Medziročný nárast HDP na 1 obyvateľa	Zdravotné dôsledky znečistenia – emisie z priemyslu,dopravy, znečistenie vôd a ostatných zložiek životného prostredia	Sociálna politika pre sociálne ohrozené skupiny: dôchodcovia, študenti, MRK

Správanie sa na základe kultúrnych, náboženských zvyklostí	Využívanie sociálnych sietí	Prítomnosť obyvateľov bez vzdelania	Nárast biodiverzity	Daňová politika
Sociálne postavenie obyvateľov	Technológie poskytujú možnosť šetrenia prírodnými zdrojmi	Využitie fondov EÚ	Ekosystémový prístup	Prenos kompetencií zo štátnej úrovne na nižšie úrovne
Prehlbujúci sa rozdiel v životnej úrovni rôznych skupín obyvateľstva	Zavádzanie IKT do verejnej správy – informatizácia	Vývoj meny a inflácie		

Zdroj: vlastné spracovanie

2.3 SWOT analýza

SWOT analýza je súčasťou prezentácie výsledkov sociálnej a ekonomickej analýzy obce. SWOT analýza predstavuje univerzálnu analytickú techniku zameranú na zhodnotenie vnútorných a vonkajších faktorov, ktoré majú vplyv na ďalší rozvoj územia. Vnútorné faktory tvoria silné (strenghts) a slabé stránky (weaknesess), vonkajšie faktory príležitosti (opportunities) a ohrozenia (threats). Silné stránky sú komparatívne a konkurenčné výhody majúce na rozvoj regiónu jednoznačne pozitívny vplyv. Slabé stránky majú limitujúci až brzdiaci efekt na rozvoj územia a prezentujú to, čo územiu chýba. Príležitosti a ohrozenia sú vonkajšie faktory, ovplyvňujúce vnútorné prostredie územia. Prostredníctvom takéhoto nástroja je možné získať prehľad o situácii, v ktorej sa skúmané územie nachádza pred tým, ako sa pristúpi k formulácii stratégie jeho ďalšieho rozvoja.

Touto metódou je vytvorený podklad, na základe ktorého je možné formulovať stratégiu usmernenia budúceho vývoja obce, tak aby boli zachované, resp. rozvíjané jej silné stránky, odstránené, resp. eliminované jej slabé stránky a boli využité príležitostí pre jej ďalší rozvoj, pričom boli brané do úvahy aj ohrozenia jej ďalšieho rozvoja.

Formulár č. A 10 - SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
➢ Členstvo v Miestnej akčnej skupine ➢ Napojenie obce na vodovod a plynofikácia ➢ Dostatok plôch pre rozvoj bývania ➢ Atraktívna vidiecka krajina ➢ Priaznivé pôdno-klimatické podmienky pre rozvoj poľnohospodárstva ➢ Náučný chodník ➢ Atraktívne prírodné prostredie v okolí obce ➢ Prítomnosť firiem s dobrým rozvojovým potenciálom, ➢ Výskyt ložísk zemného plynu ➢ Rozvinutý ťažobný priemysel v obci, ➢ Pomerne silné zastúpenie obyvateľstva v produktívnom veku ➢ Blízkosť väčších sídelných jednotiek s dostatočnou ponukou siete stredných škôl (Palín, Pavlovce nad Uhom) ➢ Výhodná geografická poloha obce v blízkosti okresného mesta Michalovce, ➢ Existencia blízkych vodných plôch a riek pre budovanie priemyslu ➢ Vhodné podmienky pre rozvoj vidieckeho turizmu ➢ Dostatok pracovnej sily ➢ Rozvinuté poľnohospodárstvo, ➢ Existencia 2 predajní zmiešaného tovaru, ➢ Existencia predajne pohonných hmôt, ➢ Existencia PD družstva,	➢ Obec mimo regionálneho záujmu ➢ Absencia ubytovacích a stravovacích zariadení ➢ Nedostatočná občianska vybavenosť v obci ➢ Nevybudovaná kanalizácia s napojením na ČOV ➢ Diaľkový prenos emisií z elektrárne Vojany ➢ Slabo rozvinutá sieť peších komunikácii ➢ Nezáujem investorov o lokalitu ➢ Nedostatok pracovných príležitostí ➢ Nedostatok financií na rozvoj obce ➢ Nepostačujúce priestory pre športové vyžitie ➢ Nízky počet pracovných príležitostí ➢ Nevyhovujúci stavebno-technický stav miestnych komunikácií vysoká miera evidovanej nezamestnanosti v okrese ➢ Nedostatočne využívaný a zhodnotený prírodný, kultúrny a historický potenciál na vytváranie priaznivého prostredia pre vznik pracovných príležitostí ➢ Absentujúca modernizácia verejnej infraštruktúry ➢ Nevyhovujúci technický stav verejných budov – vysoká energetická náročnosť
Príležitosti	**Ohrozenia**
➢ Možnosť podpory definovaných oblastí z iných finančných mechanizmov ➢ Vytvorenie priaznivých podmienok pre rozvoj cestovného ruchu ➢ Možnosť čerpania dotácií ➢ Podpora cestovného ruchu a agroturizmu ➢ Lepšie využitie potenciálu obce z hľadiska výhodných pôdno-klimatických podmienok ➢ Potenciál využívania obnoviteľných zdrojov energie k energetickej sebestačnosti obce ➢ Vybudovanie kanalizácie a napojenie na ČOV ➢ Lepšia propagácia Náučného chodníka ➢ Zefektívnenie spolupráce s okolitými obcami na regionálnej úrovni ➢ Vytvorenie podmienok pre prilákanie mladých ľudí do obce ➢ Rozvoj technickej infraštruktúry ➢ Rozvoj sociálnej infraštruktúry ➢ Proces suburbanizácie – sťahovanie obyvateľov z miest na vidiek ➢ Rekonštrukcia obecného vodovodu ➢ Rekonštrukcia mostov a lávok ➢ Rekonštrukcia miestnych komunikácií	➢ Malá miera podpory miest a obcí zo strany štátu ➢ Zvyšovanie nezamestnanosti ➢ Nedostatok prostriedkov na rozvoj obce ➢ Nedostatok prostriedkov na zvyšovanie kvality života obyvateľov ➢ Zhoršujúci sa stav životného prostredia v dôsledku nadmernej hospodárskej činnosti v ostatných častiach kraja ➢ Znižovanie stavov zamestnancov veľkými zamestnávateľmi v blízkych regiónoch ➢ Absencia stravovania pre dôchodcov ➢ Oslabenie záujmu obyvateľov o región s nízkou úrovňou infraštruktúry ➢ Zvyšovanie nákladov na zabezpečenie starostlivosti o starých a sociálne odkázaných ľudí ➢ Pretrvávajúci trend migrácie obyvateľstva mimo región ➢ Odliv mladých, kvalifikovaných ľudí z obce ➢ Strata záujmu investorov o danú lokalitu ➢ Nedostatočná podpora malých a stredných podnikov zo strany štátu ➢ Negatívny vplyv na ekonomiku v dôsledku pandémie koronavírusu

Zdroj: vlastné spracovanie

Formulár č. A 12 - Analýza silových polí

Príčiny:

1. Nedostatok potrebného objemu finančných prostriedkov
2. Slabé čerpanie fondov EÚ
3. Slabý marketing a manažment rozvoja obce

Sily pre:

1. Spoločná stratégia s MAS
2. Efektívnejšie využívanie fondov EÚ

Hodnotenie:

Potreba zvýšenia informovanosti o možnostiach využívania fondov EÚ, ich efektívnejšie využívanie a príprava štúdií a projektov v oblasti regionálneho rozvoja

Dôsledky:

1. Podrozvinutosť regiónu a obce
2. Rast nezamestnanosti
3. Odliv kvalifikovanej sily

Sily proti:

1. Nezáujem investorov
2. Nedostatočné partnerstvá
3. Nepripravené projekty rozvoja

Zdroj: vlastné spracovanie

STRATEGICKÁ ČASŤ

3 STRATEGICKÁ ČASŤ

Tento strategický dokument posilní regionálny rozvoj tým, že stanoví postupy podporujúce miestne iniciatívy. Zároveň pomôže zvýšiť úroveň regiónu pomocou podpory aktivít regionálnych a lokálnych rozvojových organizácií a podporou prípravy strategicky významných projektov. PRO je základným nástrojom obce, ktorý určuje smer jej napredovania, pre plnenie strednodobých a dlhodobých cieľov, ktoré umožnia vytvárať spoločný produkt, poskytujúci kvalitné podmienky pre život všetkých jej občanov a návštevníkov. Strategický cieľ a špecifické ciele PRO konkrétne napĺňajú celkový cieľ regionálneho rozvoja tým, že vytvorením tohto významného strategického dokumentu sa na miestnej úrovni vytvoria podmienky pre implementáciu navrhnutého Integrovaného regionálneho operačného programu, ktorého hlavným cieľom je prostredníctvom jednotlivých opatrení zvýšiť vybavenosť územia zariadeniami občianskej infraštruktúry s ohľadom na zabezpečenie ich dostupnosti a kvality poskytovaných služieb.

Cieľom PRO je sformulovať takú predstavu o smerovaní obce, ktorá vyjadruje ekonomické a sociálne záujmy jej občanov a je v súlade so strategickými cieľmi a prioritami štátu, vyššieho územného celku, záujmami ochrany historického a kultúrneho dedičstva. PRO je otvorený dokument, ktorý by sa mal pravidelne písomne dopĺňať a aktualizovať, podľa vopred stanovených pravidiel, potrieb obyvateľov obce, jeho návštevníkov a potenciálnych investorov, s cieľom v maximálnej možnej miere zvýšiť životnú úroveň obyvateľov obce a uspokojiť ich potreby a požiadavky. Stratégia je výsledkom kombinácie dvoch prístupov: *štrukturálneho a regionálneho.*

Vo nadväznosti na výstupy analytickej časti a SWOT analýzy, s dôrazom na existujúci potenciál využiteľný s cieľom podnietenia rozvojových stimulov obce a možnosti jeho zhodnotenia sú v tejto časti identifikované potreby, východiská a možné riešenia týkajúce sa riešeného územia a do istej miery aj širšieho okolitého regiónu spadajúceho do okresu Trebišov. Ich transformáciou do konkrétnych aktivít a pomocou správne nastavených politík v dotknutých oblastiach je možné v dlhodobom horizonte zabezpečiť pozitívny trend v oblasti hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

3.1 Strategický cieľ obce

Strategický cieľ konkretizuje víziu obce a definuje spôsob riešenia problémov pomenovaných v rozvojovom dokumente. Tento hlavný strategický cieľ je zabezpečovaný pomocou súboru globálnych cieľov, ktoré stanovujú prioritné oblasti rozvoja. Tieto sú následne rozvinuté pomocou sústavy stanovených cieľov a konkrétnymi opatreniami a aktivitami na ich naplnenie.

Strategický cieľ PRO ako aj špecifické ciele v rámci jednotlivých politík vychádzajú z §3 Ciele podpory regionálneho rozvoja zákona č. 309/2014 Z. z. o podpore regionálneho

rozvoja, kde je hlavným cieľom podpory regionálneho rozvoja odstraňovať alebo zmierňovať nežiaduce rozdiely v úrovni hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja a územného rozvoja regiónov a *zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj regiónov, zvyšovať ekonomickú výkonnosť, konkurencieschopnosť regiónov a rozvoj inovácií v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja, zvyšovať zamestnanosť a životnú úroveň obyvateľov v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja.*

Podpora regionálneho rozvoja podľa odseku 1 je zameraná najmä na komplexné využívanie vnútorného rozvojového potenciálu územia – prírodných, kultúrnych, materiálnych, finančných, ľudských a inštitucionálnych zdrojov, podporu zavádzania nových technológií a inovácií pri rešpektovaní vnútorných špecifík regiónu, rozvoj informatizácie a digitalizácie v regióne, rozvoj hospodárstva a podnikateľského prostredia v regióne s cieľom zvýšiť jeho produktivitu, optimalizovať štruktúru hospodárstva, vytvárať nové pracovné miesta a stabilizovať ohrozené pracovné miesta, rozvoj ľudských zdrojov, vrátane zvyšovania vzdelanostnej úrovne, kvalifikácie a zlepšovania prípravy detí a mladých dospelých na trh práce, predchádzanie sociálneho vylúčenia a zmierňovanie jeho negatívnych dôsledkov, podporu rovnosti príležitostí na trhu práce a podporu znevýhodnených komunít, realizáciu verejných prác podporujúcich rozvoj regiónu, zlepšenie a rozvoj sociálnej infraštruktúry regiónu, zlepšenie dopravnej a technickej vybavenosti regiónu, inžinierskych stavieb, rozvoj cestovného ruchu, medzištátnu, cezhraničnú a medziregionálnu spoluprácu v oblasti regionálneho rozvoja v záujme trvalo udržateľného rozvoja regiónu, zachovanie identity a rozvoj kultúry a starostlivosť o kultúrne dedičstvo regiónov a sídiel, rozvoj pôdohospodárstva a rozvoj vidieka, rozvoj vidieckych oblastí a zvyšovanie kvality života na vidieku, realizáciu opatrení na ochranu, udržiavanie a zveľaďovanie životného prostredia a na obmedzovanie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie a zlepšenie environmentálnej infraštruktúry regiónu, ochranu prírody, efektívne využívanie prírodných zdrojov regiónu využívanie alternatívnych zdrojov energie, rozvoj občianskej vybavenosti a rozvoj služieb v regióne, zvyšovanie dostupnosti a kvality bývania, budovanie a posilňovanie štruktúr občianskej spoločnosti, rozvoj prosociálneho správania obyvateľstva, rozvoj telesnej kultúry, športu a turistiky, ochranu, podporu a rozvoj verejného zdravia, atď.

Na základe analýzy súčasnej situácie a predpokladov ďalšieho rozvoja sa navrhuje pre obec Stretava nasledovný strategický cieľ:

Komplexný rozvoj obce v obci

z hľadiska trvalo udržateľného rozvoja.

Formulácia strategického cieľa vychádza z predpokladu, že budú vytvorené podmienky pre komplexný rozvoj obce. Zvyšovanie výkonnosti hospodárstva na udržateľnej úrovni v dlhodobom horizonte a rast jeho konkurencieschopnosti je považované za prioritu. Zároveň však musia byť vytvorené také podmienky, aby sa nezvyšovali výdavky verejných prostriedkov, ale aby nastala ich konsolidácia s cieľom podpory nových rozvojových projektov. Navrhovaná stratégia vychádza zo strategických prístupov v rámci regionálneho rozvoja, ktoré sú postavené na:

- aktivizácii nedostatočne využívaného potenciálu a podpore hospodárskeho rozvoja obce a okolia,
- rozšírení a zvýšení podielu aktivít na úrovni partnerstva,
- aktivizácii nástrojov riadenia verejných výdavkov s cieľom ich zníženia.

3.2 Stav projektovej pripravenosti

Tab.č.15: Štruktúra operačných programov

Číslo	Operačný program	Riadiaci orgán	SORO	Fond EÚ
1	Výskum a inovácie	MŠVVŠ SR	MH SR	EFRR, ESF
2	Ľudské zdroje	MPSVR SR	MV SR, MZ SR, MŠVVŠ SR	EFRR, ESF
3	Integrovaná infraštruktúra	MDVRR SR	MF SR	KF, EFRR
4	Kvalita životného prostredia	MŽP SR	MDVRR SR, MH SR	KF, EFRR
5	Integrovaný ROP	MPRV SR	MK SR, VÚC	ESF, EFRR
6	Efektívna verejná správa	MV SR		EFRR, ESF
7	Technická pomoc	ÚV SR		EFRR
8	Rozvoj vidieka	MPRV SR		EPFRV
9	Európska územná spolupráca	RO budú určené zo strany EK		EFRR

Zdroj: vlastné spracovanie

Priority operačných programov:

IROP Integrovaný regionálny operačný program

Prioritná os č. 1: Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch

Investičná priorita 1.1: Posilnenie regionálnej mobility prostredníctvom prepojenia sekundárnych a terciárnych uzlov s infraštruktúrou TEN-T

Investičná priorita 1.2: Rozvoj ekologicky priaznivých a nízkouhlíkových dopravných systémov

Prioritná os č. 2: Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám

Investičná priorita 2.1: Investovanie do sociálnej infraštruktúry, ktoré prispieva národnému, regionálnemu a miestnemu rozvoju, a prechodu z inštitucionálnych služieb na komunitné Investičná priorita 2.2: Investovanie do vzdelávania, zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom rozvoja infraštruktúry vzdelávania a odbornej prípravy

Prioritná os č.3: Konkurencieschopné a atraktívne regióny pre podnikanie a zamestnanosť

Investičná priorita 3.1: Podpora fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných mestských a vidieckych komunít a území

Investičná priorita 3.2: Ochrana, propagácia a rozvoj kultúrneho a prírodného dedičstva

Prioritná os č. 5: Technická pomoc IROP je realizovaný prostredníctvom integrovaných územných stratégii, ktoré na úrovni NUTS2 zadefinujú prioritné projektové zámery v regióne. Cieľom je dosiahnutie čo najväčších synergických efektov preinvestovaných finančných prostriedkov a predchádzanie negatívnym účinkom nekoordinovaného plánovania v ohraničenom území.

OP Kvalita životného prostredia

Prioritná os 1:

Investičná priorita 1: Riešenie významných potrieb investícií do sektora odpadu s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis

Investičná priorita 2: riešenie významných potrieb investícií do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis

Investičná priorita 3: ochrana a obnova biologickej diverzity, ochrana pôdy a obnova a propagácia ekosystémových služieb vrátane Natura 2000 a zelených infraštruktúr

Investičná priorita 4: opatrenia na zlepšenie obecného prostredia, regeneráciu opustených priemyselných lokalít a zníženie znečistenia ovzdušia

Prioritná os 2: Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami, riadenie a prevenciu súvisiacich rizík

Investičná priorita 1: Podpora vyhradených investícií na prispôsobenie sa zmene klímy

Investičná priorita 2: Propagácia investícií nariešenie osobitných rizík, zabezpečenie odolnosti proti katastrofám a vyvíjanie systémov zvládania katastrof

Prioritná os 3:Energeticky efektívnejšie nízkouhlíkové hospodárstvo

Investičná priorita1: Podpora výroby a distribúcie energie z obnoviteľných zdrojov

Investičná priorita 2: Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov v podnikoch

Investičná priorita 3: Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach, vrátane využitia vo verejných budovách a v sektore bývania

Investičná priorita 4: Vývoj a zavedenie inteligentných distribučných systémov s nízkymi a strednými úrovňami napätia

Investičná priorita 5: Podpora nízkouhlíkových stratégií pre všetky typy území, zvlášť mestských oblastí, vrátane podpory trvalo udržateľnej mestskej mobility a zmiernenie relevantných adaptačných opatrení

Investičná priorita 6: Podpora využitia vysokoúčinnej kombinovanej výroby elektriny a tepla založenej na dopyte po využiteľnom teple

Prioritná os 4: Technická pomoc

OP Výskum a inovácie

Prioritná os 1: Výskum a vývoj pre potreby inovácií

Investičná priorita 1.1: Rozšírenie výskumnej a inovačnej infraštruktúry (výskum a inovácia) a kapacít na rozvoj excelentnosti v oblasti výskumu a inovácií a podpora kompetenčných centier, najmä európskeho záujmu

Investičná priorita 1.2: Podpora podnikateľských investícií do inovácií a výskumu, tvorba prepojenia a synergii medzi podnikmi vedeckovýskumnými centrami a vyšším vzdelávaním obzvlášť vo vývoji produktov a služieb, prenosu technológií, sociálnej inovácie a aplikácie verejných služieb, stimulácie dopytu, vytvárania sietí, klastrov a otvorenej inovácie prostredníctvom inteligentnej špecializácie, podpora technologického a aplikovaného výskumu, pilotných projektov a aktivít skorého overovania výrobkov, vyspelých výrobných kapacít a prvovýroby v kľúčových technológiách a šírenie všestranne využiteľných technológií

Prioritná os 2: Podnikateľské prostredie priaznivé pre inovácie

Investičná priorita 2.1: Podpora investovania do inovácií a výskumu, tvorba prepojenia a synergii medzi podnikmi vedeckovýskumnými centrami a vyšším vzdelávaním obzvlášť vo vývoji produktov a služieb, prenosu technológií, sociálnej inovácie a aplikácie verejných služieb, stimulácie dopytu, vytvárania sietí, zoskupení (klastrov) a otvorenej inovácie prostredníctvom inteligentnej špecializácie, podpora technologického a aplikovaného výskumu, pilotných projektov a aktivít skorého overovania výrobkov, vyspelých výrobných kapacít a prvovýroby v kľúčových technológiách

Investičná priorita 2.2: Podpora podnikania, najmä prostredníctvom uľahčenia využívania nových nápadov v hospodárstve a podpora zakladania nových firiem vrátane podnikateľských inkubátorov

Investičná priorita 2.3: Vývoj a zavedenie nových obchodných modelov MSP, najmä v rámci internacionalizácie

Investičná priorita 2.4: Podpora tvorby a rozšírenia pokročilých kapacít pre rozvoj výrobkov a služieb

Investičná priorita 2.5: Podpora kapacity MSP a cieľom zapojenia do rastu a inovácií

Investičná priorita 2.6: Podpora výskumu, vývoja a osvojenia nízkouhlíkových technológií

OP INTEGROVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A OP ĽUDSKÉ ZDROJE

Program rozvoja vidieka Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne projekty žiadateľov):

Prenos znalostí a informačné akcie (čl. 15)
Poradenské služby (čl. 16)
Investície do hmotného majetku (čl. 18)
Obnova poľnohospodárskeho potenciálu – prevencia (čl. 19)
Podpora mladých farmárov, malých fariem a podnikania (čl. 20)
Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 21)
Prevencia a odstraňovanie škôd v lesoch (čl. 25)
Investície do nových lesných technológií (čl. 27)
Spolupráca (čl. 36)

LEADER (čl. 42-45) Neprojektové opatrenia (realizácia bude zabezpečované cez národné projekty):

Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami (LFA)
Agroenvironmentálne operácie súvisiace s klímou
Ekologické poľnohospodárstvo
Platby za životné podmienky zvierat
Platby Natura 2000

ŠVAJČIARSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS LIFE LONG PROGRAMME
DOTAČNÝ SYSTÉM MINISTERSTVA KULTÚRY SR
DOTÁCIE MINISTERSTVA ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU
DOTÁCIE MINISTERSTVA PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR
DOTÁCIE MINISTERSTVA DOPRAVY, VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SR
EKOFOND ENVIRONMENTÁLNY FOND
WORLD MONUMENTS FUND (SVETOVÝ PAMIATKOVÝ FOND)
NADÁCIA SPP
NADÁCIA ORANGE
NADÁCIA EKOPOLIS
NADÁCIA PONTIS

A. Oblasť: Ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme

Podpora výroby tepla a teplej úžitkovej vody prostredníctvom využívania nízkoemisných zdrojov

Podpora výroby tepla a teplej úžitkovej vody a elektrickej energie prostredníctvom využívania obnoviteľných zdrojov

Podpora projektov zameraných na zlepšenie kvality ovzdušia

B. Oblasť: Ochrana a využívanie vôd

Čistiarne odpadových vôd a verejné kanalizácie
Vodovody

Protipovodňová ochrana - Opatrenia na vodnom toku
Protipovodňová ochrana - Opatrenia mimo vodného toku

C. **Oblasť: Rozvoj odpadového hospodárstva**
Uzavretie a rekultivácia skládok
Separácia a zhodnocovanie biologicky rozložiteľných odpadov
Zavedenie separovaného zberu v obciach, vybudovanie zberných dvorov a dotrieďovacích zariadení

D. **Oblasť: Ochrana prírody a krajiny**
Ochrana prírody a krajiny

E. **Oblasť: Environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia**
Environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia

F. **Oblasť: Prieskum, výskum a vývoj zameraný na zisťovanie a zlepšenie stavu životného prostredia**
Prieskum, výskum a vývoj zameraný na zisťovanie a zlepšenie stavu životného prostredia

G. **Oblasť: Zelená investičná schéma**
Uplatnenie integrovaného prístupu - Opatrenia týkajúce sa fyzickej obnovy sa v PRO skombinovali s opatreniami na podporu vzdelávania, hospodárskeho rozvoja, sociálneho začleňovania a ochrany životného prostredia. Predpokladom toho je rozvoj silných partnerstiev medzi miestnymi obyvateľmi, občianskou spoločnosťou, miestnym hospodárstvom a rôznymi úrovňami správy. Takýto prístup je osobitne dôležitý v súčasnosti vzhľadom na vážnosť problémov, pred ktorými momentálne samospráva stojí. Tieto problémy siahajú od konkrétnych demografických zmien cez dôsledky hospodárskej stagnácie v súvislosti s tvorbou pracovných miest a sociálnym pokrokom až po dôsledky zmeny klímy. Reakcia na tieto problémy bude mimoriadne dôležitá na dosiahnutie inteligentnej, udržateľnej a inkluzívnej spoločnosti, ktorá je cieľom stratégie Európa 2020.

3.3 Stanovenie kľúčových disparít a globálnych cieľov rozvoja

Určenie kľúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja vychádza zo SWOT analýzy. Spresňuje smerovanie podpory na odstránenie alebo zmiernenie usporiadaných disparít vo vzájomnom vzťahu s využitím faktorov rozvoja. Potreba určenia kľúčových disparít a nimi podmienených globálnych cieľov rozvoja je daná nutnosťou zabezpečenia čo najvyššej adresnosti tohto programového dokumentu. Určenie disparít a globálnych cieľov rozvoja obce vychádza zo zhodnotenia aktuálneho stavu územia a stanovuje základné smerovanie cieľov na odstránenie, alebo zmiernenie identifikovaných disparít územia.

Identifikované disparity	Priorita
1. Nedostatočná úroveň rozvoja infraštruktúry 2. Nevyhovujúci stav zariadení kultúrnej infraštruktúry 3. Nedostatočný rozsah poskytovaných sociálnych služieb 4. Nedostatočná infraštruktúra pre rozvoj cestovného ruchu	**Občianska infraštruktúra a služby pre obyvateľov**
1. Nevyhovujúca dopravná infraštruktúra 2. Nedostatočná kvalita cestných komunikácií 3. Absentujúce chodníky popri komunikáciách	**Dopravná infraštruktúra a dopravná obslužnosť**
1. Environmentálne zaťaženie prostredia – znečistenie ovzdušia 2. Nevyhovujúci stav verejnej zelene	**Kvalita životného prostredia**
1. Nedostatočná energetická efektívnosť	**Energetická efektívnosť**
1. Nadpriemerná nezamestnanosť 2. Nedostatok pracovných príležitostí priamo v obci 3. Nedostatočná úroveň podnikania v obci	**Zamestnanosť a podpora podnikania**

Zdroj: vlastné spracovanie

3.4 Zdroje financovania plnenia PRO 2021-2027

Finančná náročnosť realizácie stratégie je značne vysoká, celkový objem potrebných prostriedkov prekračuje finančné možnosti daného regiónu. Obec nedisponuje potrebným objemom finančných prostriedkov na kofinancovanie. Pri financovaní jednotlivých územných cieľov vyplývajúcich zo základných priorít sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky, sociálny, kultúrny a environmentálny rozvoj obce. Viaceré ciele môžu byť realizované v rámci bežného chodu samosprávy, mnohé však budú vyžadovať náročnejšie finančné a personálne zdroje zo štrukturálnych fondov a spoluprácu s inými subjektmi.

Obec je nútená prispôsobiť realizáciu svojich územných cieľov jednotlivým výzvam a dotáciám.

Financovanie opatrení, vyplývajúcich z PRO by malo byť viaczdrojové:

- **Eurofondy**
- **Súkromné zdroje -** investičné a rozvojové projekty, financované súkromnými firmami a zamerané na súkromný záujem (výstavba konkrétnych zariadení, areálov ...) a verejnoprospešné projekty zamerané na environmentálnu či sociálnu oblasť, podporu detí a mládeže či iné oblasti, v ktorých bude žiadateľom niektorý zo spolkov, občianskych združení alebo miestnych iniciatív.

- **Vlastné zdroje samosprávy**
- **Verejné zdroje (grantové schémy ministerstiev)**

PROGRAMOVÁ ČASŤ

4 PROGRAMOVÁ ČASŤ

Programová časť PRO nadväzuje na strategickú časť a obsahuje najmä zoznam opatrení a projektov na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce.

Plnenie hlavného strategického cieľa sa dosiahne prostredníctvom súboru špecifických cieľov a opatrení. Každé opatrenie obsahuje definovaný súbor aktivít rozdelených podľa stupňa priority, realizáciou ktorých bude obec napĺňať jednotlivé priority. O konkrétnom spôsobe realizácie navrhnutých aktivít a ich rozsahu rozhodne obec s prihliadnutím na aktuálny stav a možnosti financovania. Pri zabezpečovaní zdrojov na plnenie cieľov a opatrení uvedených v PRO Stretava vychádzame zo súčasného stavu rozpočtových zdrojov obce, prerozdeľovania finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu a systému financovania zo strany štátu, dotačnej politiky štátu a možnosti získania externých finančných prostriedkov cestou úspešných projektov v rámci štrukturálnych fondov. Okrem definovaných aktivít môže obec v priebehu realizácie programu rozvoja obce realizovať aj iné aktivity, ktoré budú v súlade so stanovenými globálnymi cieľmi rozvoja obce a budú napomáhať napĺňaniu hlavného strategického cieľa programu rozvoja obce Stretava. Orgány obce podniknú také aktivity, ktoré považujú za vhodné a dôležité k dosiahnutiu cieľov, ktorými sa zaistí plnenie cieľov rozvoja obce.

Formulár č. P 1 - Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa prioritných oblastí

	1. Investície do infraštruktúry a občianskej vybavenosti	**2. Zvýšenie kvality spoločenského života a športu**	**3. Skvalitnenie životného prostredia**
CIEĽ	1.1. Výstavba parkoviska pri dome smútku	2.1 Rekonštrukcia detského ihriska pri materskej škole v obci	3.1 Vybudovanie kanalizácie
	1.2. Výstavba komunitného centra v obci	2.2 Kamerový systém	3.2. Rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov v obci
	1.3. Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov v obci	2.3 Výstavba optickej siete v obci	3.3 Odstránenie stavby "Sušiareň tabaku" a likvidácia nebezpečného odpadu
	1.4 Výstavba parkoviska pri Materskej škole	2.4 Obnova a revitalizácia tematických oddychových zón	3.4 Odstránenie stavby rodinného domu súp. č. 17
	1.5 Rekonštrukcia strechy domu smútku	2.5 Výstavba detského ihriska	3.5 Vodozádržné opatrenia v katastri obce
	1.6 Rekonštrukcia chodníkov v areáli domu smútku a cintorína	2.6 Estetizácia okolia obecného úradu	3.6 Obnova zelene v obci
	1.7 Vysporiadanie pozemkov v oddychovej zóne	2.7 Podpora stravovania pre dôchodcov	3.7 Zníženie energetickej náročnosti budovy Obecného úradu
	1.8 Vysporiadanie pozemkov pod novým cintorínom	2.8 Výstavba cyklotrasy a chodníkov pre korčuliarov	3.8 Zníženie energetickej náročnosti budovy Materskej školy
	1.9 Výstavba urnového hája v areáli cintorína	2.9 Výstavba športovej infraštruktúry	3.9 Výstavba zberného dvora a zabezpečenie potrebnej techniky
	1.10 Výstavba parkoviska pri Obecnom úrade		
	1.11 Rozšírenie intravilánu obce pre individuálnu bytovú výstavbu		

Zdroj: vlastné spracovanie

4.1 Projektové zámery

Investície do infraštruktúry a občianskej vybavenosti

Cieľ 1.1. Výstavba parkoviska pri Dome smútku

Opatrenie	**Výstavba parkoviska pri Dome smútku**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícii v €	**10 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 1.2. Výstavba komunitného centra v obci

Opatrenie	**Výstavba komunitného centra v obci**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**450 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 1.3. Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov v obci

Opatrenie	**Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov v obci**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícii v €	**484 300**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 1.4. Výstavba parkoviska pri Materskej škole

Opatrenie	**Výstavba parkoviska pri Materskej škole**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícii v €	**10 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 1.5. Rekonštrukcia strechy Domu smútku

Opatrenie	**Rekonštrukcia strechy domu smútku**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícii v €	**100 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 1.6 Rekonštrukcia chodníkov v areáli Domu smútku a cintorína

Opatrenie	**Rekonštrukcia chodníkov v areáli domu smútku a cintorína**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícii v €	**8 800**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 1.7. Vysporiadanie pozemkov v oddychovej zóne

Opatrenie	**Vysporiadanie pozemkov v oddychovej zóne**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícii v €	-
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 1.8. Vysporiadanie pozemkov pod novým cintorínom

Opatrenie	**Vysporiadanie pozemkov pod novým cintorínom**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícii v €	-
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 1.9. Výstavba urnového hája v areáli cintorína

Opatrenie	**Výstavba urnového hája v areáli cintorína**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícii v €	**8 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 1.10. Výstavba parkoviska pri Obecnom úrade

Opatrenie	**Výstavba parkoviska pri Obecnom úrade**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícii v €	**10 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 1.11. Rozšírenie intravilánu obce pre individuálnu bytovú výstavbu

Opatrenie	**Rozšírenie intravilánu obce pre individuálnu bytovú výstavbu**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícii v €	**-**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Zvýšenie kvality spoločenského života a športu

Cieľ 2.1. Rekonštrukcia detského ihriska pri materskej škole v obci

Opatrenie	**Rekonštrukcia detského ihriska pri materskej škole v obci**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**10 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 2.2. Kamerový systém

Opatrenie	**Kamerový systém**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**3 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 2.3. Výstavba optickej siete v obci

Opatrenie	**Výstavba optickej siete v obci**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**8 000** – predpokladané spolufinancovanie
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ, spolufinancovanie obce

Cieľ 2.4. Obnova a revitalizácia tematických oddychových zón

Opatrenie	**Obnova a revitalizácia tematických oddychových zón**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**18 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 2.5. Výstavba detského ihriska

Opatrenie	**Výstavba detského ihriska**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**20 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 2.6. Estetizácia okolia obecného úradu

Opatrenie	**Estetizácia okolia obecného úradu**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**10 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 2.7. Podpora stravovania pre dôchodcov

Opatrenie	**Podpora stravovania pre dôchodcov**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	podľa počtu záujemcov a výšky schváleného príspevku na stravovanie
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 2.8. Výstavba cyklotrasy a chodníkov pre korčuliarov

Opatrenie	**Výstavba cyklotrasy a chodníkov pre korčuliarov**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**200 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 2.9. Výstavba športovej infraštruktúry

Opatrenie	**Výstavba športovej infraštruktúry**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**10 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Skvalitnenie životného prostredia

Cieľ 3.1. Vybudovanie kanalizácie

Opatrenie	**Vybudovanie kanalizácie**
Garant	Obec
Spolupracujúci	MŽP SR, VVS
Predpokladaná výška investície v €	**1 500 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, MŽP SR, Envirofond, VVS a.s.

Cieľ 3.2. Rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov v obci

Opatrenie	**Rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov v obci**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**853 100**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 3.3. Odstránenie stavby "Sušiareň tabaku" a likvidácia nebezpečného odpadu

Opatrenie	**Odstránenie stavby "Sušiareň tabaku" a likvidácia nebezpečného odpadu**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**20 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 3.4. Odstránenie stavby rodinného domu súp. č. 17

Opatrenie	**Odstránenie stavby rodinného domu súp. č. 17**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**2 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 3.5. Vodozádržné opatrenia v katastri obce

Opatrenie	**Vodozádržné opatrenia v katastri obce**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**120 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 3.6. Obnova zelene v obci

Opatrenie	**Obnova zelene v obci**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**5 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 3.7. Zníženie energetickej náročnosti budovy Obecného úradu

Opatrenie	**Zníženie energetickej náročnosti budovy Obecného úradu**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**200 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 3.8. Zníženie energetickej náročnosti budovy Materskej školy

Opatrenie	**Zníženie energetickej náročnosti budovy Materskej školy**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**200 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

Cieľ 3.9. Výstavba zberného dvora a zabezpečenie potrebnej techniky

Opatrenie	**Výstavba zberného dvora a zabezpečenie potrebnej techniky**
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**500 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, dotácie – ŠR, EÚ

REALIZAČNÁ ČASŤ

5 REALIZAČNÁ ČASŤ

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce na základe stanovených merateľných ukazovateľov a na vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov.

Účinnosť plnenia programu je možné zvýšiť len na základe partnerstiev. Okrem súkromnej podnikateľskej bázy sú to napríklad partneri, ktorí čerpajú zdroje aj z iných fondov EÚ a zo sveta. Štruktúra organizačného zabezpečenia manažmentu programu je závislá od špecifických podmienok obce a bude spresnená v ďalšom kroku programovacieho cyklu. Program rozvoja obce je dôležitý predovšetkým tým, že zahŕňa základné informácie k stratégii obce vo všetkých súvislostiach rozvoja. Predkladá sa rôznym komisiám na vyššej programovacej úrovni, slúži ako koncepčný materiál pre formulovanie cieľov rôznych projektov, ako podklad pre žiadosti o finančnú podporu na realizáciu týchto projektov a tiež na upresňovanie, získavanie a koordináciu záujmov partnerov na území obce.

Implementácia PRO predpokladá zabezpečenie činností na úrovni programu a projektov. Realizácia sa začína po vypracovaní a schválení PRO v obecnom zastupiteľstve a zabezpečuje ju počas platnosti PRO v zmysle platnej legislatívy o podpore regionálneho rozvoja obec podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja.

„zabezpečuje a koordinuje vypracovanie a realizáciu programu rozvoja obce, pravidelne ho monitoruje a každoročne vyhodnocuje jeho plnenie, zabezpečuje súlad programu rozvoja obce s územnoplánovacou dokumentáciou, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis.“

Významným krokom v procese prípravy ale najmä realizácie dokumentu PRO je vytvorenie multisektorového partnerstva, ktoré je jedným zo základných princípov miestneho rozvoja. Do procesu prípravy a realizácie spracovania PRO sa zapoja okrem predstaviteľov samosprávy, vrátane zástupcov obecného zastupiteľstva aj zástupcovia podnikateľskej sféry, spolkov, aktívni občania, čím sa napĺňa princíp partnerstva. Pri realizácii projektov s nadregionálnym dopadom sú to združenia obcí, verejno-súkromné partnerstvá, orgány štátnej správy, či potenciálni investori.

Pri samotnej realizácii PRO ako partneri vystupujú strategickí partneri a iní partneri. Partnermi sú všetky dotknuté organizácie, ktorých sa bezprostredne dotýka, resp. majú prospech z realizácie jednotlivých aktivít a opatrení bez ohľadu na to, či sú riadené obcou alebo pracujú na občianskom princípe. Jednou z hlavných úloh partnerov je spolupráca pri realizácii aktivít programu, dotýkajúcich sa vecne oblasti činnosti partnera. Partneri sa tiež podieľajú na návrhoch organizačného a technického zabezpečenia realizácie jednotlivých aktivít. Ich ďalšími úlohami sú sprostredkovanie spätnej väzby k realizácii, ale aj k využívaniu výsledkov realizácie jednotlivých aktivít a podieľanie sa na realizácii komunikačnej stratégie PRO k jednotlivým cieľovým skupinám.

Pre tento dokument programu je navrhovaný štandard stanovujúci princípy v tomto obsahu:

Zastupiteľstvo obce

Najvyšší orgán na čele so starostom, má politickú a riadiacu zodpovednosť za plnenie celého programu rozvoja obce:

- prijíma rozhodnutia o postupe realizácie programu,
- ustanovuje riadiacu skupinu/osobu, ktorú poverí riadením procesu,
- schvaľuje návrhy a projekty rozvoja,
- dojednáva partnerské vzťahy,
- hodnotí, schvaľuje výsledky a výstupy programu a
- zabezpečuje jeho realizáciu a rozhoduje o zmenách.

Starosta obce Stretava je najvyšším predstaviteľom a výkonným orgánom obce. Má rozhodujúce postavenie vo všetkých veciach správy obce, ktoré zastupiteľstvo nemá zákonom alebo štatútom pridelené. Riadi proces realizácie vo vzťahu k realizácii dokumentu PRO. Na programovej úrovni podpisuje uznesenie obecného zastupiteľstva týkajúce sa strategickej časti dokumentu, schválenie celého dokumentu, vykonáva uznesenia a zastupuje obec vo vzťahu k štátnym orgánom, právnickým a fyzickým osobám (riadiace orgány jednotlivých operačných programov, dodávatelia, fondy a iné).

Obecný úrad je hlavným orgánom pre inštitucionálne zabezpečenie. Predstavuje inštitucionálne a administratívne zabezpečenie vecí zastupiteľstva a starostu, a tiež orgánov zriadených obecným úradom. Vykonáva administráciu a procesy komunikácie, hodnotenia a monitorovania, okrem prípadov, kedy budú žiadateľmi resp. prijímateľmi projektov iné subjekty v plnom rozsahu.

Riadiaca skupina

Činnosti riadiacej skupiny v obci preberá najvyšší orgán (riadením procesu napr. konkrétneho projektu však môže poveriť aj inú osobu alebo inštitúciu). Hlavné činnosti manažmentu programu sú:

- organizačné a technické zabezpečenie programu,
- kontrola (fyzická, ekonomická, kvalitatívna),
- monitoring a evidencia (pomocou ukazovateľov),
- hodnotenie (priebežné a záverečné) a
- spracovanie správ o stave a výsledkoch.

Verejnosť

Účasť verejnosti je zvlášť dôležitá, pretože určuje výslednú legitimitu, vierohodnosť a záväznosť programu. Verejnosť sa v procese tvorby a realizácie programu zúčastňuje

dvoma spôsobmi: prostredníctvom svojich zástupcov v celom procese a účasťou na prejednávaní čiastkových a celkových výsledkov programu. Konkrétna podoba účasti a formy prejednávania závisí od podmienok, ktoré si obec vytvorí napr. pre tlač, rozhlas, internet, verejné prejednávanie a pod. Informovanosť a publicita je jednou z podmienok úspešnosti realizácie cieľov programu obce. Je zrejmé, že pre špecifické riešené problémy a projekty je potrebné, aby pracovná skupina spracovala aj špecifické pravidlá v súlade so stanovenými zásadami. Pritom je potrebné rešpektovať aj väzby na okolie napr.stavebný dozor, životné prostredie, hygiena, veterinárna starostlivosť, ochrana prírody a krajiny, finančné úrady, okresné, mestské a krajské úrady a pod.

Pre manažment v rámci organizačných zásad musia byť vymedzené základné činnosti jednotlivých úrovní, zodpovednosť, spôsob a forma predkladania správ, časové charakteristiky (napr. frekvencia pravidelného hodnotenia a schvaľovania zastupiteľstvom obce, predkladania správ pracovnými skupinami a pod.) Vlastný rámec manažmentu programu je vymedzený troma hlavnými procesmi, ktorými sú: kontrola, monitoring a hodnotenie.

5.1 Kontrola, monitoring a hodnotenie plnenia PRO 2021-2027

Kontrola

Štandardne má byť vykonávaná: fyzická, ekonomická a kvalitatívna kontrola na mieste. Vo fáze schvaľovania je potrebné kontrolovať výsledky posúdenia prijateľnosti projektu, prípravu zmlúv, kontrolu v priebehu, ukončenia etapy alebo realizácie, pred platbami a pod.

Kontrola má byť vykonávaná aj u dodávateľa materiálu a služieb. Z kontroly je potrebné spracovať správy, ktoré sú podkladom pre platby (fondy EÚ, banky). Obsahom je, či realizácia rešpektuje stanovené parametre projektu, finančné prostriedky a či bol dosiahnutý cieľ programu.

Monitoring

Proces monitorovania PRO sa vykonáva systematicky a priebežne počas celého trvania PRO až do ukončenia jeho platnosti a to na úrovni projektov. Projekt predstavuje základný prvok monitorovania a na úrovni programu je pripravovaná súhrnná monitorovacia správa za príslušný rok. Výstupnými údajmi pre monitorovanie sú údaje z plánovaných a dosiahnutých ukazovateľov výstupu, výsledku a dopadu jednotlivých projektov. Výsledkom monitorovania je monitorovacia správa za príslušný rok schválená v Obecnom zastupiteľstve (projekty z EŠIF – aj monitorovacia správa schválená riadiacim orgánom v ITMS).

Starosta (v spolupráci s externou spoločnosťou, ak sú náklady na externý manažment oprávnenými nákladmi projektu) je osoba zodpovedná za prípravu monitorovacej správy a za projekt. Výsledky monitorovania sú podkladom pre hodnotenie vykonávané na úrovni programu. Monitorovanie plnenia PRO bude predstavovať stály proces zameraný na sledovanie zmien prostredníctvom navrhnutých ukazovateľov, vzťahujúcich sa na jednotlivé projekty, vykazujúcich stav implementácie výstupov, výsledkov a dopadov a poukazujúcich na dosiahnutý vývoj vo vzťahu k akčnému plánu a financiám. Cieľom monitorovania je

získavanie informácií o skutočnom plnení opatrení na zmenu negatívneho vývoja, spôsobu realizácie, definovanie a prijatie korekčných opatrení.

Samospráva bude jedenkrát ročne získavať a spracovávať pripomienky partnerov, úradu, poslancov a verejnosti, v čase začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok. Táto činnosť je naplánovaná do termínu príslušného roku, kedy bude predložené hodnotenie PRO za predchádzajúci rok, jeho prípadná aktualizácia, hodnotenie ukazovateľov vrátane korekcií v rámci pravidelného každoročného hodnotenia. V prípade nutnosti korekcií mimo rámec pravidelného každoročného hodnoteniaPRO budú na základe podnetu starostu, či poslancov obecného zastupiteľstva komisie OZ navrhovať a odporúčať opatrenia pre odstránenie nedostatkov a nezrovnalostí.

Proces hodnotenia sa bude v súvislosti s uvedeným postupom vykonávať na úrovni PRO systematicky a priebežne počas celého trvania programu až po predloženie správy z hodnotenia programu v roku 2021. Strategické hodnotenie nie je pre túto úroveň dokumentu povinné a proces hodnotenia sa vykonáva hlavne na operatívnej úrovni, ktorá je založená na každoročnom hodnotení. Vyhodnotenie PRO bude prebiehať v zmysle platnej legislatívy o podpore regionálneho rozvoja každoročne hodnotiacou a monitorovacou správou, ktoré prejdú schvaľovacím procesom v obecnom zastupiteľstve. Pokrok k dosiahnutiu stanovených cieľov jednotlivých prioritných oblastí predstavuje hodnotiaca správa za príslušný rok, ktorá je zároveň výstupom hodnotenia. Vstupnými údajmi pre prípravu tejto správy sú výsledky monitorovania, čiže monitorovacie správy jednotlivých projektov realizovaných v rámci programu.

Monitorovacie a hodnotiace správy vytvárajú podklad pre rozhodnutia orgánov (Obecné zastupiteľstvo, starosta) pri riadení realizácie programu s účelom dosiahnuť pokrok smerom k dosiahnutiu cieľov jednotlivých prioritných oblastí PRO.

5.2 Vyhodnocovanie a spôsob modifikácie PRO 2021-2027

Hlavným hodnotiacim dokumentom PRO bude **Správa o realizácii PRO**, ktorú vypracuje obecný úrad.

Spôsob modifikovania PRO bude **predložením návrhov na modifikovanie PRO** na zasadnutí obecného zastupiteľstva. Občania a inštitúcie môžu tiež v písomnej forme predložiť návrh na modifikovanie PRO. Doplnenie PRO sa uskutoční formou vypracovania *Návrhu na doplnenie PRO*, ktorý bude obsahovať konkrétne nové špecifické ciele, opatrenia, aktivity a úlohy. Návrh sa predloží na schválenie obecnému zastupiteľstvu. Ak doplnenie PRO bude spojené s možnosťou získať finančné prostriedky, alebo bude vyvolané inou nevyhnutnou potrebou, môže sa kvôli tomu tiež iniciovať **mimoriadne zasadnutie obecného zastupiteľstva**.

FINANČNÁ ČASŤ

6 FINANČNÁ ČASŤ

Spresnenie finančného plánu bude riešené ako súčasť ďalšej etapy programovacieho cyklu programu. Presnejšia špecifikácia finančného rámca a alokácie finančných prostriedkov na realizáciu stratégie, jej konkrétnych opatrení a úloh bude vykonaná postupne na základe verejného schválenia predloženej stratégie rozvoja obce.

Pre finančný plán je možno vychádzať zo súčasných podmienok a očakávaných predpokladov získavania zdrojov na realizáciu programu. Odhad realizácie program vychádza z týchto očakávaných zdrojov:

- **vlastné zdroje** - podielové dane z príjmov (štátny rozpočet), vlastné dane a poplatky, pokuty a penále, predaj, prenájom, príjmy z účasti v podnikoch, tiež možnou emisiou komunálnych obligácii s dlhou dobou splatnosti, a pod.
- **externé zdroje** - úvery domácich a zahraničných finančných inštitúcií , grantové schémy EÚ a iných vyspelých krajín
- **iné zdroje** - zdroje fyzických a právnických podnikateľských subjektov, alebo združení podnikateľov v spojení so združením obcí – mikroregiónu.

Je potrebné zdôrazniť, že výška získania podpory EÚ zo štrukturálnych fondov je podstatná. Tá je limitovaná vo väčšine prípadoch len kvalitou projektov. Môže byť teda podstatne vyššia, ale aj nižšia. Ďalším atribútom pre zvýšenie finančných prostriedkov je možnosť čerpania prostriedkov z ďalších fondov, iniciatív či už európskeho, alebo až svetového meradla. Výška prostriedkov potrebná na realizáciu jednotlivých opatrení a aktivít stanovená je len orientačne. Táto časť sa bude konkretizovať v závislosti od reálneho čerpania finančných príspevkov zo štrukturálnych fondov, možností obecného rozpočtu. Jednou z kľúčových problémov pri realizácii PRO je schopnosť obce v priebehu jeho realizácie zaistiť zdroje potrebné na jeho financovanie. Tieto zdroje vznikajú vo viacerých sférach – v súkromnom sektore, verejnej správe, ide tiež o zdroje zahraničné, najmä o prostriedky Európskej únie.

Finančný plán realizácie cieľov PRO je možné detailne vypracovať iba pokiaľ by boli známe rozpočtové náklady na všetky plánované aktivity v rámci PRO. *Vzhľadom k tomu, že v čase schválenia PRO nie je možné stanoviť rozpočtové náklady všetkých aktivít na obdobie celej realizácie a obec ešte nemá spracované stavebné projekty a cenové kalkulácie pre všetky plánované aktivity, nie je možné vypracovať v rámci PRO detailný rozpočet s presne špecifikovanými nárokmi na finančné zdroje. Celkový rozpočet a financovanie realizácie jednotlivých aktivít sa bude riešiť priebežne na úrovni ročných akčných plánov a ročného rozpočtu obce podľa konkrétnych aktivít plánovaných a realizovaných v jednotlivých rokoch.*

V rámci PRO je spracovaná finančná predikcia nákladov, teda **predpokladaný model financovania, ktorý je závislý od vývoja cien na trhu.** Časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení je závislý od finančnej spôsobilosti obce a zároveň od dotácií - harmonogramu výziev z jednotlivých operačných programov.

Formulár č. F 5 - Model financovania – intervenčná matica

Opatr.	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	SPOLU
1.1			5 000	5 000				10 000
1.2		150 000	150 000	150 000				450 000
1.3	240 000	244 300						484 300
1.4		5 000	5 000					10 000
1.5				50 000	50 000			100 000
1.6		4 400	4 400					8 800
1.7		-	-	-	-	-	-	-
1.8		-	-	-	-	-	-	-
1.9		4 000	4 000					8 000
1.10		3 000	3 000	4 000				10 000
1.11			-	-	-	-	-	-
2.1			5 000	5 000				10 000
2.2			1 500	1 500				3 000
2.3			2 000	2 000	4 000			8 000
2.4				6 000	6 000	6 000		18 000
2.5		10 000	10 000					20 000
2.6		3 000	3 000	4 000				10 000
2.7		-	-	-	-	-	-	-
2.8			40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	200 000
2.9			5 000	5 000				10 000
3.1			300 000	300 000	300 000	300 000	300 000	1 500 000
3.2		140 000	140 000	140 000	140 000	140 000	153 100	853 100
3.3			10 000	10 000				20 000
3.4	1 000	1 000						2 000
3.5		20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	120 000
3.6	2 500	2 500						5 000
3.7		100 000	100 000					200 000
3.8		50 000	50 000	100 000				200 000
3.9			100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	500 000
SPOLU	243 500	737 200	957 900	942 500	660 000	606 000	613 100	**3 250 200**

Zdroj: vlastné spracovanie

Formulár č. E 5 – Indikatívny rozpočet - sumarizácia

	2021-2027 **SPOLU v €**
1.Prioritná oblasť- **Infraštruktúra a občianska vybavenosť**	1 071 100
2.Prioritná oblasť- **Zvýšenie kvality spoločenského života a športu**	279 000
3.Prioritná oblasť- **Skvalitnenie životného prostredia**	1 900 100
SPOLU	**3 250 200**

Zdroj: vlastné spracovanie

Indikatívny rozpočet predstavuje predikciu predpokladaných výdavkov na plánované opatrenia vyplývajúce z PRO a z potrieb realizácie jednotlivých opatrení. Na vedomie je potrebné vziať fakt, že nie všetky opatrenia sa obci podarí zrealizovať, vzhľadom na to, že sú striktne závislé od možnosti financovania z jednotlivých dotácií. Pri financovaní z dotácií je pre samosprávy obvyklé spolufinancovanie z vlastných zdrojov vo väčšine prípadov vo výške 5% - 10% zo žiadanej sumy. Z uvedeného vyplýva, že indikatívny rozpočet pri realizácii všetkých opatrení by z vlastných zdrojov predstavoval na spolufinancovanie sumu od 231 250 – 462 500 €. **Do úvahy je rovnako potrebné vziať pohyb cien na trhu, najmä stavebných materiálov, ktorý je ovplyvňovaný mnohými externými faktormi**.

Kľúčovým zdrojom financovania investičných aktivít Programu rozvoja obce vzhľadom na jeho finančnú náročnosť a možnosti obecného rozpočtu budú predovšetkým zdroje z fondov EÚ a tiež rôzne dotácie zo zdrojov štátneho rozpočtu SR. Spolufinancovanie jednotlivých aktivít bude v obci riešené vlastnými zdrojmi alebo prostredníctvom komerčných úverov. Na čerpanie zdrojov z fondov EÚ ma obec všetky predpoklady. Finančná analýza obecného rozpočtu z hľadiska likvidity a zadlženosti obce dokazuje, že obec je schopná spolufinancovať investičné projekty financované prostredníctvom fondov EÚ. Základnou a najvýhodnejšou formou financovania projektov podporených z fondov EÚ pre verejný sektor je nenávratný finančný príspevok (NFP), ktorého výška pre jednotlivé projekty je stanovená v príslušných Operačných programoch a Schémach štátnej pomoci. Indikatívne možnosti financovania jednotlivých aktivít a opatrení PRO zo zdrojov EÚ sú uvedené pri príslušných aktivitách v realizačnej časti PRO.

7 ZÁVER

Získanie finančnej podpory z verejných zdrojov si v súčasnosti vyžaduje existenciu spracovanej rozvojovej stratégie – národnej, regionálnej, subregionálnej i lokálnej. Vyžaduje to aj Zákon o podpore regionálneho rozvoja podľa ktorého majú mať obce schválený program rozvoja obce, ktorý by mal byť v súlade s rozvojovým dokumentom vyššej hierarchickej úrovne.

Program rozvoja obce Stretava na obdobie 2021-2027 je strategický dokument určujúci víziu rozvoja obce, prioritné rozvojové oblasti a strategické ciele ich naplnenia. Dokument predstavuje základné východisko pre spracovanie ďalších materiálov rozvoja jednotlivých oblastí života obce. PRO je dokument živý, otvorený, reagujúci na zmeny. Cieľom PRO je hlavne načrtnúť smer, ktorý vytvorí vhodné podmienky pre riešenie problémov, vyskytujúcich sa v obci. Zámerom tvorby PRO je vytvoriť programový dokument pre podporu rozvoja obce Stretava aktivizáciou a koordináciou všetkých ekonomických, kultúrnych a spoločenských subjektov tak, aby bol maximálne využitý potenciál územia na dosiahnutie ekonomickej, kultúrnej a spoločenskej prosperity pri akceptovaní princípov trvalo udržateľného rozvoja.

Spracovaný dokument prezentuje súčasný stav i perspektívy rozvoja územia obce, ktorá sa snaží zlepšiť životné podmienky svojich občanov a uspokojiť potreby návštevníkov. PRO zohľadňuje väzby medzi rozvojovými zámermi obce a samosprávneho kraja, ktorého je obec súčasťou. Prepojenosť týchto väzieb je predpokladom efektívnej alokácie finančných prostriedkov, ktorú jednotliví žiadatelia musia preukázať pri predkladaní svojich žiadostí o podporu financovania ich aktivít zo zdrojov EÚ, resp. štátnych zdrojov.

.

Zoznam použitej literatúry

Expertná štúdia a stratégia pre rozvoj kreatívnej ekonomiky Košického kraja
Integrovaný regionálny operačný program „IROP“ - programový dokument SR pre programové obdobie 2021 – 2027
Koncepcia rozvoja sociálnych služieb KSK, 2016 – 2020 s platnosťou do roku 2022
Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 v znení KURS 2011
Národná stratégia regionálneho rozvoja SR
Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja SR
Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja KSK 2016 – 2022
Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Stretava http://www.stretava.sk/files/2012-04-15-114339-PHSR_stretava_PDF.pdf
Program obnovy krajiny Košického kraja
Program odpadového hospodárstva obce Stretava http://www.stretava.sk/files/2018-11-16-102852-POH_Stretava_2018.pdf
Program rozvoja vidieka 2021 - 2022
Regionálna integrovaná územná stratégia Košického kraja
Regionálna inovačná stratégia Košického kraja
Stratégia CLLD
Stratégia na zmiernenie sociálnej exklúzie v Košickom kraji
Stratégia rozvoja vidieka KSK
Stratégia trvalej udržateľnosti financovania opráv a údržby ciest II. a III. triedy v Košickom kraji
Štatistika Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny https://www.upsvr.gov.sk/statistiky.html?page_id=1247
Územný plán KSK
Verejné investície na východnom Slovensku (OECD)

Zoznam tabuliek

Tab. č.1: MAS – Občianske združenie Medzi riekami 25
Tab. č.2: Počet obyvateľov za jednotlivé roky 26
Tab. č.3: Počet obyvateľov podľa pohlavia za jednotlivé roky 27
Tab. č.4: Prehľad prírastku obyvateľov podľa pohlavia obce 28
Tab. č.5: Veková štruktúra obyvateľstva obce k 15.9.2021 30
Tab. č.6 : Národnostná štruktúra obyvateľstva obce 31
Tab. č.7: Náboženská štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia 32
Tab. č.8: Prehľad miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Michalovce 33
Tab. č.9: Evidovaní uchádzači o zamestnanie v obci 34
Tab. č.10: Vzdelanostná štruktúra obyvateľov obce 35
Tab. č.11: Klimatické ukazovatele 48
Tab. č.12: Výmera územia a pôdny fond obce k roku 2020 50
Tab. č.13 Úroveň vytriedenia komunálnych odpadov obce za rok 2020 53
Tab. č.14 Vývoj vzniku odpadu v rokoch v jednotlivých rokoch na území obce Stretava 54
Tab. č.15: Štruktúra operačných programov 68

Zoznam grafov

Graf č.1: Vývoj počtu obyvateľov od roku 1993 27
Graf č.2: Obyvateľstvo podľa pohlavia do roku 2021 27
Graf č.3: Prehľad prirodzeného prírastku obyvateľov obce 29
Graf č.4: Krivka počtu narodených, zomrelých a prirodzeného pohybu obyvateľov 29
Graf č.5: Veková štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia 31
Graf č.6 Náboženská štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia 32
Graf č.7: Krivka miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Michalovce 34
Graf č.8: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obce 36
Graf č.9 Úroveň vytriedenia komunálnych odpadov obce za rok 2020 54
Graf č.10 Produkcia komunálnych odpadov za roky 2015, 2017 a 2020 55

Zoznam formulárov

Formulár č. Ú 7 - Titulná strana dokumentu 4
Formulár č. Ú 1 – Zámer spracovania PRO 15
Formulár č. Ú 2 – Harmonogram spracovania PRO 15
Formulár č. Ú 8 – Štruktúra dokumentu 16
Formulár č. A 8 – STEEP analýza – analýza externého prostredia 61
Formulár č. A 10 - SWOT analýza 63
Formulár č. A 12 - Analýza silových polí 64
Formulár č. P 1 - Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa prioritných oblastí 77
Formulár č. F 5 - Model financovania – intervenčná matica 95
Formulár č. E 5 – Indikatívny rozpočet - sumarizácia 96

Zoznam obrázkov

Obr. 1 Košický samosprávny kraj 17
Obr. 2 Osídlenie Slovenska v mladšej dobe kamennej, významné archeologické lokality 22
Obr. 3 Širšie vymedzenie územia 24
Obr. 4: Kalvínsky kostol v Stretave– národná kultúrna pamiatka 39
Obr. 5: Obecný úrad Stretava 39
Obr. 6: Cestná sieť v okolí obce 41
Obr. 7: Kvartérny pokryv územia obce 45
Obr. 8: Inžiniersko-geologická rajonizácia obce 46
Obr. 9: Náučný chodník Stretava 57